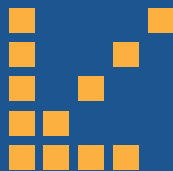

Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu 2011

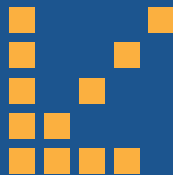

Şubat
2012

TÜRKİYE EĞİTİM MECLİSİ SEKTÖR RAPORU 2011

Şubat
2012

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

ISBN : 978-605-137-118-4

TOBB Yayın Sıra No: 2012/160

TOBB yayınları için ayrıntılı bilgi
Yayın Müdürlüğünden alınabilir.

Tel : +90 (312) 218 20 00

Faks : +90 (312) 219 20 64

internet : www.tobb.org.tr

TOBB yayınlarına tam metin ve ücretsiz olarak internetten ulaşabilirsiniz.

Sayfa Düzeni ve Baskı : Afşaroğlu Matbaası
(0312) 384 54 88- Ankara

ÖNSÖZ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türk özel sektörünün en üst düzeyde yasal temsilcisi sıfatı ile özel sektörümüzün ihtiyaçları doğrultusunda çalışmalar yürütmüş, sorunlarına çözüm aramış ve özel sektörün istikrarlı bir biçimde gelişimine katkıda bulunmuştur.

Sektörlerimize daha kapsamlı hizmet sunulması ihtiyacı doğrultusunda ve bu hizmetlerin geliştirilmesi perspektifinde 18 Mayıs 2004 tarih ve 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu'nun 57'nci maddesine dayanılarak "Türkiye Sektör Meclislerinin Kuruluş, Görev ve Çalışma Yönetmeliği" hazırlanmıştır. 12 Şubat 2005 tarih ve 25725 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğimize istinaden Birliğimiz şemsiyesi altında 52 adet Türkiye Sektör Meclisi oluşturulmuştur.

Türkiye Sektör Meclisleri Temmuz 2006 tarihinden bu yana faaliyetlerine devam etmektedir. Bu süreçte var olan ihtiyaç ve sektörden gelen talep üzerine meclis sayısı 59 olmuştur.

Türkiye Sektör Meclisleri, sektörün tüm ilgilileri taraflarını bünyesine alan entegre yapısıyla, yerel olduğu kadar uluslararası nitelik taşıyan sektörel bir bakış açısıyla ve bugünün yanında geleceği kuşatan strateji ve vizyonuyla, Dünyadaki benzer örneklerinden daha kapsamlı hizmetler sunmaya yönelmiş bir yapıdır; sektörümüze ve ekonomimize büyük faydalar sağlama potansiyeli taşıyan önemli bir oluşumdur.

Meclisler, firmaların, sektörel kuruluşların ve ilgili kamu kurumlarının üst düzey yöneticileri ile temsilcilerini bünyesine katan önemli bir buluşma noktasıdır. Türkiye Sektör Meclisleri, yelpazesi içine aldığı tüm ekonomik sektörler için radikal bir adımı temsil etmektedir. Sektörel kurum ve kuruluşların tek bir çatı altında toplanabilmesi, sorunların çözümü ve sektörlerimizin ülke ekonomisine katkılarının artırılması yolunda önemli bir taahhüdün göstergesidir. Meclis içerisinde sağlanan birlik ve beraberlik ortamı, ortak görüşlerin oluşturulmasına ve ortak kararların alınmasına imkân sağlamıştır. Ortak kararlar doğrultusunda başlatılan girişimlerden ilgili merciler nezdinde daha olumlu sonuçlar alınmaktadır. Bu sektörel yapılanma ile kamu-özel sektör ortaklığının etkin biçimde hayata geçirilebileceği sağlam bir zemin oluşturulmuştur.

Meclis faaliyetleri çerçevesinde, Meclis çalışmalarından daha fazla verimin alınabilmesi, farklı görüş ve düşüncelerin uyumlaştırılması, tutarlılık sağlanması, sektörün mev-

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

cut durumu ve geleceğe yönelik beklentileri konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla Meclislerimiz tarafından sektör raporları hazırlanmıştır.

Hazırlanan sektör raporunun sektörel politika ve stratejilerin oluşturulması, geleceğe yönelik projeksiyonlara ve piyasa araştırmalarına ışık tutması açısından faydalı olacağı düşüncesiyle sektörümüze, camiamıza ve ilgililere hayırlı olmasını dilerim.

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

Başkan

ÖNSÖZ

Eğitim sektörü, diğer sektörler yanında her açıdan önceliğini korumaktadır ve gelecekte de koruyacaktır. Eğitim sektöründe ideal kaliteyi yakalamayan bir toplumun kalkınmasını gerçekleştirilmesi mümkün olmayacaktır.

Eğitim sektörünün objesi "İNSAN"dır. İnsan ise kâinatın yapı taşıdır. Yani insan olmasa idi kâinat olmayacaktı. Yeryüzündeki her şey anlamsız hale gelecekti. İnsanın eğitilmesinin önemi bu açıdan bakıldığında ortaya çıkmaktadır. Eğitim alanında yapılacak tüm yatırımlar ve bu yatırımların desteklenmesi çok önem kazanmaktadır. İnsanımızı, onun sahip olduğu nihayetsiz kabiliyetlerinin zirvesine ulaşacak şekilde yetiştirmeli ve bu hususta hiçbir fedakârlıktan çekinmemeliyiz. Onu mutlu edebilmemiz de, ona layık bir yaşam seviyesine ulaştırabilmemiz de ancak bu suretle mümkün olacaktır.

Tüm sektörlerde olduğu gibi, eğitim sektöründe de özel sektör, hedeflere ulaşmada avantajlara sahiptir. Çünkü en önemlisi bireyin sahiplenme gücünü ortaya çıkarmakta ve çok önemli bir sıçrama tahtası olmaktadır. Ülkemizde özel okullar yıllar yılı yüzde üç oranını aşmamış olmasına rağmen, her alanda en iyinin daima yüzde yetmişine ulaşmaktadır.

Daha dinamik bir yönetim için devlet yönetim birimleri küçülmeli, verimin artırılması için karar mekanizmalarında ve faaliyetlerde özel sektöre daha fazla yer verilmelidir.

Türkiye Eğitim Sektör Meclisi olarak 2011 yılı raporumuzda sektörün Türkiye ekonomisindeki yeri, sektörün önündeki fırsat ve engelleri, yatırım ortamının iyileştirilmesi, sektördeki yeni yönelimler, dış piyasalardaki durumu, sektörün yapısal sorunları ve çözüm yolları, AB uyum sürecinde geldiği nokta ve karşılaştığı uyum sorunları, rekabet gücünün artırılması ve verimlilik hakkındaki görüşlerimiz ifade edilmiştir.

Dileriz, ciddi bir işbirliği ile sektörümüzü ve dolayısıyla ülkemizi beklenen hedeflere en kısa sürede ulaştırırız.

Necdet DOĞANATA

TOBB Türkiye Eğitim Meclis Başkanı

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
2. Sektör Tanımı	5
2.1. Sektörün Türkiye Ekonomisindeki Yeri	5
2.2. Sektördeki İşyeri Sayısı.....	5
2.3. İstihdam Düzeyi, Niteliği ve Maliyeti	6
2.4. Kayıt Dışılık	9
2.5. Mesleki Eğitim	13
2.6. Üretim Miktarı.....	16
2.7. Büyüme Oranları	21
2.8. Kârlılık Oranları	24
2.9. Yabancı Sermaye Yatırımları.....	26
2.10.Yaratılan Katma Değer	27
2.11.Sektörün Bölgesel Olarak Dağılımı	29
2.12.İthalat ve İhracat Rakamları.....	33
2.13.Sermaye İşgücü Oranları.....	34
2.14.Alt Sektörler.....	36
3. Sektörün SWOT Analizi	39
4. Yatırım Ortamının İyileştirilmesi ile Bölgesel Teşvik ve Yardımlar	43
4.1. Sektörün Yatırım Ortamı.....	43
4.2. Yatırım Önündeki Engeller.....	47
4.3. Altyapı ve Üst Yapıya İlişkin İhtiyaçlar	49
4.4. Engellerin Kaldırılması İçin Öneriler	52
4.5. Bölgesel Teşvik ve Yardımlar.....	53
4.6. Sektördeki Engellerden Diğer Ülkelerdeki Rakiplerle Dezavantaj Oluşturanlar.....	54

5. Sektörde Yeni Yönelimler	59
5.1. Sektördeki Teknoloji Kullanım Düzeyi	60
5.2. Dünyadaki Gelişmelere Ayak Uydurma Kapasitesi	60
5.3. Üniversite-Sanayi İşbirliği	60
5.4. Patent, Faydalı Model vb. Konusundaki Gelişmeler.....	61
5.5. Sektörde Ar-Ge Kullanımında Uluslararası Karşılaştırmalar	61
6. Sektörün Dış Piyasalardaki Durumu	63
6.1. Sektörün İhracat ve İthalat Rakamlarına Göre Dünya Sıralamasında Yeri	64
6.2. En Çok Ticari İlişki Kurulan Ülkeler	64
6.3. Yeni Pazarlara Yönelik Çeşitlenmeler	64
6.4. Farklı Alt Sektörlere ve Ürünlere Yönelik Çeşitlenmeler	65
6.5. İhracatta Karşılaşılan Haksız Rekabet	65
6.6. Farklı Ülkelerin Ticaret Politikalarının Sektör Üzerinde Olumsuz Etkileri	65
6.7. Yeni Pazar Potansiyelleri	66
6.8. Yeni Alanlara Açılmada Temel Engeller.....	66
7. Sektörün Yapısal Sorunları ve Çözüm Yolları	67
8. Sektörün AB Uyum Sürecinde Geldiği Nokta, Karşılaştıkları Uyum Sorunları	75
9. Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması ve Verimlilik	77
10. Sektörel Yapılanma	79
11. Genel Değerlendirme	81

TABLolar LİSTESİ

Tablo-1 : Sektördeki İş Yeri Sayısı	6
Tablo-2 : Özel Öğretim Kurumları ve Özel Yurtlarda İstihdam	6
Tablo-3 : Öğretmen İstihdamında Maliyetler.....	8
Tablo-4 : Öğretmen Dışındaki Personel İstihdamında Maliyetler.....	8
Tablo-5 : Ek Öğretmen İstihdam Kapasitesi ve Maliyeti.....	10
Tablo-6 : Ek Personel İstihdam Kapasitesi ve Maliyeti	11
Tablo-7 : Öğretmenler İçin Ödenen SGK ve Primlerde İndirim Yapılması Halinde Devletin Kazancı	12
Tablo-8 : Personel Ödenen SGK ve Primlerde İndirim Yapılması Halinde Devletin Kazancı	12
Tablo-9 : Mesleki Özel Öğretim Kurumlarında 10 Yıllık Büyüme Oranları.....	14
Tablo-10 : TÜİK İstatistiklerine Göre Yaygın Mesleki Eğitim Faaliyetleri	15
Tablo-11 : Çalışanlarına Eğitim Sağlayan Girişimlerin Oranı	16
Tablo-12 : Ders Kitaplarında Devlet ve Özel Sektörün Payları	18
Tablo-13 : Özel Öğretim Kurumlarında Büyüme.....	21
Tablo-14 : Kurumların Kârlılık Oranı, Alınan Ücretler ve Giderler	25
Tablo-15 : Özel Öğretim Kurumlarının Bölgesel Dağılımı	30
Tablo-16 : Temel Eğitim, Ortaöğretim ve Yükseköğretim Çağındaki Nüfus.....	35
Tablo-17 : Tüm Özel Okulların Yatırım Maliyetleri.....	45
Tablo-18 : Tüm Özel Öğretim Kurumlarının Yatırım Maliyetleri	46
Tablo-19 : Bazı Ülkelerde Özel Öğretim Oranları.....	57
Tablo-20 : Eğitimde Ülkelerin Özel Sektör Payları.....	63

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

GRAFİK LİSTESİ

Grafik-1: Ders Kitaplarının Üretim Payları	17
Grafik-2: Yıllara Göre Yayınevi Sayıları	23

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

1. GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) son yıllarda yaptığı düzenlemelerle, eğitim alanında olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Okullaşma alanında ve zorunlu eğitimi kırsal bölgelere yayma bakımından önemli başarılar kazanılmıştır. 2011 yılı itibariyle okul öncesinde net okullaşma oranı %42'ye, ilköğretimde %98'e, orta öğretimde %69'a, yüksek öğretimde %30'a yükselmiştir. "Haydi Kızlar Okula Kampanyası" ile kız çocuklarında brüt okullaşma oranı 2003'ten bu yana ilköğretimde %91'den %100'e, orta öğretimde %78'den %88'e, yüksek öğretimde %74'ten %83'e çıkarılmıştır.

Türkiye genelinde derslik başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimlerde 25, orta öğretimde 27, öğretmen başına düşen öğrenci sayısı ilköğretimde 21, orta öğretimde 18'e indirilmiştir.

12.600 yerleşim yerinden toplam 5.800 okula taşınmalı eğitim için 687.000 öğrenci taşınarak, daha kaliteli ve verimli bir eğitim ortamı oluşturulmuştur. Taşınmalı eğitimin güvenlik, ulaşım ve altyapı sorunları çözüme kavuşturulmuştur.

2003 yılında 100.000 öğrenci Bakanlığın burslarından yararlanırken, bu sayı 2011 yılı itibariyle 250.000'e yaklaşmış, parasız yatılı öğrenci sayısı 340.000'e ulaşmıştır. Orta öğretim ve yüksek öğretimde özel yurt sayısı 3.788'e, öğrenci sayısı 182.000'e ulaşmıştır.

2010-2011 döneminde;

Türkiye genelinde örgün, yaygın, özel, resmi toplam olarak yaklaşık 60.000 kurumda 845.500 öğretmen görev yapmış ve 24.631.000 öğrenci ve kursiyer öğrenim görmüştür. Örgün eğitimde toplam 46.500 kurumda 743.000 öğretmen, 16.845.000 öğrenciye eğitim vermiştir. Bunların 15.164.000'i resmi, 498.000'i özel okullarda 1.183.000'i de açık öğretimde öğrenim görmüştür. Yaygın eğitimde toplamda 13.500 kurumda 102.500 öğretmen görev yapmış, 7.786.000 öğrenci ve kursiyer öğrenim görmüştür. Bunlardan 4.127.000'i resmi, 3.659.000'i özel kurumlardan eğitim almıştır.

32.797 ilköğretim okulunda 503.328 öğretmen görev yapmış, 10.981.100 öğrenci öğretim görmüş ve 1.185.938 öğrenci mezun olmuştur. Genel orta öğretimde 4.102 okulda 118.378 öğretmen görev yapmış, 2.676.123 öğrenci öğrenim görmüş ve 399.488 öğrenci mezun olmuştur. Mesleki orta öğretimde 5.179 okulda 104.327 öğretmen görev yapmış, 2.072.487 öğrenci öğrenim görmüş ve 263.416 öğrenci mezun olmuştur.

2009-2010 döneminde 102'si devlet, 52'si vakıf olmak üzere 154 üniversitedeki 1617 fakülte ve yüksek okulda 14.379 Profesör, 7.637 Doçent, 19.537 Yardımcı Doçent olmak üzere toplam 41.553 öğretim üyesi ile 35.765 araştırma görevlisi, 14.789 öğretim görevlisi,

7.609 okutman ve 2.966 diğeri ile toplam 105.427 kişi görev yapmış, 3.322.599 öğrenci öğrenim görmüş ve 447.132 öğrenci mezun olmuştur.

2011 yılında yüksek öğretime başvuran 1.692.000 öğrenciden 1.520.000'i 140 ve üzeri, 1.313.000'i 180 ve üzeri puan almış, bunlardan 895.000'i LYS'ye başvurmuştur. Başvuranlardan 393.000'i lisans, 331.000 ön lisans, 254.000 açık öğretim olmak üzere 978.000'i yerleştirilmiştir. Sınavsız geçiş için 63.000 öğrenci başvurmuştur.

Yüksek öğretime devam eden 176.000 lisans öğrencisine burs sağlanmış ve 410.000 lisans öğrencisine katkı kredisi verilmiştir. Lisans alanında aylık kredi 200.000,-TL, yüksek lisans alanında 400.000,-TL, doktora alanında 600.000,-TL'ye çıkarılmıştır.

Kredi Yurtlar Kurumu 2003'te 190.000 olan yurt kapasitesini 2011'de 250.000'e çıkarmıştır.

2011 yılında özel eğitim alanında 1.134 kurum ya da sınıfta 10.000 civarı öğretmen görev yapmış, 173.500 öğrenci öğrenim görmüştür.

2003 yılında 10 milyar olan MEB'in bütçesi giderek artırılmış, 2011 yılında 34 milyara çıkmış ve merkezi yönetim bütçesinin %7'si iken %11'ine ulaşmıştır. MEB bütçesinden 2011 yılında yatırımlara 1,9 milyar ödenek ayrılmıştır.

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) bütçesi 2003 yılında 3,5 milyar iken 2011 de 11,5 milyara çıkmış, bütçenin 7 milyarı personele harcanmıştır. YÖK'ün koordinasyon, denetleme, planlama ve standartları belirleme çerçevesinde yeniden yapılandırılması çalışmaları hızla sürdürülmektedir.

Yurt dışında Türk Cumhuriyetleri ve akraba topluluklarında Türkçe öğretmek amacıyla açılan kurumlarda öğrenci sayısı 6.000'i geçmiştir. Ayrıca bu ülkelerden Türkçe öğrenmek ya da lisans eğitimi almak üzere 6.000'i aşkın burslu öğrenci getirilmiştir. Yurt dışında lisans ve lisansüstü eğitim almak üzere giden toplam öğrenci sayısı 22.000 civarındadır. MEB tarafından yüksek lisans ve doktora yapmak üzere burslu olarak 2.000 civarında öğrenci gönderilmiştir.

Bakanlıkta, kurumsal kapasitenin güçlendirilmesi ve taşra teşkilatlarına yetki ve sorumluluk devri gerçekleştirilmesi için çalışmalar tamamlanmıştır. MEB, merkeziyetçi yapısından kaynaklanan sorunları yeni dönemde Bakanlığın yeniden yapılanmasıyla ortadan kaldırmıştır.

MEB, hayat boyu öğrenme, mesleki ve teknik eğitim, hizmet içi eğitim, personel rejimi konularında daha kalıcı ve süreklilik arz eden projeler geliştirmek üzere yapılanmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimden, üniversiteye geçişteki katsayı uygulaması aşamalı olarak kaldırılmıştır.

Son yıllarda her alanda gerçekleşen olumlu düzenlemelerden eğitim sahasında faaliyet gösteren özel kurumlar yeterince pay alamamıştır. Büyümeyi özel sektörün yaptığı yatırımlarla gerçekleştiren Türkiye'de eğitimde özel sektörün yeri yok denecek kadar azdır. Genel eğitim içinde özel okulların payı öğrenci sayısı itibarıyla %3 civarındadır.

Daha fazla istihdam sağlayacak rekabetçi bir bilgi toplumu için;

- Tüm dünyada, öğrenci ve iş hareketliliğini sağlayacak bir eğitim normu geliştirilmeli,

- Özel öğretim kurumları, fırsat eşitliğini daha geniş tabana yayan kurumlar olarak görülmeli,
- AB'ye giriş sürecinde bilginin dolaşımı ve küresel bilgi paylaşımı konularında, özel öğretimin rekabetçi ve yenilikçi gücünden daha çok istifade edilmelidir.

Eğitimde hareketlilik, uluslararası müfredat geliştirilmesi, uluslararası akreditasyon, hayat boyu öğrenme, kalite ve ölçülebilirlik gibi yeni anlayışların geliştiği bir ortamda, farklı arayış ve yeniliklere açık bir özel öğretim planlamasının gerçekleştirilmesi hayati önem taşımaktadır.

Türk iş âleminin en büyük çatı örgütü olan Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) bünyesinde kurulan Türkiye Eğitim Meclisi, ülkemizin çağdaş dünyayla uyumlu ve uluslararası normlara uygun bir eğitim kalitesine ulaşması için çalışmalarını sürdürmektedir. Ortaya konan bu raporla birlikte, yapılan toplantılar ve kongrelerle, özel sektör sorunları ve çözüm yolları, sektörde hizmet veren kurum temsilcileri tarafından tartışılmakta ve bu konularla ilgili bilgi ve birikimler paylaşılmaktadır.

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

2. SEKTÖRÜN TANIMI

Sektör bünyesinde 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na göre, özel Türk, yabancı ve azınlık okulları, milletlerarası özel öğretim kurumları (Okullar), özel dershaneler, çeşitli kurslar, uzaktan öğretim yapan kuruluşlar, özel özel eğitim kurumları, motorlu taşıt sürücüleri kursu, hizmet içi eğitim merkezleri, öğrenci etüt eğitim merkezleri, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi, kreş ve gündüz bakımevleri adı altında hizmet veren özel sektöre ait öğretim kurumları ile özel öğrenci yurtları, eğitim yayıncılığı, eğitim danışmanlığı gibi eğitim alanında faaliyet gösteren tüm özel kurum ve kuruluşları bulundurmaktadır.

2.1. SEKTÖRÜN TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ YERİ

Dünya genelinde özel okulların genel eğitim içindeki oranı %10'u geçerken, ülkemizde toplam eğitimdeki payı öğrenci sayısı bakımından %3 civarındadır. Meslekî eğitim alanında ise özel öğretim kurumları hemen hemen hiç yoktur. Sektörün önemli bir kısmını oluşturan özel dershaneler, kurslar, sürücü kurslarının resmî kurumlar arasında bir karşılığı bulunmadığından kıyas imkânı yoktur. Ancak gerek işyeri, gerek istihdam, gerekse hizmet üretme açısından sektörün Türk ekonomisinde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Sektörün gelişme ve büyüme imkânları mevcut olmakla birlikte, gerekli tedbirler alınmadığı için bu imkân ve fırsatlar değerlendirilememiştir.

Bütün gelişmelere ve ekonomik göstergelerde büyümeye rağmen, sektörün AB ülkeleri, gelişmiş ülkeler ve birçok orta gelişmişlik düzeyindeki ülkelere kıyasla ekonomideki payı oldukça düşük bir seviyedir. Özel sektörün eğitim alanına girmesi konusunda teşvikler ve kolaylaştırıcı tedbirler alınmadığı takdirde, malî sıkıntılar içerisindeki sektörün ekonomideki payı daha da azalacaktır. Bilindiği gibi, eğitim sektöründeki kurumlar, orta ve büyük ölçekli işletmeler olup büyük yatırım gerektiren kuruluşlardır. Bu yüzden bu sektördeki özellikle okullarda yatırım maliyetleri oldukça yüksektir. Sektörün arzu edilen seviyeyi yakalayabilmesi için, ekonomideki payının artırılması konusunda acil önlemler alınmalıdır.

Sektörün ekonomideki payı, rakamsal olarak düşük olmakla birlikte verimlilik, maliyetler, istihdam ve kalite bakımından hatırı sayılır niteliktedir. Sektör, MEB'in eğitim yükünü paylaşırken, bir yandan da vergi ve ek istihdamla ekonomiye katkı sağlamaktadır.

2.2. SEKTÖRDEKİ İŞ YERİ SAYISI

Eğitim sektöründe toplam 19.939 özel öğretim kurumu, öğrenci yurdu ile eğitim yayıncıları, diğer eğitim alanındaki şirketler de dahil edilirse 25.000'in üzerinde kuruluş fa-

aliyet göstermektedir. 2011 yılı verileriyle ele alınan sektördeki iş yeri sayısı tablo-1'de verilmiştir.

TABLO-1
Sektördeki iş yeri sayısı

Kurum Türü	Kurum Sayısı
Özel Okullar	3.006
Özel Dershaneler	4.055
Muhtelif Kurslar	2.082
Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursları	3.131
Özel Etüt Eğitim Merkezleri	530
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri	1.597
Uzaktan Eğitim Veren Kurumlar	3
Hizmet İçi Eğitim Merkezleri	2
Özel Öğrenci Yurtları	3.948
GENEL TOPLAM	18.354
Ayrıca SHÇEK'e bağlı özel sektörde açılan kreş ve gündüz bakımevleri	1.585

Kaynak: 2011 MEB verileri

2.3. İSTİHDAM DÜZEYİ, NİTELİĞİ VE MALİYETİ

TABLO-2
Özel öğretim kurumları ve özel yurtlarda istihdam

Kurum Türü	Öğretmen sayısı	Personel sayısı	Toplam
Özel Okullar	56.775	55.000	111.775
Özel Dershaneler	50.209	20.000	70.209
Motorlu Taşıt Sürücü Kursları	20.040	5.000	25.040
Muhtelif Kurslar	4.846	3.000	7.846
Rehabilitasyon Merkezleri	11.930	12.500	24.430
Etüt Merkezleri	1.065	1.000	2.065
Kreş ve Gündüz Bakımevleri	7.608	4.500	12.108
Özel Öğrenci Yurtları	3.948	11.844	15.792
GENEL TOPLAM	156.421	112.844	269.265

Kaynak: 2011 MEB verileri

Tablodan da görüldüğü gibi, özel öğretim kurumlarında toplamda 270.000 civarında personel görev yapmaktadır. Bunun dışında eğitim alanında faaliyet gösteren firmaların personel sayısı tam bilinmemektedir.

2011 yılı itibariyle:

Özel okullarda halen 57.000'e yakın yönetici ve öğretmen, 55.000 civarında diğer personel olmak üzere yaklaşık 112.000 personel istihdam edilmiş ve okul öncesi dâhil 498.000 öğrenci öğrenim görmüştür.

Özel dershanelerde 50.000 eğitimci, 20.000 diğer personel olmak üzere 70.000 personel istihdam edilmiş ve 1.234.000 öğrenci öğrenim görmüştür.

Motorlu taşıt sürücü kurslarında 25.000 personel istihdam edilmiş ve 1.909.000 kursiyer eğitim almıştır. Muhtelif kurslarda 7.000 personel istihdam edilmiş ve 292.000 kursiyeri eğitim almıştır. Rehabilitasyon merkezleri ve yaygın özel eğitim kurumlarından 24.000 personel istihdam edilmiş ve 205.000 öğrenci öğrenim görmüştür. Etüt eğitim merkezlerinde 2.000 personel istihdam edilmiş ve 16.000 öğrenci öğrenim görmüştür. Özel öğrenci yurtlarında 15.792 personel görev yapmakta ve 189.048 öğrenci barınmaktadır.

Özel öğretim kurumlarında istihdam edilen personelin en az beşte üçü yüksek öğretim mezunu alanında başarısını kanıtlamış, kendini sürekli yenileme ihtiyacı hisseden eğitimcilerden oluşmaktadır. Özel öğretim kurumlarında ülke ortalamasına göre çok nitelikli personel istihdam edilmektedir. Sektördeki istihdam, öğretmen, memur, muhasebeci, bilgisayar uzmanı, işletmeci, şoför, güvenlik ve temizlik görevlileri gibi farklı iş kollarını kapsamaktadır. İstihdam yanında özel öğretim sektörü, birçok hizmet sağlayan alana da katkıda bulunmaktadır. Özel öğretim kurumları, rekabet şartları içinde seçici davranmakta ve nitelikli personel istihdamına özen göstermektedir. Sektörün en önemli vasıflarından biri de kendi personelini hizmet içi eğitimlerle sürekli geliştirerek çağdaş eğitim standartlarına ulaştırmasıdır.

Özel öğretim kurumlarında görev yapan personele alttaki tabloda görülen ücretler ödenmektedir. Ödenen net ücretlerin yaklaşık %60'ı da vergi ve prim olarak Devlete ödenmektedir.

Ödenen ücretler ve devlete ödenenler toplamı tablo 3 ve 4'te gösterilmiştir.

TABLO-3
Öğretmen İstihdamında Maliyetler

Kurum Türü	Öğretmen sayısı	Öğretmen aylık birim net maaşları (Asgari)	Yıllık toplam maaş tutarı	Maaşların yıllık vergi ve SSK tutarı (%60) netten brüte
Özel Okullar	56.775	1.500	1.021.950.000	613.170.000
Özel Dershaneler	50.209	800	482.006.400	289.203.840
Sürücü Kursları	20.040	800	192.384.000	115.430.400
Muhtelif Kurslar	4.846	800	46.521.600	27.912.960
Rehabilitasyon Merkezleri	11.930	800	114.528.000	68.716.800
Etüt Merkezleri	1.065	800	10.224.000	6.134.400
Kreş ve Gündüz Bakımevi	7.608	800	73.036.800	43.822.080
Özel Öğrenci Yurdu	3.948	800	37.900.800	22.740.480
Toplam	156.421	-	1.978.551.600	1.187.130.960

TABLO-4
Öğretmen Dışındaki Personel İstihdamında Maliyetler

Kurum Türü	Usta öğretici memur servis elemanları sayısı	Birim net maaş (Asgari)	Yıllık toplam maaş tutarı	Maaşların yıllık vergi ve SSK tutarı (%60) netten brüte
Özel Okullar	55.000	700	462.000.000	277.200.000
Özel Dershaneler	20.000	700	168.000.000	100.800.000
Sürücü Kursları	5.000	700	42.000.000	25.200.000
Muhtelif Kurslar	3.000	700	25.200.000	15.120.000
Rehabilitasyon Merkezleri	12.500	700	105.000.000	63.000.000
Etüt Merkezleri	1.000	700	8.400.000	5.040.000
Kreş ve Gündüz Bakımevi	4.500	700	37.800.000	22.680.000
Özel Öğrenci Yurdu	11.844	700	99.489.600	59.693.760
Toplam	112.844	-	947.889.600	568.733.760

Kaynak: Tablo 3-4'deki öğretmen sayıları 2011 MEB verilerinden, diğerleri kurumlardan alınan bilgilerden hesaplanmıştır.

2010-2011 Bakanlık verilerine göre halen özel okullarımızda yaklaşık, 112.000 kişiye iş olanağı sunulmaktadır. Bu çalışanlara ödenen ücretlere baktığımızda, Türkiye genelinde özel okul öğretmen ücreti, ortalama aylık net 1.500,- TL civarındadır.

Bir yılda özel okullar tarafından; $56.775 \times 1500 \times 12 \text{ ay} = 1.021.950.000$ TL öğretmen ücreti ödenmektedir. Usta öğretici, memur ve hizmetliler için ortalama aylık net ücret 700 TL civarında olduğundan hareketle, bir yılda personele; $55.000 \times 700 \times 12 \text{ ay} = 462.000.000$ TL ödenmektedir. Bu duruma göre özel okullarda çalışanlara, özel sektör tarafından yılda yaklaşık, net 1.483.950.000 TL ödenerek, Devletin istihdama yapacağı yatırım yüküne büyük katkı sağlanmaktadır.

Tüm Özel Öğretim Kurumlarındaki istihdam:

Özel öğretim kurumları, ülkemizde istihdam alanı pek bulunmayan Fen-Edebiyat Fakültesi mezunları için büyük bir fırsat sunmaktadır. Tüm kurumlarda 270.000'ne yakın personel istihdamıyla ülke ekonomisine önemli katkılar sağlamaktadır. Üstelik bu sayının yaklaşık 157.000' inin yüksek öğretim mezunlarından oluşması, istihdamda önemli bir alternatif sunulduğu anlamına gelmektedir. Öğretim kadrosu için toplamda yaklaşık 2 milyar TL maaş ödemesi gerçekleştirilirken, maaşlardan 1,2 milyar TL Devlete ödeme yapılmaktadır.

Ülkemizdeki işsizlik oranının düşürülmesi, özellikle üniversite mezunu işsizlere çözüm bulunması için resmi ve özel kesimde çareler aranmaktadır. Genel eğitim sistemimiz içindeki payı henüz % 3 civarında olan özel okullar, bu sınırlı gücüne rağmen istihdam açısından önemli bir alternatif oluşturarak, istihdam arayışlarına katkı sağlamaktadır.

Özel öğretim kurumlarının mali açıdan sürdürülebilir olmalarını sağlayacak adımların atılması ve kurumlara fırsat verilmesi halinde mevcut durumda istihdam kapasitesi 350.000'lere çıkabilecektir. Mevcut durumda yeni yatırımcıyı caydıran ortamın düzeltilmesi halinde bu alana yatırım yapacaklarla rakam daha da yükselecektir.

2.4. KAYIT DIŞILIK

Sektörde, yukarıda isimleri sayılan kurumların tümü MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü'nün izni ile açılmış, yasal izinle faaliyet yapan kurumlardır.

Ancak sektörde mevzuattaki boşlukları ve diğer Bakanlıkların mevzuatında yer alan esneklikleri kullanılarak faaliyet yapan kurumlar ile hiç kayda girmeden büro şeklindeki ortamlarda kayıt dışı eğitim faaliyeti yapan kurumlar da vardır.

Sektörde faaliyet yapan örgün eğitim kurumları ile belgeye dayalı eğitim veren kurumlarda kayıt dışı faaliyet imkânsız gibidir. Ancak belgeye dayalı eğitim faaliyeti yapmayan kurumları kayıt dışılığa itecek ortamın ortadan kaldırılması sektörde çalışanları sıkıntıdan kurtaracaktır.

Sektörde kayıt dışılığın en önemli sebebi istihdam yükünün ağırlığıdır. Sektörde cironun yaklaşık % 50'sinden fazlası istihdama harcanmaktadır. Sektörü kayıt dışılığa iten istihdam yükünü hafifletilmesi gerekirken, resmide çalışan öğretmenlere tanınan istisnalar özel öğretim kurumlarında çalışanlara tanınmamaktadır. Örneğin sosyal yardım kapsamındaki ödemelerden resmide vergi ve prim kesilmezken özelde sadece okullarda çalışanlara istisna getirilmiştir. Ayrıca takibi hiç mümkün olmayan ek ders ücretleri için

resmideki vergi ve primlerdeki istisnaların hiçbiri özelde çalışanlara uygulanmamaktadır. Sosyal yardım kapsamındaki ödemeler için mevcut sınırlandırmalar belli oranda yükseltilir ve ek dersler için vergi ve prim tahakkukundan vazgeçilirse kayıt dışılığı önlemede önemli mesafeler alınacaktır.

Ayrıca kayıt dışılığı tamamen ortadan kaldırmak ve kapasiteyi tam verimli kullanmak, alanda daha fazla yatırım yapılmasını sağlamak için tüm kurumların yararlanabileceği ve sektörün ciddi sıçramalar yapacağı en kolay destek yolu olan personelden alınan vergi ve primlerin kalkınmada öncelikli yörelerde olduğu gibi eğitimde tüm Türkiye genelinde uygulanmasıdır.

Böyle bir uygulama özel öğretim kurumlarında ek kapasitenin tam kullanılmasına yol açarken, sistemi kayıt dışılığa da kapalı hale getirecektir. Tablo 5 ve 6'da tüm özel öğretim kurumlarının ek kapasitesi ve bu kapasiteden sağlanacak ek istihdam ile istihdamdan Devletin kazancını göstermektedir.

TABLO-5
Ek Öğretmen İstihdam Kapasitesi ve Maliyeti

Kurum Türü	İlave Olabilecek Öğretmen Sayısı	Ek Maaş Potansiyeli	Yıllık Toplam Ek Maaş Tutarı	Yıllık Ek Vergi ve SSK Potansiyeli İndirim Olursa (% 30)
Özel Okullar	35.000	300	828.000.000	248.400.000
Özel Dershaneler	20.000	300	444.752.400	133.425.720
Sürücü Kursları	16.000	300	283.344.000	85.003.200
Muhtelif Kurslar	1.000	350	34.153.200	10.245.960
Rehabilitasyon Merkezleri	3.000	300	82.548.000	24.764.400
Etüt Merkezleri	1.000	300	7.494.000	2.248.200
Kreş ve Gündüz Bakımevi	3.000	300	69.044.800	20.713.440
Özel Öğrenci Yurtları	2.000	300	40.612.800	12.183.840
Toplam	79.000	-	1.789.949.200	536.948.760

TABLO-6**Ek Personel İstihdam Kapasitesi ve Maliyeti**

Kurum Türü	İlave Olabilecek Eleman Sayısı	Ek Maaş Potansiyeli	Yıllık Toplam Ek Maaş Tutarı	Yıllık Ek Vergi SGK Potansiyeli İndirim Olursa (% 30)
Özel Okullar	20.000	300	438.000.000	131.400.000
Özel Dershaneler	8.000	200	134.400.000	40.320.000
Sürücü Kursları	1.500	200	28.200.000	8.460.000
Muhtelif Kurslar	1800	250	29.520.000	8.856.000
Rehabilitasyon Merkezleri	3.500	200	67.800.000	20.340.000
Etüt Merkezleri	500	200	7.800.000	2.340.000
Kreş ve Gündüz Bakımevi	1.500	200	27.000.000	8.100.000
Özel Öğrenci Yurtları	4.000	200	71.625.600	21.487.680
Toplam	36.800	-	804.345.600	241.303.680

Kaynak: Tablo5-6 MEB 2011 verileri ve kurumlardaki boş kapasite hesap edilerek hazırlanmıştır.

Dikkat edilirse kurumların ek istihdam kapasitesi toplamı 115.000 civarındadır. Bu kapasite tam kullanılabilirse istihdama 2.594.294.800 TL daha ödenecek ve Devletin 778.252.440 TL daha ek kazancı olacaktır. Ek kapasitenin harekete geçirilmesi Devletin istihdamdan aldığı oranın yaklaşık %30 civarına çekilebileceği düşünülerek hesaplanmıştır.

İstihdamda devlete ödenen vergi ve primlerin, net toplam üzerinden %60 civarında olduğu kabul edilmiştir. Kalkınmada öncelikli yörelerde uygulanan vergi ve SSK işveren hissesinin % 80'inin Devlet tarafından karşılanması hükmü eğitim alanında tüm Türkiye geneli için uygulanırsa bu oran % 30'lara düşecektir. Bu durumda ortaya çıkacak vergi ve prim kaybıyla bu uygulama sonucunda oluşabilecek ek kazanç aşağıda tablo 7 ve 8'de karşılaştırılmış ve Devlet bütçesi kaybının sadece yaklaşık % 10 düzeyinde kalacağı görülmüştür. Bu durumda gelirler tamamen kayıt altına alınabileceğinden KDV ve kurumlar vergisi artışı ile %10'luk kaybın çok üstünde Devletin ek kazancı olacaktır.

TABLO-7
Öğretmenler İçin Ödenen SGK ve
Primlerde İndirim Yapılması Halinde Devletin Kazancı

Kurum Türü	Maaşların Yıllık Vergi ve SGK Tutarı (%60)	Yıllık Ek Vergi ve SGK Potansiyeli İndirim Olursa (% 30)	İndirim Halinde Yıllık Vergi ve SGK % 30	Kalan
Özel Okullar	613.170.000	248.400.000	305.585.000	-59.185.000
Özel Dershaneler	289.203.840	133.425.720	144.601.920	-11.176.200
Sürücü Kursları	115.430.400	85.003.200	57.715.200	27.880.000
Muhtelif Kurslar	27.912.960	10.245.960	13.956.480	-3.710.520
Rehabilitasyon Merkezleri	68.716.800	24.764.400	34.358.400	-9.594.000
Etüt Merkezleri	6.134.400	2.248.200	3.067.200	-819.000
Kreş ve Gündüz Bakımevi	43.822.080	20.713.440	21.911.040	-1.197.600
Özel Öğrenci Yurtları	22.740.480	12.183.840	11.370.240	-816.600
Toplam	1.187.130.960	536.948.760	592.565.480	-57.577.720

TABLO-8
Personel İçin Ödenen SGK ve Primlerde İndirim Yapılması Halinde Devletin Kazancı

Kurum Türü	Maaşların Yıllık Vergi ve SSK Tutarı (%60)	Yıllık Ek Vergi SSK Potansiyeli İndirim Olursa (% 30)	İndirim Halinde Yıllık Vergi ve SSK Kaybı	Kalan
Özel Okullar	277.200.000	131.400.000	138.600.000	-7.200.000
Özel Dershaneler	100.800.000	40.320.000	50.400.000	-10.080.000
Sürücü Kursları	25.200.000	8.460.000	12.700.000	-4.040.000
Muhtelif Kurslar	15.120.000	8.856.000	7.560.000	1.296.000
Rehabilitasyon Merkezleri	63.000.000	20.340.000	31.500.000	-11.160.000
Etüt Merkezleri	5.040.000	2.340.000	2.520.000	-180.000
Kreş ve Gündüz Bakımevi	22.680.000	8.100.000	11.340.000	-3.240.000
Özel Öğrenci Yurtları	59.693.760	21.487.680	29.846.880	-8.359.200
Toplam	568.733.760	241.303.680	284.466.880	-42.963.200

Kaynak: Tablo7-8 MEB 2011 verilerinden ve kurumlardaki boş kapasite hesap edilerek hazırlanmıştır.

Sonuç: Yukarıda görüldüğü gibi MEB kayıtlarına göre özel öğretim kurumlarında 157.000 civarında öğretmen istihdam edilmekte bu öğretmenler için tahmini olarak ayda

98.177.580 TL (Tablo 3 vergi-SSK toplamının 12'ye bölünmesiyle elde edilmiştir.) Devlete ödeme yapılmaktadır. Yine aynı kayıtlardan hareketle öğretmen dışındaki 113.000 (Tablo 4) personel için de devlete vergi, sosyal güvenlik primi gibi çeşitli adlar altında tahmini ayda 47.394.480 TL (Tablo 3 vergi-prim tutarının 12'ye bölünmesiyle elde edilmiştir.) ödeme yapılmaktadır. Özel kurumlar brüt olarak cirolarının % 50'sini çalışanlara aktarmaktadır.

Ancak Devletin istihdamdan aldığı vergi ve primlerin büyüklüğü kurumlarda ciddi sınırlara yol açmaktadır. Eğer istihdamdan devletin net toplam üzerinden aldığı % 60'lık oran, kalkınmada öncelikli yönlerdeki uygulama gibi eğitim sektöründe tüm Türkiye'ye yaygınlaştırılarak % 30'a indirilebilirse hem kurumları kayıt dışılığa iten önemli bir sorun çözülecek hem de çok sayıda yeni istihdam imkânı doğacaktır. Bu düzenlemeyle boş kontenjanların ve ek personel potansiyelinin doldurulması halinde Devlete yapılan ödemelerde %5 civarı bir azalma görülse de gelir kaydında ciddi artışlarla bu kayıplar çoktan telafi edilecek, tüm işlemlerin kayıt altına alınmasını sağlayacağından bu farkın çok üstünde kazanç elde sağlanacaktır.

Kayıt dışılığın yaygın olarak yapıldığı bir diğer alan korsan yayıncılıktır. Yayın evlerinin ürettiği kitap, CD vb. araç gereçlerden bilhassa yabancılara ait olanların fiyatlarının yüksek olması korsan yayıncılığı cazip hale getirmektedir. İthal yabancı dil eğitim kitaplarında korsan payının %30-35 oranında olduğu tahmin edilmektedir. Akademik kitaplarda bu oran %70'ler civarındadır. Kaynak ve diğer yayınlarda oran daha düşüktür.

2.5. MESLEKİ EĞİTİM

Mesleki eğitimden kastedilen sektörde görev yapan öğretmenlerin yetiştirilmesi ise mesleğinde başarılı olmayan öğretmenin özel öğretim kurumlarında çalışması çok zordur. Her kurum gerçekten yatırım yapmaya değecek durumdaki öğretmen ve personeli için eğitimlerini kendi planlamaktadır. Bu planlamayı yapmayan kurumların rakipleriyle yarışması çok zordur. Bu sebeple kurumlar tüm çalışan personelin eğitimi için farklı yol ve yöntemler geliştirmişlerdir.

Bazı dernekler bu eğitim faaliyetlerini üyeleri adına organize etmekte, aylık zümre faaliyetlerinden yaz dönemlerinde eğitici seminerlere kadar bir dizi çalışma yürütmektedir. İsim hakkı veren kurumlar, ismini kullandığı kurumlarla müşterek çalışmalar yürütmektedir.

Ülkemizde mesleki eğitim alanında verilen diplomalar dâhil hiçbir belgenin işe girişte kayda değer bir avantaj sağlamaması mesleki eğitimi, akademik eğitim alamayacakların yöneldikleri bir alan haline getirmiştir. Özel meslek lisesi açmış kurucular, kurumlarından istedikleri neticeyi alamamıştır. Hızla artan Anadolu ve Fen Liseleri yanında akademik orta öğretime bile öğrenci bulamayan yatırımcı, mesleki orta öğretime yatırım yapmayı hiç düşünmemektedir.

Sektörümüzün mesleki alanda yatırıma uygun olan tek alanı, mesleki eğitimde belgeye dayalı eğitim veren meslek kurslarıdır. Bunlar son yıllarda ücreti devletçe ödenen hiçbir mevzuat sınırlaması olmadan açılan İŞKUR, KOSGEB, belediye ve üniversitelerin açtığı kurslarla rekabet şansını yitirmiş ve hızla azalmaya başlamıştır.

Ülkemizde irili ufaklı birçok kurum, belgeye dayalı eğitim verdiğini iddia ederek eğitim öğretim faaliyeti yapmaktadır. Verilen belgelerin gerçekten o mesleğin öğrenildiğini gös-

termediği kanaatiyle sektördeki belgeleri çoğu kez dikkate almamaktadır. Bu durum öğrencilerin belgeye dayalı eğitim veren kurumlardan uzaklaşmasına yol açmıştır. Hangi kurumun verdiği belgenin gerçekten yeterli olduğunun öğrencilerce araştırılması çok güçtür. En kısa sürede belgelerin geçerliliğini tespit edecek bir yapının devreye girmesi gerekmektedir. Bunu yapacak olan Mesleki Yeterlilik Kurumu'dur (MYK).

MYK'nın yeterlilik belirleme çalışmalarını kısa sürede bitirmesi gerekmektedir. Bu aşamadan sonra belgeye dayalı merkezi ölçme faaliyetlerinin yapılmasına başlanacaktır. Bu durumda eğitim faaliyetlerinin tüm kesimlerce kabul edilebilir bir belgeyle belgelendirilmesi halinde mesleki eğitim alanı kaybettiği cazibesini yeniden kazanacaktır.

TABLO-9
Mesleki Özel Öğretim Kurumlarında 10 Yıllık Büyüme Oranları

	Meslek Lisesi		Meslek Kursu		Toplam			
	Kurum Sayısı	Öğrenci Sayısı	Kurum Sayısı	Öğrenci Sayısı	Kurum		Öğrenci	
					Sayısı	Kurs Okul Oranı	Sayısı	Kurs Okul Oranı
2000	24	2024	1289	174.496	1313	54 kat	176.520	86 kat
2001	25	1455	1409	177.648	1434	56 kat	178.960	122 kat
2002	22	1085	1447	174.505	1469	66 kat	175.590	160 kat
2003	11	936	1314	144.938	1325	119 kat	145.874	154 kat
2004	22	1164	1667	168.549	1689	77 kat	169.713	145 kat
2005	20	1090	1779	190.896	1799	89 kat	191.986	175 kat
2006	22	977	2048	220.636	2070	93 kat	221.613	225 kat
2007	21	911	2576	293.742	2597	123 kat	294.653	322 kat
2008	21	1015	1795	250.973	1816	85 kat	251.988	247 kat
2009	27	1379	1803	261.611	1830	67 kat	262.990	189 kat
2010	22	1603	1895	264.063	1917	86 kat	265.666	164 kat
2011	24	1951	2012	292.991	2036	84 kat	294.942	151 kat
2012	24	-	2084	-	2108	87 kat	-	-
Büyüme Oranı	% 0	-% 4	% 62	% 68	% 61	-	% 67	-

Kaynak: MEB 2000- 2011 yılları arası verilerden alınmıştır.

Mesleki eğitim kurumlarının kurum sayısı ve öğrenci sayısındaki değişimi gösteren tabloda görüleceği gibi son on yılda özel sektör, meslek lisesine yatırım yapmamaktadır. 1998 yılında üniversite sınavlarına getirilen düzenlemeler resmi-özel tüm meslek liselelerini etkilemiş ve öğrenciler mesleki eğitimden uzaklaşmıştır. Özel sektörün meslek lisesi

açması için toplumda meslek liselerine ilginin yeniden artırılmasını sağlayacak adımlar atılmasına ihtiyaç vardır.

Son on yılda mesleki özel öğretim kurumları hem sayı hem de öğrenci adedi itibariyle artış göstermiş gibi görünmektedir. Ancak artış sadece meslek kurslarında gözlenmektedir. Meslek Liselerine bakıldığında 2003 yılı ve öncesinde yaşanan düşüşten sonra hala kurumlar eski rakamlara ulaşamamıştır. Meslek kurslarının kurum ve öğrenci sayısı artış eğiliminde olsa da sektörü tatmin edecek düzeyde değildir. Gelir gider dengesi kurulamadığı için kurumlar kapanma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

2011 verilerine göre OECD ülkelerinde iş gücündekilerden mesleki eğitimi bitirenlerin ortalaması %30 iken Türkiye’de bu oran % 10 düzeyindedir. Çek Cumhuriyeti, Slovakya, Almanya, Avustralya, Slovenya gibi ülkelerde bu oran % 50’nin üstündedir. Almanya gibi bazı ülkelerde her ne kadar mesleki eğitim görmüşlerin oranı Türkiye’den yüksek olsa da son yıllarda Yunanistan, Portekiz ve İtalya hariç mesleki eğitime doğru ek bir yönelim olmadığı mevcut oranın biraz düştüğü görülmektedir. Polonya, Norveç ve İzlanda’da ise son yıllarda mesleki eğitime yönelim ciddi miktarda azalmıştır.

TABLO-10
Yaygın Mesleki Eğitim Faaliyetleri

Kurum/Kuruluş	Kurum Sayısı	Öğrenci (Kursiyer)	
		Başvuran Öğrenci (Kursiyer) Sayısı	Bitiren Öğrenci (Kursiyer) Sayısı
Bakanlık ve Bağlı Kurum/Kuruluş	6.236	353.403	334.616
Üniversite	1.435	75.453	70.128
Belediye	11.726	720.415	359.116
Konfederasyon veya Sendika	420	57.135	46.419
Toplam	19.817	1.206.406	810.279

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablo mesleki eğitim alanında faaliyet gösteren yaygın eğitim kurumlarının tümünü göstermektedir. Bakanlığa bağlı halk eğitim merkezleri aracılığıyla 353.403, üniversitelerin sürekli eğitim merkezlerince 75.453, belediyelerin açtığı kurslar aracılığıyla 720.415, vakıf, dernek ve sendikaların açtığı kurslara 57.135 öğrenci olmak üzere toplam 1.206.406 öğrenci eğitim almak için başvurmuştur. Bunlardan 810.279’u eğitimlerini tamamlamıştır. 19.817 kurumdaki programların 529’u genel alanda, 2.997’si eğitim alanında, 5.862’si beşeri bilimler ve sanat dallarında, 4.136’sı sosyal bilimler iş ve hukuk alanında, 2.458’i fen bilimleri matematik ve bilgisayar alanında, 1.456’sı mühendislik imalat ve inşaat alanında, 89’u tarım ve veterinerlik alanında, 559’u sağlık ve refah alanında, 2.431’i diğer hizmetler alanında gerçekleştirilmiştir. Bu kursiyerlerin %3’ü 14 yaşın altındakilerden, %15’i 15-22 yaş arasındakilerden, %68’i 23-44 yaş arasındakilerden, %14’ü 45 yaş ve üzerindekiilerden oluşmuştur. Kursiyerlerin %2’si hiçbir okuldan mezun olamamışlardan,

%7'si ilköğretim, %8'i ilköğretim, %4'ü ortaokul, %24'ü genel lise, %10'u meslek lisesi, %45'ü yüksek öğretim mezunlarından oluşmuştur.

TABLO-11
Çalışanlarına Eğitim Sağlayan Girişimlerin Oranı

Kurumda Çalışan Sayısı	Mesleki Eğitim Verenler (%)	Mesleki Eğitim Vermeyenler(%)	Mesleki Eğitim Verenlerin Oranı (%)	Mesleki Eğitimlerini Farklı Yolla Veren Oranı (%)
10-49	29,4	70,6	14,7	21,7
49-250	40,3	59,7	23,7	30,0
250 ve yukarı	46,6	53,4	35,6	34,2
Toplam	32	68,0	17,1	23,7

Kaynak: TÜİK

Ayrıca mevcut işgücünde çalışanlara çalıştıkları kurumların verdikleri mesleki eğitimler vardır. Bu eğitimlere ait veriler de yukarıdaki tabloda görülmektedir.

2.6. ÜRETİM MİKTARI

Eğitim sektörü bir üretim sektörü değil, hizmet sektörüdür.

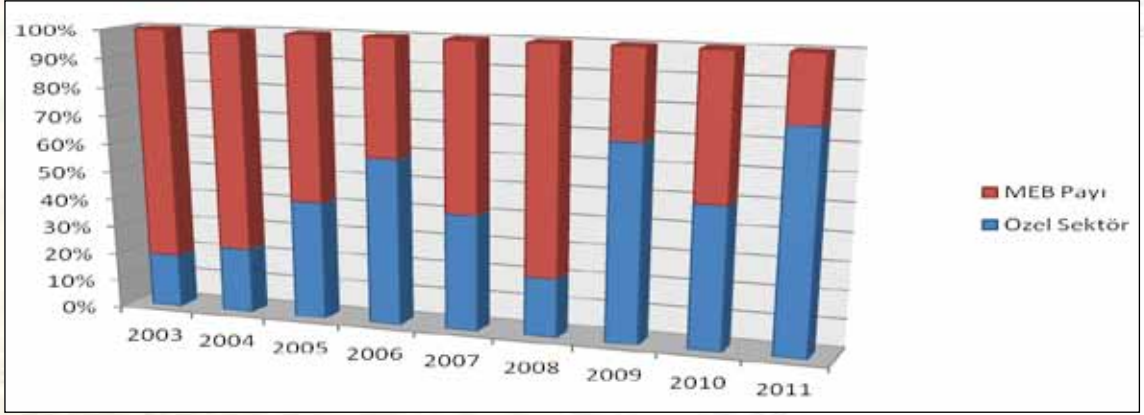
Mutlaka bir üretimden bahsedilmesi gerekiyorsa; ülkeye donanımlı bireyler yetiştirilmedi, istihdam imkânı olmayanları istihdam edilebilir hale getirmede, istihdamdakilerin kendilerini sürekli yenilemesinde, okulla sınırlı kalmayıp eğitimi tüm hayata yaymada, ülkenin yetişmiş insan kalitesini artırmada ve bireylerin hayatın herhangi bir aşamasında ihtiyaç duydukları bir eğitim almalarında en geniş alternatifleri sunabilecek bir sektör olması sebebiyle eğitim faaliyetleri, tüm sektörleri tetikleyecek bir faaliyet alanıdır.

Sektör bünyesinde yer alan yayıncılar ve eğitim araç gereci üreten firmalar üretim yapmaktadır. Eğitim yayını üreten firmalar, yayınlarının öğretmenler tarafından okutulabilmesi için Bakanlığın ilgili birimine onaylatmak durumundadır. Bakanlıkça onaylanan kitaplar, devletin her yıl yaptığı ihaleye girmekte ve ihaleyi en ucuz fiyat veren firmanın kitapları öğrencilere dağıtılmak üzere satın alınmaktadır. Onay ve ihale süreciyle ilgili problemler vardır. 2011 yılı itibariyle Bakanlığın öğrenciye dağıttığı kitapların % 77'si özel sektörde, %23'ü Devlet Kitapları Döner Sermaye İşletmesince üretilmiştir.

Eğitim yayıncılığı sektöründe her yıl yaklaşık 160.000.000 civarı ders kitabı üretilmektedir. 2011 yılında bunun 120.000.000 civarındaki kısmı özel sektörün, yaklaşık 40.000.000 civarındaki kısmı Devletin ürettiği kitaplardır. Son birkaç yılda özel sektör açısından olumlu gelişmeler olsa da Devlet, eğitim yayıncılığında hala önemli bir bölümü elinde tutmaktadır. Eğitim yayıncıları, kamunun pazar payının yüksek olduğu sektörlerden birinde rekabet etmeye çalışmaktadır. Yayıncılar devletin kitap üretiminin oldukça maliyetli olduğunu ifade etmekte ve devletin özel sektörün girmediği zorunlu alanlar dışında yayıncılıktan çekilmesi gerektiğini düşünmektedir.

GRAFİK-1
Ders Kitaplarının Üretim Payları

Kaynak: MEB verileri

Yukarıdaki grafik 2003-2011 yılları arasında devletin ders kitabı üretimindeki payının değişimini göstermektedir. 2003'ten 2006'ya kadar özel sektörün payı giderek artmıştır. Ancak 2006'dan 2008'e kadar hızla düşüş yaşanmıştır. 2009'da hızlı bir yükselme olmuş, 2010'da oran eşitlenmiş, 2011 de özel sektör payı %77 ile en yüksek değerine ulaşmıştır.

TABLO-12
Ders Kitaplarında Devlet ve Özel Sektör Paylar

Yıllar		Devlet Kitapları		Özel Sektör		Toplam Kitap	Toplam Ödeme (TL)	Kamunun Zararı (TL)
		Alınan Kitap	Yapılan Ödeme (TL)	Alınan Kitap	Yapılan Ödeme (TL)			
2003	İlköğretim	15.492.415	30.264.563	66.341.866	104.254.125	81.834.281	134.518.688	7.436.359
	Ortaöğretim							
	Yüzde Ort. Fiyat		%19 1,95		%81 1,57			
2004	İlköğretim	19.654.518	41.264.880	64.203.802	107.518.912	83.858.320	148.783.792	8.451.442
	Ortaöğretim							
	Yüzde Ort. Fiyat		%23 2,10		%77 1,67			
2005	İlköğretim	44.767.710	91.477.059	61.742.380	68.086.456	106.510.090	159.563.515	42.081.647
	Ortaöğretim							
	Yüzde Ort. Fiyat		%42 2,04		%58 1,10			
2006	İlköğretim	31.696.513	62.610.997	73.196.107	93.665.562	104.892.620	156.276.559	51.686.174
	Ortaöğretim	27.037.776	67.770.194	10.377.213	18.307.671	37.414.989	86.077.865	
	Yüzde Ort. Fiyat		%41 2,22		%59 1,34			
2007	İlköğretim	68.648.379	90.096.083	53.421.634	61.291.416	122.070.013	151.387.499	19.329.249
	Ortaöğretim	23.395.665	44.646.720	11.666.701	20.042.533	35.062.366	64.689.253	
	Yüzde Ort. Fiyat		%59 1,46		%41 1,25			
2008	Alınan Kitap	117.298.452	185.871.346	50.337.302	107.574.769	167.635.754	293.446.115	+60.995.195
	Yüzde Ort Fiyat		%70 1,58		%30 2,1			
2009	Alınan kitap	51.948.483		115.627.233		167.575.754	286.009.159	10.389.696
	Yüzde Ort. Fiyat		%31 1,45		%69 1,25			
2010	Alınan kitap	98.292.404		98.292.404		196.584.808	325.246.605	19.658.480
	Yüzde Ort. Fiyat		%50 1,65		%50 1,45			
2011	Alınan kitap	66.967.296		100.244.373		167.211.669		12.723.786
	Yüzde Ort. Fiyat		%23 1,64		%77 1,45			

Kaynak: MEB verileri

Kitapların fiyatı çok ucuz hale gelmiştir. Nasıl ki bir yazılım firmasına bilgisayar programı için CD çoğaltma maliyeti olan fiyat teklif edilemiyorsa yayıncılara da baskı ve kâğıt maliyeti üzerinden fiyat verilmemelidir. Aksi yaklaşım yayınevlerinin katma değerini yok saymak, yayıncı ile matbaacıyı karıştırmak anlamına gelmektedir.

Özel sektörce sağlanan kitabın satış fiyatı son 9 yıldır hiç artmamış aksine azalmıştır. 2003 yılında 1,57 TL olan forma fiyatı 2011 yılında 1,45 TL'den özel sektörden alınmakta, satış fiyatı baskı ve kâğıt maliyeti üzerinden yapılan bir hesaplama mantığı ile belirlenmekte, yayınevlerinin katma değeri telif tasarım ve benzeri tüm maliyetleri yok sayılmaktadır.

Ayrıca devletin satın aldığı dışındaki, Bakanlıkça onaylı kitapların kullanımında da problemler yaşanmaktadır. Öğretmenlerin yayınevleriyle ilişki kurabileceği kuşkusuyla, kitap tavsiye etmelerine sıcak bakılmamaktadır. Hele Bakanlıkça onaylanmamış, yardımcı ders araç gerecini tavsiye etmek çok büyük risktir. Eğitim yayıncıları bu sınırlandırıcı ortamda faaliyetlerini yürütmek durumunda kalmaktadır.

Bu kapsamda;

- Ders programların değiştirilmesi sırasında belli bir süre pilot okul uygulamaları gerçekleştirilmeli ve uygulamada karşılaşılan güçlükler göre gerekli revizyonlar yapılmalı,
- Program inceleme ve değerlendirme kriterleri programla birlikte yayınlanmalı,
- Program hazırlama ve geliştirme komisyonlarına yayın birliklerinden temsilciler de çağırılmalı,
- Ders kitaplarının taslakları, MEB'e her dönemde teslim edilebilmeli,
- Kitap inceleme kriterleri ve yapılan değerlendirmeler şeffaf olmalı,
- İnceleme ve değerlendirme kurullarında sektör temsilcileri de yer alabilmeli,
- Kitap inceleme süresi en fazla 2 ay ile sınırlandırılmalı,
- Ders kitaplarının MEB tarafından değerlendirilmesinde, her seferinde yayınevlerinin ücret ödemesi uygulaması kaldırılmalı,
- Devletin yayıncılık konusunda, özel sektörle eşit şartlarda rekabet etmesi sağlanmalı,
- MEB tarafından satın alınacak ders kitapları, daha uygun şartların sağlanabileceği yeni bir usule bağlanmalı ve kitap ihaleleri 4734 sayılı İhale Kanunu kapsamında çıkarılmalı,
- Kitap fiyatları, yayıncıların prodüksiyon maliyetleri ve piyasa şartları dikkate alınarak belirlenmelidir.

Eğitim alanında faaliyet gösteren özel öğretim kurumlarının çoğu, Devlet desteği almadan özsermayeleriyle büyüme ve gelişmelerini gerçekleştirmişlerdir. Eğitim alanında dünya çapında başarılar kazanmış Türk özel öğretim kurumları mevcuttur. Bu alanda marka haline gelmiş bazı kurumlar, farklı kampusler kurarak marka değeri oluşturarak ülke genelinde yayılma eğilimindedir.

Özel dershanelerin eğitimde geliştirdikleri alternatif yöntem ve uygulamalarla eğitim sistemine paralel, sistemi destekleyici örnekler ortaya koymuşlardır. Dünyada pek çok ülkede örgün eğitimi destekleyen birer eğitim kurumu olarak ön plana çıkan bu kurumlar, aynı zamanda hayat boyu eğitim kapsamında değerlendirilmektedir. Yabancı ülkelerdeki örneklerde, öğrenci ücretlerinin bir bölümü devlet tarafından karşılanmaktadır.

Özel kursların geliştirdikleri eğitim programları, gelişen teknolojiye paralel olarak önemli iş ve istihdam fırsatları da sunmaktadır. Ancak bu kurslar, daha önce belirtildiği gibi, haksız rekabet şartları altında ciddi krizlerle karşı karşıya oldukları için kapanma tehlikesi yaşamaktadır.

Öğrenci etüt eğitim merkezleri, bilhassa anne-babası çalışan çocukların eğitiminde önemli rol oynayabilecek ve okul dışı zamanların verimli değerlendirilmesi sağlanabilecek iken, getirilen sınırlamalar, bu tür alternatif kurumlarının gelişmesini imkânsız hale getirmektedir.

Gelir düzeyi düşük yerlerdeki risk altındaki çocukların eğitimi için, gönüllü kuruluşların da katkısıyla açılmış okuma salonları hazırlanacak, mevzuat düzenlemeler ile desteklenmesi halinde özel sektör adına farklı bir yeni kurum yapısı ortaya çıkarılacak ve eğitim hizmetinden yeterince yararlanamayanlara yeni bir alternatif sunulacaktır.

Üstün yetenekli ve engelli çocukların eğitimi konularında özel teşebbüsün daha istekli davranması için çeşitli kolaylık ve muafiyetlerin sağlanması gerekmektedir.

Özel sektör talebin olduğu her alanda faaliyet göstermeye hazırdır. Talebin ortaya çıkması için talebi engelleyen hususların neler olduğuna bakıp gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

Sektörde faaliyet veren tüm kurumlar, yaptıkları çalışmalarla bireyleri ayrıcalıklı konuma getirmeye hazırdır. Ama bu durum verilenlerin karşılaştırılabileceği bir yapı olmadığından muhatapları tarafından bilinmemektedir.

2.7. BÜYÜME ORANLARI**TABLO-13****Özel Öğretim Kurumlarında Büyüme**

	Özel Okul	Özel Dershane	Muhtelif Kurslar	Sürücü Kursları	Rehabilitasyon Merkezleri	Kreş ve Gündüz Bakımevi	Etüt Merkezi	Özel Öğrenci Yurtları	Toplam
2000	1.788	1.730	1.289	1.606		923		2.304	9.640
Öğr. say	246.514	488.284	174.496	1.021.386		24.894		128.528	2.084.102
2001	1.897	1.864	1.409	1.772		.....		2.175	9.117
Öğr. say	260.193	523.244	177.648	1.118.347		18.486		84.229	2.200.147
2002	1.887	2.002	1.447	1.878		1.156		2.192	10.562
Öğr. say	265.680	588.637	174.505	803.705		18.575		93.805	1944.907
2003	1.399	2.122	1.314	1.780		1.160		2.210	9.985
Öğr. say	222.992	606.522	144.938	724.030		14.879		92.780	1.792.262
2004	1.679	2.568	1.667	1.864		1.083		2.259	10.037
Öğr. say	245.414	668.673	168.549	600.703		12.289		107.706	1.803.384
2005	1.893	2.984	1.779	1.925		1.186		2.303	11.070
Öğr. say	261.570	784.565	190.896	868.251		20.089		108.596	2.233.967
2006	1.799	3.570	2.048	2.028		1.321		2.474	13.240
Öğr. say	305.862	925.299	220.636	970.615		20.402		124.532	2.567.346
2007	2.057	3.986	2.576	2.181		1.372		2.735	14.907
Öğr. say	360.042	1.071.827	293.742	1.001.606		24.113		134.769	2.886.099
2008	2.353	4.031	1.795	2.470	1.318	1.432	394	3.053	16.846
Öğr. say	386.797	1.122.861	250.973	1.232.129	131.206	24.957	13.486	143.356	3.305.765
2009	2.391	4.262	1.803	2.707	1.708	1.505	456	3.239	18.071
Öğr. say	423.253	1.178.943	261.611	1.405.320	187.726	29.641	14.280	146.292	3.647.066
2010	2.274	4.193	1.895	2.899	1.656	1.553	495	3.503	18.468
Öğr. say	480.702	1.174.860	264.063	1.529.268	199.594	36.443	15.617	158.721	3.859.268
2011	2.750	4.099	2.012	3.066	1.591	1.585	508	3.788	19.399
Öğr. say	498.118	1.234.738	292.991	1.909.420	186.634	39.948	16.356	182.077	4.379.561
2011-12	3.006	4.056	2.084	3.131	1.598	.....	530	3.948-189.048	18.360
12 Yıllık Ortalama Büyüme Oranları (2000-2012)									
Kurum	% 68	% 134	% 62	% 95	% 21	% 71	%35	%71	% 91
Öğrenci	%102	% 153	% 68	% 87	% 42	% 60	% 21	%47	% 115

Kaynak: MEB 2000-2012 arası veriler

Özel öğretim kurumlarının son 12 yıldaki kurum ve öğrenci sayısı bakımından değişimini gösteren, yukarıdaki tabloya bakıldığında kurum sayısı bakımından 9.640'dan 18.360'a yükselmiş ve % 91'lik artış göstermiştir. Öğrenci sayısı bakımından 2.084.102'den 4.379.561'e yükselmiş ve %110'luk artış göstermiştir.

Kurum türlerinde artışa bakılırsa;

Özel okullarda kurum sayısı 1.788'den 3.006'ya yükselmiş ve % 68'lik artış görülmüştür. Öğrenci sayısı 246.514'ten 498.118'e yükselmiş ve % 102'lik artış göstermiştir.

Ancak tabloda detayı gösterilmemiş olsa da bu artışın büyük bölümü okul öncesinde olmuş, kurum sayısı 637'den 1.054'e, öğrenci sayısı 14.585'ten 100.424'e yükselmiştir. Okul öncesinde 2003'e kadar azalma görülmekte sonra artış başlamaktadır. Örneğin 2000'de 637 olan okul öncesi kurum sayısı 2003'te 432'ye 14.585 olan öğrenci sayısı 9.750'ye düşmüş ve 2003'ten itibaren yükselmeye başlamıştır.

İlköğretimde 2000'de 681 olan kurum sayısı, 2003'te 614'e kadar düşmüş, sonra yükselmeye başlayarak 2011'de 898 olmuştur. Öğrenci sayısı 2000'den itibaren 2003'e kadar 175.272'den 155.868'e kadar düşmüş, sonra yükselişe geçerek 2011'de 267.292 olmuştur.

Orta öğretimde 2000'de 470 olan kurum sayısı, 2003'e kadar 353'e düşmüş sonra yükselerek 2011'de 798'e ulaşmıştır. 2000'de 56.657 olan öğrenci sayı 2003'ten itibaren artarak 130.397'ye ulaşmıştır.

Dikkat edilirse 2003'ten itibaren öğrenci sayısı bakımından okul öncesinde 10 kat artış gözlenirken, ilköğretimde % 70, orta öğretimde % 130 artış görülmüştür.

Özel dershaneler 2000 yılından itibaren kurum sayısı bakımından 1.730'dan 4.056'ya %130, öğrenci sayısı bakımından 488.284'ten 1.234.738'e %250 kat artmıştır.

Özel kurslar 2000 yılından itibaren kurum sayısı bakımından 1.289'dan 2.084'e % 60, öğrenci sayısı bakımından 174.496'dan 292.991'e %70 artmıştır.

Sürücü kursları 2000 yılından itibaren kurum sayısı bakımından 1.606'dan 3.131'e % 90, öğrenci sayısı bakımından 1.201.386'dan 1.909.420'e % 90 artmıştır.

Rehabilitasyon merkezleri 2008 yılından itibaren kurum sayısı bakımından 1.318'den 1.597'ye % 21, öğrenci sayısı bakımından 131.206'dan 186.634'e % 42 artmıştır.

Kreş ve gündüz bakımevleri 2000 yılından bu yana kurum sayısı 923'ten 1.585'e % 72, öğrenci sayısı 24.394'ten 39.948'e % 64 artış göstermiştir.

Etüt merkezleri 2008 yılından bu güne kurum sayısı 394'ten 530'a %38, öğrenci sayısı 13.486'dan 16.356'ya % 21 artış göstermiştir.

Özel öğrenci yurtlarındaki kurum sayısı 2001 yılında ciddi bir düşüş yaşamış, ancak 2005 yılında eski seviyesine ulaşmıştır. Aynı yılda öğrenci sayısında yaşanan düşüş ancak 2007 yılında eski düzeyine ulaşabilmiştir.

Bu verilere göre son yıllarda sürekli artış eğiliminde olan kurumların başında sürücü kursları ve dershaneler gelmektedir. Dershanelerde son üç yılda kurum sayısında % 2'lik gerileme olmuştur. Ancak sürücü kurslarında artış eğilimi hala devam etmektedir. Sürücü kurslarında son yıllardaki öğrenci artışı dikkate değer düzeydedir. Örneğin son yıl bir önceki yıla göre yaklaşık 400.000 civarında artış olmuştur.

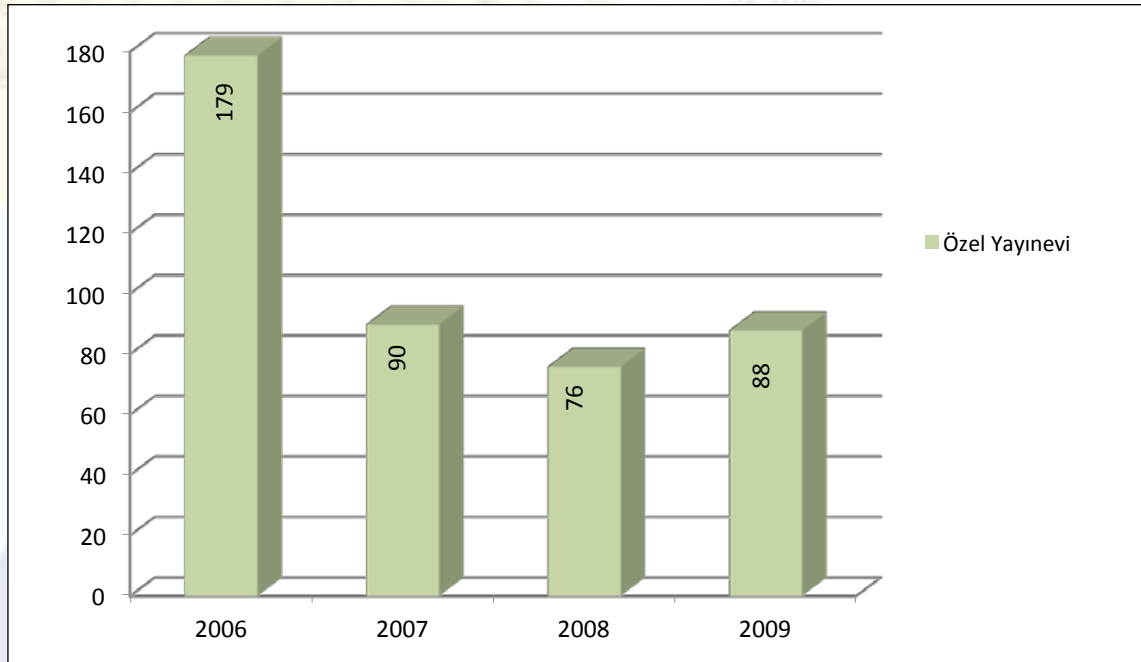
Kurslarda 2007'de 2.576 olan kurum sayısı, 2009'da 1.803'e kadar düşmüş, sonra tekrar yükselmeye başlamıştır.

2003 yılında dershaneler hariç bütün kurum sayılarında düşüş yaşanmış, ancak 2005'te eski sayı yakalanmıştır.

Öğrenci yurtlarında 2001 yılı, diğerlerinde 2003 yılı hariç kurumların toplam sayısında hiç düşüş görülmemektedir.

Eğitim yayıncılığında büyüme oranlarına bakılacak olursa; devletin yayındaki ağırlığının artması üzerine yayınevi sayısında hızla düşme yaşanmıştır.

GRAFİK-2
Yıllara Göre Yayınevi Sayıları

Kaynak: Türkiye Yayıncılar Birliği

Yukarıdaki grafik yıllara göre yayınevi sayısındaki değişmeyi göstermektedir. Devletin ağırlığı artıkça ve maliyetler göz ardı edilerek daha ucuza kitap alımı düşüncesi öne çıkıkça hızla yayınevi sayısı düşmektedir.

TÜİK istatistiklerine göre; 2010 yılında yayımlanan tüm alanlardaki toplam materyallerin sayısı ise 2009 yılına göre % 14,3 artmıştır. 2010 yılında yayıncılar tarafından 34.857 kitap, 330 elektronik kitap (DVD, VCD, CD), 305 elektronik kitap (web tabanlı), 36 kitap kaseti, 83 harita ve 156 diğer materyaller olmak üzere toplam 35.767 materyal için ISBN alınmıştır. 2010 yılında özel sektör tarafından yayımlanan materyaller 2009 yılına göre %10,5 artmıştır. 2010 yılında yayımlanan materyallerin %85'i özel sektör, %11,1'i kamu ve eğitim kurumları, %3,7'si ise sivil toplum kuruluşları tarafından yayımlanmıştır. 2010 yılında sosyal bilimler konusu üzerine yayımlanan materyaller 2009 yılına göre % 2,4 aza-

lirken, edebiyat ve retorik konusu üzerine yayımlananlar ise %34,2 artmıştır. 2010 yılında basılan materyallerin %33,6'sı sosyal bilimler, % 35,7'si edebiyat ve retorik, % 7,6'sı coğrafya ve tarih, %6,5'i din, %5,9'u teknoloji (uygulamalı bilimler) konusu üzerine yayımlanmıştır. Yayımlanan materyallerin %93,6'sı Türkçe, %3,9'u ise İngilizcedir. 2010 yılında yayımlanan materyallerin basım adedi 141.345.319 olup, 2009 yılına göre % 8,6 artmıştır.

2.8. KÂRLILIK ORANLARI

Sektör bazında ele alacak olursak ülkemizde özel öğretimde faaliyet yapan kurumların çoğu, resmi kurumların haksız rekabetiyle karşı karşıya olduğundan karlılık oranları iyice düşmüş, birçok kurum sürdürülebilir olma özelliğini kaybetmiştir.

Örneğin, ülkenin en başarılı öğrencilerini seçerek alan ve ücretsiz eğitim veren Devlet Fen ve Anadolu Liseleri karşısında Özel Fen Liseleri, rekabet edebilmek için asgari bir sınıfı ücretsiz almak zorunda kalmakta, diğer özel orta öğretim okullarına kayıt yaptırabilecek öğrenciler ise, sınavda yerleşemeyen ilk 300.000'den sonraki öğrencilerden alınmaktadır. Uygulamalardaki yanlışlık, özel okullarda ilköğretim düzeyinde çok sorun yaşatmasa bile orta öğretim düzeyinde öğrenci darlığı problemini doğurmuştur. Büyük şehirlerde bulunan özel okullar, istenen düzeyde olmasa da öğrenci bulmaktadır. Ancak gelen her öğrenciyi kayıt yapma zorunda olduklarından seçerek öğrenci alma şansını kaybetmiştir. Orta büyüklükte ve küçük illerde ise öğrenci bulma ciddi sorun haline gelmiş, okullar indirimlerle promosyonlarla öğrenci bulma zorunda bırakılmıştır.

Özel dershaneler bir üst okula hazırlık döneminde oldukça başarılı hizmetler vermesine rağmen, birçok yetkili tarafından kanunla kurulmuş bu kurumlar, sistem dışı gösterilmeye çalışılmakta ve kapatılması için çareler arandığı görülmektedir. Hayat boyu öğrenme kapsamında nereden kazanıldığına bakılmaksızın tüm kazanımların belgelendirilmesi için ölçme faaliyetleri ve ölçülen becerilerle ilgili eğitim faaliyetleri her alana yayılmaktadır.

Dershanelerde eğitim, sınavlarda ölçülecek beceriler dikkate alınarak verilir. Analiz ve sentez yapamayan öğrencinin başarılı olması mümkün değildir. Beynin fizyolojik yapısı gereği tekrarların öğrenmedeki etkisi bilindiği için dershanelerde, öğrencinin ihtiyaç duyduğu tekrara dayalı eğitimleri ezberciliği öne çıkaran analiz ve sentez yeteneğini öldüren eğitim gibi sunulmaya çalışılmak doğru olmaz.

Özel kurslar, ücreti devletçe ödenen belediyeler, İŞKUR, KOSGEB, sürekli eğitim merkezleri, halk eğitim merkezleriyle protokol yoluyla açılan hiçbir mevzuat sınırlamasına tabi olmayan kurslar yanında rekabet şansını yitirmiştir. Bu kursların açılışından personel çalıştırma usulüne kadar her yönü, sektörün rekabet edeceği tarzdan uzaktır. Üstelik bu kurslar, asıl görevi eğitim faaliyetlerinde standartları korumak olan kurumların da yer aldığı, Devlet desteği ile oluşan belge kirliliğini şikâyet edecek merci bulmakta zorlanmaktadırlar.

Kurumlar, öğrenci bulmakta zorlanınca indirim ve promosyonlarla öğrencilere ulaşmaya çalışmakta, karlılık oranları iyice düşmekte ve kurumlar sürdürülebilir olma özelliklerini kaybetmektedir. Mevcutlarda kapasitenin yeterince dolmamış olması bu alana yatırım yapmayı düşünen yeni yatırımcıyı da caydırmaktadır.

Aşağıdaki tabloda kurumlarda öğrenci ücretleri ve devlete ödenen giderler görülmektedir.

TABLO-14
Kurumların Karlılık Oranı Alınan Ücretler ve Giderler

KURUMLAR	Öğrenci Sayısı	Ort. Yıllık Öğrenci Ücreti	Yıllık Alınan Ücret Toplamı	Yıllık Vergiler Primler Toplamı (%30)	Personel Giderleri	Kira Kurum Başı Aylık 2-5 bin TL	Elektrik su gaz iletim 2-5-15 bin TL	Kırtasiye, Yayın, İkrâm Yemek 2-5-15 bin TL	Tamir, Araç gereç, Yenilik 2-5 bin TL	Kalan
Özel okullar	498.118	8.000	3.984.944.000	1.195.483.200	1.483.950.000	-	541.080.000	541.080.000	180.360.000	-42.990.000
Özel dersaneler	1.234.738	1.500	1.852.107.000	555.632.100	650.006.400	243.300.000	243.300.000	243.300.000	97.344.000	62.524.500
Sürücü kursları	1.909.420	450	859.239.000	217.673.880	234.384.000	75.144.000	75.144.000	75.144.000	75.144.000	97.605.120
Muhtelif kurslar	292.291	1.000	292.291.000	87.687.300	71.721.600	50.016.000	50.016.000	50.016.000	50.016.000	-66.365.100
Rehabilitasyon merkezleri	186.634	4.000	822.636.000	246.630.000	219.528.000	53.659.200	53.659.200	53.659.200	53.640.000	141.641.200
Yaygın özel eğitim okulu	19.025									
Etüt merkezleri	16.356	1.500	24.534.000	3.180.000	12.267.000	3.180.000	3.180.000	3.180.000	3.180.000	-3.633.000
Kreş ve gündüz bakımevi	39.948	6.000	239.688.000	71.906.400	110.836.800	19.020.000	19.020.000	19.020.000	19.020.000	-19.135.200
Özelyurtlar	189.048	3.000	567.144.000	113.428.800	137.390.400	41.976.000	41.976.000	245.762.400	41.976.000	-55.365.600
Toplam	4.196.530		8.538.923.600	2.504.962.680	2.920.094.200	486.295.200	1.027.375.200	1.231.161.600	520.680.000	114.279.920

Kaynak: Alanda faaliyet yapan derneklerden alınan bilgilerden hazırlanmıştır.

Tablodan da anlaşılacağı gibi özel öğretim kurum yatırımları kârlı bir yatırım alanı değildir. Kârlı bir yatırım alanı olma bir yana, bazı alanlarda sürdürülebilir olma özelliğini bile kaybetmiştir.

Özel okullarda anaokulları dâhil bir okula ortalama 165 öğrenci düşmektedir. 200 öğrenciden az bir okulun gelir gider dengesini kurmak zordur. Bu yüzden özel okullarda en büyük gider kalemi personel gideri ile devlete ödenen vergi ve primlerden oluşmaktadır. Mevcut özel okulların asgari % 30'luk boş kapasiteleri doldurulmalıdır.

Üniversite kontenjanlarının artmasıyla birlikte özel dershanelerde mezun grubu azalmıştır. Halen hafta içinde dershaneler yarı kapasite ile çalışmaktadır. Sadece hafta sonlarında dershanelerin verimli kullanılıyor olması, alanda faaliyet yapanların çoğunu zorlamaktadır. Sadece marka değeri olan kuruluşlar sürdürülebilir olma özelliğini koruyabilmektedir. Dershanelerde verilen eğitimleri akredite edecek sistemler kurulursa dershaneler sadece bir üst okula öğrenci hazırlayan kurumlar olmaktan kurtarılır ve faaliyetlerini tüm eğitim kademelerine yayabileceklerdir.

Ülkemizde özel kursların kazandırdığı beceriyi ölçecek bir sistemin olmaması özel kursların toplumda kabulünü engellemekte ve özel kurslar öğrenci bulmakta zorlanmaktadır. Merkezi bir akreditasyon sistemiyle kurslar asli değerini kazanacaktır.

Sürücü kursları, sürücü belgelerinin süreli verilmesini istemektedirler. Bu kurumlar belgesi olanların belli aralıklarla eğitimden geçmesi halinde, gerçekten fonksiyonlarını sağlıklı yerine getirebileceklerdir.

Rehabilitasyon merkezlerine devam eden öğrencilerin ücretleri Devlet tarafından ödenmektedir. Bu sebeple iyileştirme merkezleri mali açıdan diğer kurumlara göre biraz daha sürdürülebilir görünmektedir.

Ancak kurumların geneline bakıldığında karlılık oranlarının çok düşük olduğu görülecektir.

Düzenlemeler genellikle resmi kurumların ihtiyaçları dikkate alınarak yapılmakta ve özel öğretim kurumlarının bundan nasıl etkileneceği çoğu zaman hesap edilmemektedir. Bu sebeple yapılan her düzenleme özel öğretim kurumlarının karlılık oranlarını aşağıya çekmektedir.

2.9. YABANCI SERMAYE YATIRIMLARI

Ülkemizde azınlıklara tanınmış yasal haklar ve uluslararası nitelikteki kurumlar dışında, yabancılara ait özel okul açılmasına izin verilmemektedir. Ancak yerli bir ortakla isim hakkı verilmesi suretiyle dil kursları vb. kurumların açılması mümkün olmaktadır. Yürürlükteki mevzuat uyarınca özel öğretim kurumları alanında, yabancı sermaye yatırım yapamamaktadır. Yabancı sermayenin bu alana girebilmesi için 5580 sayılı Kanunun birinci maddesinde düzenleme yapılmasına ihtiyaç duyulacaktır. Ancak eğitim, hassasiyeti bulunan ve kamu hizmeti kapsamında stratejik bir alan olduğundan, kısa ve uzun vadede sorunlar yaşanmaması için;

- Yabancı yatırımcılara ait hisse payı toplamı % 49' u geçmemelidir.
- Türk vatandaşı hissedarlarına Devletçe mali destek sağlanmalıdır.

Ülkemizde yabancı yatırımcılara eğitim kurumu açma yasaktır. Ancak Türk müteşebbisleri birçok ülkede kayda değer bir engelle karşılaşmadan eğitim kurumu açabilmektedir. Özel okul alanında yabancı yatırım imkânı olmasa bile, eğitim alanında uluslararası faaliyet yapan marka değeri oluşturmuş yabancı dil öğretimi, ölçme ve değerlendirme ve yurt dışı eğitim öğretim hizmeti veren kuruluşların ülkemizde Türk ortaklara isim hakkı kullandırmak suretiyle belli düzeyde faaliyet sürdürdükleri söylenebilir.

Ancak dil öğretimi alanında yayıncılık yapan Oxford, Cambridge gibi yabancı kuruluşlar ile Britannica, Meydan Larousse, National Geographic gibi uluslararası yayıncılarının ürettikleri eğitim yayınlarının ülkemizdeki ekonomik büyüklüğü tam bilinmemektedir.

TOEFL, PIRLS; TIMS, CITO gibi dünya genelinde hizmet sunan ölçme değerlendirme kuruluşları bazen devlet kurumları aracılığıyla, bazen aracı kurumları kullanarak ya da direk müşterilere ulaşarak hizmet sunmaktadır. Bunların da büyüklükleri hakkında elde veri bulunmamaktadır.

Ayrıca Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK) 17024 standardına göre yetki alarak eğitim hizmetlerini akredite eden kuruluşlar yanında, uluslararası akreditasyon kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yürüten az sayıda firma bulunmaktadır.

Yurt dışı eğitim alanı da yabancıların ilgi alanıdır. Birçok firma yabancı ülkelerdeki ajansların bürolarını açarak ülkemizden yurt dışına öğrenci götürmektedir. Yurt dışı eğitim hizmetleri yabancı ülkelerin öğrenci çekmek için kullandıkları ciddi bir rekabet alanıdır.

Yüksek öğretimde ülkemizden lisans, yüksek lisans ve doktora yapmak amacıyla yurt dışına oldukça fazla sayıda öğrenci gitmektedir. Örneğin 2010-2011 öğretim yılında resmi kayıtlara göre yurt dışında 1.776'si burslu, 16.959 lisans, 3.839 yüksek lisans ve 1.715 doktora öğrencisi olmak üzere 22.383 öğrenci öğrenim görmektedir. Son yıllarda yabancı öğrencilerin ülkemizde öğrenim görmesi konusundaki olumlu gelişmeler kaydedilmiştir. Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu öğrenci sayısı son 5 yılda %59 artarak 26.000'e yükselmiş olsa da bu rakam oldukça düşüktür.

Ülkemizde gittikçe gelişen ve kaliteli bir seviye kazanan yükseköğretim kurumlarına, mevcut sınırlandırıcı kanun ve mevzuatlar kaldırılarak daha fazla öğrenci alınması kaydıyla önemli bir eğitim girdisi sağlanabilir.

2.10. YARATILAN KATMA DEĞER

Özel öğretim kurumları, hizmet sektöründe faaliyet yapmakta olup insan kaynağının gelişmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Eğitimde rekabet ve kalitenin gelişmesinde önemli rol oynayan özel öğretim kurumları, ülkemizdeki eğitim standartlarını yükseltmek gibi önemli bir misyon yüklenmiştir. Ülkemizdeki genç nüfusun AB ve gelişmiş ülkelerde avantajlı istihdam imkânı bulmaları, özel öğretim kurumlarının kaliteli eğitimi ile sağlanabilir. Özellikle çalışanlara verilen eğitimlerle genç nüfusun eğitiminde önemli mesafeler alınmıştır. Kısacası özel öğretim kurumları toplumda kendini geliştirmek isteyen bireylere katkı sağlayarak çalışanların kapasitesini artırmakta, bu yolla toplumda verimliliği yükseltip önemli bir katma değer sunmaktadır. Ayrıca toplumda bireylerin istihdam edilebilir olmalarında, istihdamda devamlarını sağlamada, meslekteki başarılarında, mesleki bilgilerini güncellemede, yetişkinlerin, kadınların, yaşlıların ve dezavantajlı bireylerin

yeteneklerini geliştirip yaşamlarını kolaylaştırmada, topluma sosyal ve ekonomik yönden katkı yapar hale getirilmesinde, üretime kazandırılmasında katkıda bulunmaktadır.

Özel okullar öğrenci başarısını artırmak için, ders saatleri içinde ya da dışında sundukları ek hizmetlerle öğrencilerini hayata daha iyi hazırlayarak, özel dershaneler eğitimin tüm kademelerinde ortaya çıkabilecek eksiklikleri çok kısa bir sürede tamamlayıp gençleri akranlarıyla girdikleri yarışta başarılı kılarak, özel kurslar ek beceri ve donanım kazanmak isteyenlere kısa süreli kurslarla mesleğe hazırlayarak, sürücü kursları çok kısa süreli eğitimlerle ülkemize trafik eğitimini üstlenerek, insan kaynağının geliştirilmesine yaptıkları yatırımlarla yüksek düzeyde katma değer üreten kuruluşlardır.

Dershaneler toplumda; öğrenci ve velilerin daha iyiye ulaşma, okul dersleri dışında ek katkı alma, eğitim istekliliği sonradan ortaya çıkanların geçmişteki eksiklerini tamamlama, hatalarını telafi etme, eğitim sisteminin dışına itilenlerin sisteme yeniden dâhil olarak eğitilebilme, okul ya da bölge bakımından dezavantajlı durumda olanların ve orta gelir düzeyindekilerin eğitimdeki yarışa ortak olma, dezavantajlı durumlarını ortadan kaldırma konularındaki beklentilere cevap verebilecek kanunla kurulmuş alternatifsiz tek yasal kurumdur.

Dershaneler, öğrencilere bilgi birikimlerini artırmaları, noksanlarını ve geçmişteki ihmallerini tamamlamaları, eğitime istekliliklerini artırarak yüksek motivasyonla hedefe dönük çalışma alışkanlığı kazanmaları, zamanın kıymetli olduğunu ve değerlendirilmesi gerektiğini fark etmeleri konularında katkı sağlamaktadır.

Dershaneler velilere, çocuklarında ortaya çıkan eğitim açıklarını kapatmaları, evde tam kazandırılmayan planlı çalışma alışkanlığını kazandırmaları, gençlerin geç fark ettikleri eğitim ihtiyaçları ve sorumluluklarını fark ettirmeleri, okul dersleri dışında kalan zamanların eğitim ortamlarında geçmesini sağlamaları, düşündüğünü dışa yansıtmayan çocuklarının beklentilerinin ne olduğunu öğrenmelerinde aracılık hizmeti sunmaları konularında katkı sağlamaktadır.

Dershaneler öğretmenlere mesleklerinde başarılı olma konusunda inançlarını artırmaları,

öğrencileriyle ilgilenme konusunda sorumluk almaları, rekabet ortamında başarılı olmak için çalışmalarını gerektiğini öğrenmeleri, mevcutla yetinmeyip sürekli kendilerini yenilemek için arayış içinde olmaları konularında katkı sağlayarak mesleklerinde başarılı olmaya zorlamaktadır. Bu yollarla dershaneler topluma, velilere, öğrencilere, öğretmenlere yaptığı ek katkılarla önemli katma değer oluşturmaktadır.

Ayrıca özel öğretim kurumları yeniliklere en kolay uyum sağlayan kuruluşlardır. Birçoğu mevzuatın zorunlu kılmadığı ek çalışmalar yapmakta, projeler hazırlamakta ve Ar-Ge çalışmaları yürütmektedir. Rekabette öne geçmede daha başarılı olma gayretleriyle yapılan çalışmalar çok önemli katma değer üretmektedir. Bu kapsamda özel okullar, kendi gayretleriyle ortaya koydukları olimpiyat yarışmaları ve proje çalışmaları ile öğrencileri üretime katkı yapacak düşüncelere yönlendirmektedir. Öğrenciler sanayide değer oluşturacak projeler üretmeye başlamıştır.

Ülkemizde, OECD rakamlarına göre, bir ilköğretim öğrencisinin Devlete maliyeti yaklaşık 1.200,- TL'dir. Özel öğretim kurumlarının sadece öğrenci maliyetleri itibarıyla Devle-

te katkısı bir milyar lirayı geçmektedir. 110 bin öğretmen ve 100 bin civarındaki personelin istihdamı da dikkate alındığında, sektörde oluşturulan katma değer çok daha fazla gerçekleşmektedir.

Sektör, uygun imkân ve şartlar sağlandığı takdirde ülkemizin en önemli sorunlarından olan istihdam konusunda önemli katkılar sağlayabilecektir.

2.11. SEKTÖRÜN BÖLGESEL OLARAK DAĞILIMI

Özel öğretim sektörü yurt genelindeki 81 ilin tamamında faaliyet göstermektedir. Ancak gerek ekonomik gelişmişlik, gerekse nüfus yoğunluğundan dolayı başta İstanbul olmak üzere büyük illerimizde daha çok sayıda özel öğretim kurumu bulunmaktadır.

Özel öğretim kurumları kendi aralarında birlikler oluşturmuşlardır. Ülke genelinde üyesi bulunan dernekler kendi aralarında belli aralıklarla bir araya gelmektedir. Özel okullar adına ülke genelinde üyesi bulunan iki büyük dernek yapılanması mevcuttur. Ayrıca Ankara, Ege, Karadeniz, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yapılanmış büyük çaplı dernekler ve irili ufaklı bölgesel faaliyet gösteren dernekler mevcuttur. Bölgesel derneklerden bazıları birleşerek federasyonlar oluşturmuştur. Özel dershaneler alanında Türkiye genelinde üyesi bulunan üç büyük dernek vardır. Bunun yanında bölgesel yapılanmış dernekler yer almaktadır. Özel kurslar alanında ülke genelinde üyesi bulunan bir dernek vardır. Sürücü kurslarında birlikler arasında yoğun bir rekabet vardır. İstanbul merkezli sürücü kursları dernekleri, federasyonlar kurmuş ve konfederasyon oluşturmuştur. Ankara merkezli dernekler kendi aralarında federasyon oluşturmuştur. Ayrıca Ege Bölgesinde yapılanmış derneklerin oluşturduğu bir federasyon bulunmaktadır. Eğitim yayıncılarının oluşturduğu, İstanbul'da ve Ankara'da bir dernek bulunmaktadır. Özel öğretim kurumlarıyla ilgili olarak kurulmuş derneklerin yanında, her ilde bulunan ticaret odalarında eğitimle ilgili komitelerde bu sektör mensupları yer almaktadır. TOBB bünyesinde oluşturulan eğitim sektör meclisinde bu kurumların temsilcileri yer almaktadır.

TABLO-15
Özel Öğretim Kurumlarının Bölgesel Dağılımı

	Özel Bağımsız Anaokulu Kreş Sayısı	İlköğretim Kurum Sayısı	Orta Öğretim Kurum Sayısı	Özel Dershane Sayısı	Sürücü Kursu Sayısı	Özel Kurs Sayısı	Rehabilitasyon Merk. Öz.Eğ. Ok.	Etüt Merkezi Sayısı	Özel Öğrenci Yurdu Sayısı
İstanbul	771	233	302	689	589	585	276	91	322
Ankara	275	66	81	444	231	270	164	68	240
İzmir	235	40	46	225	223	183	126	89	166
Büyükşehirler Toplamı	1900	558	680	2481	2003	1616	1121	364	2080
Marmara Bölgesi	996	315	382	1190	935	775	418	144	962
Ege Bölgesi	404	95	81	597	498	316	243	126	796
İç Anadolu Bölgesi	429	134	138	792	560	432	300	93	789
Karadeniz Bölgesi	104	57	37	408	261	123	181	44	553
Doğu Anadolu Bölgesi	48	34	26	214	164	72	117	14	197
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	70	46	47	248	313	104	211	19	131
Akdeniz Bölgesi	266	99	91	606	400	260	250	90	518
GENEL TOPLAM	2317	780	802	4055	3131	2082	1712	530	3946

Kaynak: (MEB 2011 verileri)

Tablodan da görüldüğü gibi, 780 civarındaki özel ilköğretim okulunun, yaklaşık 550 tanesi 12 büyük şehirde toplanmıştır. Sadece 233'si İstanbul'da, 66'sı Ankara'da, 40 tanesi de İzmir'de bulunmaktadır. Marmara Bölgesinde 315, Ege Bölgesinde 95, İç Anadolu Bölgesinde 134, Karadeniz Bölgesinde 57, Doğu Anadolu Bölgesinde 34, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 46, Akdeniz Bölgesinde 99 özel ilköğretim okul vardır. Dikkat edilirse özel ilköğretim okullarının çoğu Trakya, İç Anadolu, Akdeniz ve Ege Bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

Özel orta öğretim okullarının çoğu üç büyük ilden başlanarak büyükşehir olan illerde yoğunlaşmıştır. 802 özel orta öğretim okulunun yaklaşık 680 tanesi 12 büyük şehirdedir. Büyük iller dışında özel orta öğretim kurumu işletmeciliği sürdürülebilir olmadığından küçük ve orta büyüklükteki illerde özel orta öğretim kurumu yok denecek kadar azdır. Bölgesel dağılımda Marmara Bölgesinde 382, İç Anadolu Bölgesinde 138, Akdeniz Bölgesinde 91, diğerlerinde ise daha az sayıda özel orta öğretim okulu bulunmaktadır.

4.055 özel dershanenin 689'u İstanbul'da, 444'i Ankara'da, 225'i İzmir'dedir. 2.481 tanesi yani yarısından fazlası 12 büyük şehirdedir. Özel dershaneler, Marmara'da 1.190, İç Anadolu'da 792, Ege'de 597, Akdeniz'de 606, Karadeniz'de 408, diğer bölgelerde 200 civarındadır.

3.131 sürücü kursunun üçte ikisine yakını üç büyük il başta olmak üzere 12 büyük şehirdedir. İstanbul'da 589, Ankara'da, 231, İzmir'de 223'tür. Kursların dağılımı bölgelerin gelişmişlik düzeylerinin dağılımına uygundur. Marmara'da 935, İç Anadolu'da 560, Ege'de 498, Akdeniz'de 400, diğer bölgelerde 300 civarı ve altındadır.

2.082 özel kursun üçte ikisi yani 1.616'sı üç büyük il başta olmak üzere 12 büyük şehirde yoğunlaşmıştır. İstanbul'da 585, Ankara'da 270, İzmir'de 166'dır. Bölgesel dağılım Marmara'da 775, İç Anadolu'da 432, Ege'de 316, Akdeniz'de 250, diğerlerinde 100 civarı ve altındadır.

1.712 özel özel eğitim kurumunun yaklaşık üçte ikisi yani 1.121'i üç büyük il başta olmak üzere büyük şehirlerde. İstanbul'da 276, Ankara'da 164, İzmir'de 126 kurum vardır. Bölgesel dağılımda Marmara'da 416, İç Anadolu'da 300, Akdeniz'de 250, Ege'de 243, diğer bölgelerde 200 civarı ve altındadır.

Nüfusa göre etüt merkezlerinin en yoğun olduğu il İzmir'dir. Toplam 530 etüt merkezinin 364'ü büyük şehirlerde. İstanbul'da 91, Ankara'da 68, İzmir'de 89 etüt merkezi bulunmaktadır. Bölgesel dağılım Marmara'da 144, Ege'de 126, İç Anadolu'da 93, Akdeniz'de 90, Karadeniz'de 40 diğerlerinde 20'nin altındadır.

3.946 özel öğrenci yurdunun yarısı 12 büyük ildedir. İstanbul'da 322, Ankara'da 240, İzmir'de 166 özel yurt vardır. Marmara'da 962, Ege'de 796, İç Anadolu'da 789, Karadeniz'de 553, Akdeniz'de 518, diğerlerinde 200'ün altındadır.

TÜİK istatistiklerine göre MEB'e bağlı kuruluşların, belediyelerin, üniversitelerin, dernek, vakıf, sendika ve diğer sivil toplum kuruluşlarının 2009 yılında açtıkları 19.817 yaygın eğitim kursunun; 10.346'sı İstanbul'da, 5.795'i Ankara'da, 396'sı İzmir'de, 383'ü Şanlıurfa'da, 274'ü Antalya'da, 267'si Adana'da, 215'i Mersin'de, 197'si Eskişehir'de, 195'i Bursa'da, 176'sı Zonguldak'ta, 151'i Kocaeli'nde, 129'u Konya'da, 101'i Manisa'dadır. Diğer illerde yüzün altında kurs düzenlenmiştir. Bu kurslara devam eden 1.206.406 öğren-

cinin 2009 yılı itibariyle dağılımı ise, 445.384'ü İstanbul, 407.294'i Ankara, 75.917 Kocaeli, 48.280'i Bursa, 28.303'ü İzmir, 23.626'sı Eskişehir, 23.287'si Konya, 20.967'si Gaziantep, 13.938'i Rize, 10.948'i Zonguldak, 10.002'si Adana ve diğerlerinde 10.000'in altındadır.

2011 yılı verilerine göre resmi eğitim kurumlarının bölgesel durumu:

İlköğretimlerde Türkiye genelinde 322 kişiye bir okul düşerken; İstanbul'da 1.024, Batı Marmara'da 288, Doğu Marmara'da 424, Batı Anadolu'da 439, Ege'de 303, Akdeniz'de 353, Orta Anadolu'da 234, Batı Karadeniz'de 191, Doğu Karadeniz'de 239, Kuzeydoğu Anadolu'da 158, Ortadoğu Anadolu'da 212, Güneydoğu Anadolu'da 297 kişiye bir okul düşmektedir. Orta öğretimde Türkiye genelinde 428 kişiye bir okul düşmektedir.

Türkiye genelinde ilköğretimlerde sınıf ortalaması 25 kişidir. İstanbul'da 34, Güneydoğuda 27, diğer bölgelerde 25'in altındadır. Orta öğretimlerde Türkiye genelinde sınıf ortalaması 27 kişidir.

İlköğretimlerde Türkiye genelinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 21 kişidir. Bu sayı İstanbul'da ve Güneydoğuda 27 kişi, diğer bölgelerde 20'nin altındadır. Orta öğretimde Türkiye genelinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı 18'dir.

Eğitim sektörü, devletin bazı iş kolları için uyguladığı kalkınmada öncelikli bölgelere yatırım avantajlarından yararlanmalıdır. Okuma yazma oranlarının az olduğu, okuma oranının eksik olduğu yörelerde özel öğretime daha kapsamlı teşvikler verilmelidir. Bölgelere göre özel öğretim kurumlarının en az olduğu yerler, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleridir. Devletin özel kanunla çıkardığı, özel üniversitelere özel okul açma girişimi, Bilkent Üniversitesine sağlandığı gibi diğer özel kurumlara da sağlanmalı ve böylece daha geniş bir yatırım ve iş imkânı sunulmalıdır.

Özel öğretim kurumları daha çok şehir merkezlerinde ve büyük ilçelerde faaliyetini sürdürmektedir. Bu kurumlar bütün bölgelerde bulunmakla birlikte, Batı bölgelerinde daha yaygındır. Ülkemizde eğitim-öğretim imkânlarının bütün bölgelere eşit olarak dağılımının sağlanabilmesi için, belli bölgelerde eğitim ve öğretim kurumlarına yatırım yapacak şirketleri teşvik edici girişimlerde bulunmak gerekmektedir. Ancak ülkemiz Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planına göre, bölgesel gelişimde büyük adımlar atmış olsa da, hâlâ ciddi farklılıklar, dengesizlikler ve imkânların bölgesel dağılımında sorunlar yaşamaktadır. Türkiye'de, ekonomik olarak en gelişmiş bölgeler Marmara, Ege, İç Anadolu ve Akdeniz'dir. Ekonomik olarak en geri kalmış bölgeler ise Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu ve Karadeniz'dir.

Sonuç olarak, özel ilköğretim okulları öncelikle üç büyük il olmak üzere, batı bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Doğu Bölgelerinde hemen hemen her ilde olmakla birlikte, kurum sayısı oldukça sınırlıdır. Özel orta öğretim okulları da daha çok üç büyük ilde yoğunlaşmıştır. Aynı şekilde yaklaşık 4000 civarındaki özel dershanenin çoğu üç büyük ildedir. Diğer illerde sınırlı sayıda dershane vardır. Özel dershaneler Türkiye'nin her yerinde, hatta küçük yerleşim yerlerinde bile açılmıştır. Özel kurslar ile sürücü kursları ise daha ziyade il merkezlerinde ve büyük ilçelerde hizmet vermektedirler. Gelişmemiş bölgelerdeki yatırımların desteklenerek özel öğretim kurumlarının bölgesel dağılımının sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamak sosyo-ekonomik birçok sorunu da çözecektir.

2.12. İHRACAT VE İTHALAT RAKAMLARI

Eğitim sektörü, bir hizmet sektörü olduğundan, ithalat ve ihracat ölçütlerine göre değerlendirilmemelidir. Ancak bu alanda kitap, ders araç-gereçlerinin ihracat ve ithalatı yapılmaktadır. Bilhassa Orta Asya, Ortadoğu ve Balkanlar'a daha çok eğitim aracı ihracatı için ciddi anlamda teşvik ve desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu, piyasanın önemli ekonomik girdi sağlayabilecek bir özellik taşıması, mevcut durumun iyileştirilerek daha çok ihracat yapılmasını şart kılmaktadır.

Sektörün ithalat ve ihracat imkânlarına sahip en uygun alanı, eğitim araç-gereçleri ve yayın alanıdır. Türk müteşebbislerinin başta Orta Asya olmak üzere, dünyanın birçok bölgesindeki eğitim yatırımları, ciddi bir ihracat imkânı da yaratmaktadır. İç piyasada özellikle ders kitapları konusunda, piyasanın önemli bölümü MEB tarafından kontrol edilmektedir. Sektörde ithalat ve ihracat potansiyeli yüksek olan yayıncıların, ders kitapları ve eğitim araç-gereçleri konusundaki sorunlarından, sektör giderek küçülmektedir.

Öğretmenlerin yardımcı ders araç gerecini, hatta Bakanlıkça onaylı kitapları bile tavsiye etmesini önleyen mevzuat, programların sürekli değişmesi ve tüm kurumların aynı programa göre şekillenme mecburiyeti, Devletin yayıncılıkta haksız rekabeti, eğitim yayıncılığının gelişmesini engellemektedir. Her alanda dünya çapında iş yapan firmalarla ülkemiz ihracat rekorları kırmayı hedeflerken, yayıncılıktaki yaklaşım hataları sektörün içine kapanmasına yol açmıştır.

Ülkemizde, eğitimde kullanılacak ders araç gereci ve ders kitabı üretiminde önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Ancak bu kuruluşların kayda değer düzeyde yurt dışına ürün pazarladıkları söylenemez. TÖMER ve Türk müteşebbislerince açılan yabancı ülkelerdeki Türk okulları için, Türkçe kitapları ve diğer ders araç gereçlerinin çoğu Türkiye'den gönderilmektedir. 100'den fazla ülkedeki okula bu araç gereçler ülkemizden ihraç edilmektedir. Ders araç gereci üreten firmalar birçok ülkeye doğrudan ya da dolaylı ihracat yapmaktadır. Bazı firmalar ucuz işçilikten dolayı Çin'de ürettirdikleri araç gereçleri diğer ülkelere direk göndermektedir.

Ekonomi Bakanlığı ihracat ve ithalat rakamları belirlenirken eğitim başlığı altında bir sınıflandırma yapmadığı için eğitim amaçlı ürünler basılı kâğıt, plastik ve ahşap malzeme, elektrikli ve elektronik cihaz, oyun malzemeleri gibi başlıklar altında değerlendirildiğinden rakamsal büyüklüğü görme fırsatı bulamamıştır.

Ülkemizde eğitim alanındaki yabancı yayınların dağıtımı, ithal eden kuruluşlar aracılığıyla yapılmaktadır. Toplam ithal kitap pazar büyüklüğünü yayınevlerinin cirosu yönünden değerlendirdiğimizde; 2011 yılı itibarıyla 125 milyon TL civarında olduğu tahmin edilmektedir. Toplam ithalat maliyetleri yaklaşık 115 milyon TL kabul edilebilir. Bu kitapların 55 milyon TL'si yabancı dil eğitimi, 45 milyon TL'si akademik yayınlar, 25 milyon TL'si kaynak, referans vb. yayınlardan oluşmaktadır. Yabancı yayınlarda iki firma %100 yabancı sermayelidir. Oxford Yayıncılık Ltd. Şti. 1994'de kurulmuş ilk yabancı yayınevidir. Yaklaşık %37-38'lik bir pay ile yabancı dil eğitim pazarının lideri konumundadır. Pearson Education 1995'de kurulmuştur. Yaklaşık %25'le pazarın ikinci büyük ortağıdır.

Kendi irtibat bürosu olup, tek yetkili ithalatçı ile çalışan veya açık pazar çalışan firmalar ise (büyüklük sırasına göre) Cambridge University Press, Macmillan'dır. Herhangi bir temsilciliği olmadan kitapları ithal edilen firmalar ise (yine yaklaşık sırasıyla) Express,

M&M, McGraw Hill, Cengage, Heinle Heinle'dir. Bunların dışında 10 farklı büyüklükte firma da faaliyet göstermektedir.

2.13. SERMAYE İŞGÜCÜ ORANLARI

"İşgücü verimlilik artışı, fiziki sermaye/işgücü oranındaki artış ile işgücü kalitesindeki artıştan kaynaklanmaktadır. Fiziki sermaye/işgücü oranını arttırmak için zaman için de yatırım oranını arttırmalı, işgücü verimliliğini arttırmak için de yatırımlar verimli alanlara yönlendirilmelidir. Yatırım oranının yanında tasarruf oranı da arttırılmalıdır. Çünkü yatırım oranının tasarruf oranından fazla olması durumunda ödemeler dengesi, cari işlemlerde açık verir, bu açık büyürse cari işlemlerde sürdürülebilirlik sorunları ile karşılaşabilir.

İşgücü kalitesini arttırmak isteyen ülkeler ilk, orta ve yüksek eğitimdekilerin, yaş grubundakilere oranını zaman içinde yükseltmeli ve her düzeydeki eğitimin kalitesini arttırmalıdır. İyi eğitilmiş işgücüne büyüyen bir ekonomide iş imkânları sağlayabilen ülkelerin başarısında ihracata yönelik kalkınma stratejisinin rolü büyüktür.

Açık ekonomilerde işgücü yoğun sektörlerde sermaye, eğitilmiş işgücü yoğun sektörlerde iyi eğitilmiş işgücünün artması sağlanarak gelişme sağlanabilir.

Mali disiplinin sağlandığı, enflasyon oranının düşük düzeylerde belirlendiği, dışa açık politikaların uygulandığı ülkelerde sermaye/işgücü toplam verimliliği daha hızla arttığı görülmektedir.

Bu ülkeler inovasyon kapasitesini, fikri ve sınai mülkiyet haklarını koruyacak patent ve telif hakları sistemini geliştirmek, piyasa mekanizmasının çalışmasını destekleyen hukuk sistemini oluşturmak, finansal sistemin verimli çalışmasını sağlamak ve elektrik, doğalgaz, ulaştırma ve telekomünikasyon gibi temel altyapı sektörlerinde liberalleşmeyi gerçekleştirmek durumundadırlar.

Fert başına geliri belirleyen faktörlerden olan işgücüne katılım oranının (istihdam/çalışabilir nüfus) zaman içindeki gelişmesini etkileyen cinsiyet, eğitim, yaş, beldedeki üretim düzeyi ile işgücü piyasasındaki esnekliktir. AB, işgücüne katılım oranını 2010'dan itibaren yüzde 70'e çıkartmayı hedeflemiştir. Üretim düzeyinin artması ile işsizlik azalacak, bu da işgücüne katılım oranının artmasına neden olacaktır. İş gücü piyasasında esnekliğin artması ile işsizlik azalacak, bu yolla üretim artışında olduğu gibi iş gücüne katılım oranının artmasına neden olacaktır. İşgücü üzerindeki vergi, sosyal sigorta primleri ve ilgili diğer harçların miktarını önemli oranda indirmek ve daha esnek iş güvenliği sistemlerini uygulamak işgücüne katılımı artırır.

Kayıt dışı işgücü çalıştırma kuralları, arz ve talebe göre belirlenen esnek bir yapı oluşturduğundan çoğu zaman tercih edilmektedir. Kayıt dışılığı önlemenin yolu kayıtlı istihdamdaki yükleri mali disiplini bozmadan önemli miktarda indirip daha esnek iş güvenliği sistemi uygulamaktan geçer. Bu durumda ülkede üretim artarken işgücüne katılım oranı da yükseltecektir." *(Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi. Prof. Dr. Sübidey TOGAN'ın yazısından faydalanılmıştır.)*

Yukarıda da ifade edildiği gibi, bir ülkenin kalkınmasında sermaye işgücü oranını yükseltmek çok önemlidir. Bu da çağ nüfusundan daha fazla bölümün eğitilmesiyle mümkün olacaktır.

Türkiye, eğitim çağındaki nüfusu ve bu alandaki potansiyeli ile bu alanda önemli bir ülke konumundadır. OECD ülkelerinde önümüzdeki beş yılda azalacağı tahmin edilen genç nüfusun Türkiye’de artacağı (veya sabitleneceği) gerçeği, eğitim sektöründe önemli bir yatırım ve işgücünün oluşacağını göstermektedir.

TABLO-16
Temel Eğitim, Ortaöğretim ve Yükseköğretim Çağındaki Nüfus

Yaş Grubu	1992-2002		2002-2012	
	OECD	Türkiye	OECD	Türkiye
5-14	-3.8	+3.1	-9.0	-3.0
15-19	-7.4	+9.8	-7.4	0.0
20-29	-5.4	+20.5	-4.0	+9.0

Kaynak: OECD Bir Bakışta Eğitim, 1992, 2002 ve 2012

2011 OECD verilerine göre; Türkiye’nin işgücü piyasasındakilerin eğitiminde OECD ülkeleri içinde durumu çok iyi yerde değildir. OECD ülkelerinde 25-64 yaşındakilerin % 60’ı orta öğretimi tamamlamışken; Brezilya, Meksika, Portekiz ve Türkiye’de (%20), bu oran düşüktür. Kore’de 25-34 yaş arasındakilerin orta öğretimi bitirme oranı %95 iken 50-64 yaş arasında bu oran %40 tır. Bu durum Kore’de son dönemde ciddi bir eğitim seferberliği başlatıldığını göstermektedir. Kore’nin hızlı yükselmesinde bu seferberliğin rolü düşünülmelidir.

OECD ülkelerinde 25-34 yaş arasındakilerde yüksek öğretimi bitirenlerin ortalaması %30 iken, Türkiye’de bu oran %13 civarındadır. Rusya’da bu oran % 50’nin üzerinde Kanada ve İsrail’de % 50’ye yakındır. İş gücündekilerde 25-64 yaş grubu yüksek öğretimi bitirmişlerde OECD ortalaması % 7 iken Türkiye’de bu oran % 4 düzeyindedir. İş gücündeki 25-64 yaş aralığındakilerde yüksek öğretimi bitirenlerin oranının en yüksek olduğu ülke Kore’dir. Bu grupta % 24’le Kore en yakınındaki Fransa’dan bile %10 fazladır. Son dönemde iş gücündekilerde yüksek öğretimi bitirenlerde OECD Ortalaması %7’den % 30’a çıkmış, Kore’de %24’ten %40’a, Türkiye %4’ten %13’e yükseltmiştir.

Yüksek öğretim mezunlarının toplam nüfus içindeki payı yönüyle Amerika %26 ile en öndedir. Onu %14 ile Çin, %11 ile Japonya, % 4 ile İngiltere, Almanya ve Kore takip etmektedir. Türkiye’de bu oran % 1,6 düzeyindedir.

OECD 2011 verilerine göre; iş gücünde olan 25-64 yaş arası gruptakilerin OECD ülkelerinde ilköğretim mezunları %27, ortaöğretim mezunları %44, yüksek öğretim mezunları %30’unu oluşturmaktadır. Türkiye’de bu oranlar ilköğretim mezunları %58, ortaöğretim mezunları %28, yüksek öğretim mezunları %13’ünü oluşturmaktadır. Türkiye’de çalışan nüfus içinde eğitimlilerin oranı %31 civarındadır. Genç işgücü kabul edilen 25-35 yaş aralığında orta öğretim mezunları OECD ortalaması %81, Türkiye için bu oran %42’dir. Genç işgücündeki 25-35 yaş aralığında yüksek öğretim ve üstü mezunlarının OECD ortalaması %37 Türkiye için bu rakam %17’dir. Bu oranlar yükseltilmelidir. OECD ülkelerinde çalışan

nüfus içinde yüksek öğretim mezunlarının ortalaması son 12 yılda %3,6 artmış Türkiye’de bu artış %4,6 olmuştur.

Yukarıda da ifade edildiği gibi Türkiye genç nüfus oranı fazla olan bir ülkedir. Bu nüfus iyi eğitilir ve uygun ekonomik politikalar uygulanırsa iş gücüne katılım yükselecektir. Bunun gerçekleştirilmesini sağlamada en aktif potansiyel özel öğretim kurumlarıdır. Eğer kurumların teklifleri doğrultusunda eğitim politikaları üretilirse ülke kısa sürede eğitilmiş iş gücü kazanacak ve sermaye iş gücü oranı yükselecektir.

Eğitim sektörünün geliştirilebilmesi için, gerek mevcut sermaye ve işgücünün, gerekse yeni yatırım ve işgücü yaratmaya yönelik planlamaların bir an önce gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı veya Ekonomi Bakanlığı raporlarında özel sektörün geliştirilmesi ve önümüzdeki beş yıllık dönemde arzu edilen seviyeye yükseltilmesine yönelik bir master plan bulunmamaktadır. Özellikle büyük bir pazar durumuna gelmiş olan yükseköğretim alanına daha fazla vakıf üniversitesinin girmesini sağlamak, hatta özel üniversite kavramına uygun olarak, şirket üniversiteleri türünde yeni bir eğitim yatırım alanı açmak, en önemli hedeflerden olmalıdır. Belli niteliklere sahip şirketlerin yükseköğretim kurumlarına benzer bir modelle, üniversite kurmalarının önü açılmalıdır.

Bir diğer konu da; meslekî orta öğretim kurumlarının özel sektör için yeni bir yatırım alanı olarak sunulmasıdır. İşverenin kalifiye eleman bulmaktan şikâyetçi olması, istihdamaya yönelik yeni bir planlama ile özel sektörün kendi ihtiyacını karşılayabilecek kalifiye eleman yetiştirmesini gündeme getirmiştir. Sektörler, eğitim alanında kendi ihtiyaçlarına uygun kalifiye eleman yetiştirmede daha etkin rol oynayarak, işsizliğin de önüne geçebilecek yeni bir anlayışa katkıda bulunabilirler.

2.14. ALT SEKTÖRLER

Özel Öğretim Kurumları, yönetici, öğretmen ve diğer personel görevlendirmeleri dışında, öğrenci servis hizmetleri, kurum kantinleri, sosyal etkinlikler, sportif faaliyetler ve yayıncılık gibi alanlarında da geniş bir alt sektör kitlesine istihdam sağlamaktadır. Öğrenci servis hizmetleri bilhassa büyük illerden başlamak suretiyle giderek yaygınlaşmaktadır.

Servis hizmetleri özel okullardan özel ve resmi okul öncesi eğitim kurumlarına, oradan da resmi okullara doğru yayılma eğilimindedir. Sadece özel okullardaki servis hizmetleri büyüklüğü 1.000.000.000 TL’yi bulduğu söylenebilir. Bu alanda 10.000 üzerinde araç kullanılmaktadır ve servis araçları yatırım tutarı 500.000.000 TL üzerindedir. Bu rakama resmi okul öncesin kurumlardaki 1.105.000 öğrenci ve büyük şehirlerdeki bazı ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin taşınması ve Bakanlığın taşınmalı eğitim için harcadığı yaklaşık 500.000.000 TL’de eklenirse, okul servis hizmetlerinin rakamsal büyüklüğü asgari 2.500.000.000TL civarında olacağı tahmin edilmektedir.

Temizlik hizmetleri özel öğretim kurumlarının çoğunda kurum personeli tarafından yürütülmektedir. Bazı resmi ve özel öğretim kurumları bu hizmetleri satın alma yoluyla çözmektedir. Ancak bunların oranının şimdilik düşük olduğu söylenebilir.

Yemek hizmetleri özel öğretim kurumlarının bir bölümünde kendi personeli tarafından yapılmaktadır. Ancak bir bölümünde bu hizmetler, satın alma yoluyla yürütülmektedir. Yemek firmalarıyla çalışan kurumların oranı konusunda veri yoktur. Ancak bilhassa özel okullardaki yaklaşık 500.000 öğrenci her gün en az öğle yemeği ihtiyacını okulda

karşılmaktadır. Yemeği kendi çıkaran okulların yemek için yıllık ortalama 2.000 TL aldığı varsayılırsa, günlük bir öğrencinin yemek ücreti yaklaşık 6,5 TL'ye gelecektir. Bu durumda yatılı öğrenciler hariç yemek hizmetleri için yaklaşık 975.000.000TL'lik bir işlem hacminde bahsedilebilir.

Okul kıyafetleri konusunda çok büyük bir sektörün faaliyet yaptığı söylenebilir. Özel resmi dâhil 16 milyon öğrencinin her birinin 3 yılda bir okul kıyafeti yenilediği varsayılırsa her yıl yeni okula başlayan yaklaşık 1 milyon öğrenci de dâhil edilirse bu sektörde 1.000.000.000TL civarında bir cirodan bahsedilebilir.

Özel öğretim kurumlarının kantinleri genelde işletmek isteyen kişilere kiraya verilmektedir. Bir öğrencinin günde 2,-TL harcadığı düşünülürse, özel okullarda ayda 26 günden eğitim dönemi olan on ayda 260.000.000TL, özel dershanelerde ayda 12 günden 10 ay için 296.336.640TL'dir. Bazı küçük çaplı dershaneler, özel kurslar, sürücü kursları, etüt merkezleri ve öğrenci yurtlarının çoğunda kantin işletmeciliği yapacak kadar hacim olmadığı için aktif olmayabilir. Bu durumda öğrenciler ihtiyaçlarını civardaki yerlerden karşılamakta ve yaklaşık 420.000.000TL tutarında işlem yapılmaktadır. Bu kurumlar dâhil özel öğretimdeki öğrencilerin kantin, kafeterya ve büfelerden aldığı hizmetlerin toplam büyüklüğü için yaklaşık 1.000.000.000 TL civarındadır. Buna devlet okullarındaki öğrencilerinde kantin ve büfelerden günde asgari 1,-TL harcamaları da eklenirse yaklaşık 4,5 milyar TL'lik bir büyüklükten bahsedilebilir.

Yayıncılık alanında, dershaneler ve yayın kuruluşları tarafından üretilen sınavlara hazırlık amaçlı yayınların toplam büyüklüğü 2011 yılı itibariyle 500.000.000TL civarındadır. Okullarda ücretsiz verilen ders kitapları dışında kullanılan yardımcı ders kitabı ve dergilerin toplam ekonomik büyüklüğünün de 500.000.000TL civarı olduğu tahmin edilmektedir.

Okul kitapları son 9 yıldan beri Devlet tarafından ihale ile satın alındıktan sonra öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılmaktadır. Bu yıl toplamda alınan kitapların mali büyüklüğü yaklaşık 165.000.000 TL'dir. Bunun %66'lık kısmı özel yayınevlerinden, %34'lük kısmı Devlet Döner Sermaye İşletmesinden alınmıştır. Okul donanım malzemeleri konusunda, devletin ders aletleri yapım merkezinin önemli bir payı vardır. Ancak ülkemizde bu konuda önemli mesafeler alınmış, oldukça iyi malzeme üreten ya da ithal eden firmalar bulunmaktadır. Ders araç gereçleri ve kırtasiye malzemeleri konusundaki yıllık cironun 1.000.000.000TL olduğu tahmin edilmektedir. Alt sektörlerin toplam büyüklüğünün takribi 10 milyar TL civarında olduğu söylenebilir.

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

3. SEKTÖRÜN SWOT ANALİZİ

Bu analizin amacı, örgütün ve kuruluşların faaliyette bulunduğu çevreyi anlamak ve yönetmek üzere topladığı bilgileri kullanarak sistematik olarak kendisini değerlendirmesidir. SWOT analizi yönetime örgütün çevresine ilişkin sistematik bilgiler verir. Bu bağlamda SWOT'un 4 yönünü ayrı ayrı değerlendirmek yararlı olacaktır.

Sektörün Güçlü Yanları:

(Sektörün güçlü yanları, yetenekleri, potansiyeli, pazarlama gücü, finansal gücü, pazardaki deneyimi gibi özellikler)

- Türkiye büyüyen ve gelişen nüfusuyla eğitim sektörü için çok verimli ve avantajları olan bir ülkedir.
- Son yıllardaki okuma yazma oranlarındaki artış ve özellikle kız öğrencilerin okula gönderilmesi yolundaki teşvik ve destekler, sektörde olumlu bir imaj yaratmıştır.
- Dünya Bankası ve AB'nin teşvik ve kredileri ile son yıllardaki Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin bütçeden eğitime ayırdıkları pay, eğitimin malî avantajlarını oluşturmaktadır.
- Özel sektörün eğitim alanına girme talebinin yüksek olması önemli bir avantajdır. Yükseköğretimde arzu edilen seviyeye doğru ilerleyen bu talep, ne yazık ki ilk ve ortaöğretimde oldukça düşüktür.
- Türkiye'de eğitim çağındaki genç nüfusun önemli bir kaynak olup buna paralel olarak toplumda daha kaliteli bir eğitim talebi giderek yaygınlaşmaktadır.
- Sektör yapısının esnek olması ihtiyaç olan alana çok kısa sürede uyum sağlama-sına yol açmaktadır.
- Sektörde çalışan iyi yetişmiş işgücü önemli bir avantaj oluşturmaktadır.
- Sektöre yatırım yapmış olanlar arasında dernekler, Türkiye Eğitim Meclisi aracılığıyla ortak platformlar oluşturulması ve birçok konuda fikir birliğinin sağlanmış olması sağlıklı karar alınmasını kolaylaştıracaktır.
- İstihdam edilebilir hale gelmede ve istihdama devam eden kurumlardaki esnek yapıdan dolayı kurumlara sürekli ihtiyaç duyulması önemli bir avantajdır.

Sektörün Zayıf Yanları:

(Sektörün zayıf olduğu yanlar, mali zorluklar, pazardaki deneyimsizlik, personel yetersizliği)

- AB ülkeleri ile kıyaslandığında özel öğretim kurumlarının eğitimdeki payı oldukça düşüktür.
- Bakanlığın merkeziyetçi yapısı ve merkezden yönetme alışkanlığı problemlerin çözümünü zorlaştırmaktadır.
- Bazı alanlarda Devletin haksız rekabeti ile karşı karşıya kalındığı için sektörde mali zorluklar yaşanmaktadır. Kurumlar sürdürülebilir olma özelliğini kaybetmesi yeni yatırımcıyı caydırmaktadır.
- EB, AB ve Dünya Bankası'nın sağladığı kredileri tek başına değil, sektördeki özel kurum ve kuruluşlarla birlikte değerlendirmelidir. Eğitim politikalarında özel sektörün edilgen olmaktan çıkarılması ve eğitime ayrılan bütçenin harcanmasında, yetki ve sorumluluğun paylaşılması gerekmektedir.
- Özel sektörün eğitime yatırım yapma isteğine karşılık bürokratik süreçler, mevzuatta ve mali yükümlülükler açısından engeller mevcuttur.
- Kaynakların sadece örgün eğitime göre düzenlenmesi, yaygın eğitim faaliyetlerine kaynak ayrılmayışı, örgün ve yaygın eğitimin birbirini tamamlayacak şekilde düzenlenmemiş olması, sektörde yaygın eğitim alanında faaliyet gösterenlerin dışlanmasına yol açmaktadır.
- Meslekî ve teknik eğitim konusunda, bu eğitim türünün çıktılarından doğrudan doğruya etkilenen özel sektörle ortaklıklar arzu edilen seviyede değildir. Buna bağlı olarak özel sektörün talepleri doğrultusunda bir meslekî ve teknik eğitim modeli oluşturulamamıştır.
- Fatih projesiyle elektronik kitaba dönülecek olması ders kitabı satışı yapan firmalar açısından gelir kaybına yol açabilecektir.

Sektörün Önündeki Fırsatlar:

(Sektör için mevcut imkânlar, büyüme olanakları, sektörün gücü, mali destekler)

- Öğrenmeye istekli genç nüfus, en önemli fırsatı oluşturmaktadır.
- Eğitimde öğrenci ve velilere sunulabilecek ek çalışmalar için kurumların esnek yapısı her zaman yeni fırsatlar doğurabilir.
- Sektörün dinamik yapısı yeni alternatiflerle eğitimde ve ülke geleceğinde yeni açılımlara yol açabilir.
- MYK'nın her alanda kazanılan becerileri ölçme konusundaki gayretleri sektöre yeni fırsatlar kazandıracaktır. Yapılan faaliyetlerin belgelendirileceği ölçme değerlendirme sistemleri kurulursa her alanda faaliyetlerini çeşitlendirebilen kurumlar ortaya çıkacaktır.

- Kısa süreli eğitimlerle kazanılacak mesleklerde örgün eğitim zorunluluğunda ısrardan vazgeçilmesi sektörde yeni fırsatlar oluşturacaktır.
- Özel okullaşmayı artırmak için genel bir bölümün oluşması, okul işletmeciliğinde yeni açılımlar için fırsat oluşturacaktır.
- Eğitimde yeniden yapılandırma çalışmalarının özel sektörün önüne yeni alternatifler sunacağı düşünülmektedir.
- Okul öncesinin zorunlu eğitim kapsamına alınması halinde bu alanda önemli fırsatlar doğacaktır.
- Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkarılması özel orta öğretim okulları alanında yeni fırsatlar doğuracaktır.
- Fatih projesi kapsamında sunulacak e-içerik yayın ve ders araç gereci alanında çalışma yapanlar için önemli fırsatlar oluşturacaktır.

Sektörün Önündeki Engeller :

- Sektörün önünde en önemli engel eğitimin devlet tarafından ücretsiz verilmesi gereken hizmet olduğu düşüncesinin yaygın olmasıyla bazı yetkililerce ücretli eğitim ve öğretim faaliyetlerini engellemenin bir görev gibi görülmesi,
- Karar vericilerin özel sektörün çalışma tarzını bilmemesi verilen kararlarda özel sektöre yeterince danışılmaması sonucu sektör adına verilen kararlarda yanlışlık yapılması,
- Sık yapılan mevzuat düzenlemeleriyle sektörün sürekli yeni problemlerle uğraşmak zorunda kalması,
- Birçok ülkede eğitimde istisnalar getirilmişken ülkemizde diğer ticari sektörlerden biri gibi değerlendirilip vergi ve mali mevzuatında hiç istisna yapılmaması, yüklerin fazla olması, hatta ek yüklerin getirilmesi,
- Devlet birimleri arasındaki uyumsuzluk sonucu yatırım yeri konusunda sıkıntılar yaşanması,
- Devlet eliyle sektörün faaliyet alanında haksız rekabete yol açacak faaliyetler ve düzenlemeler yapılması,
- Bazı alanlardaki küçük problemlerin sektörün tümünü karalamada kullanılmasıyla sektörün zararlı gibi gösterilmesi,
- Kaynakların sadece resmi ve örgün eğitime ayrılması özel öğretim ve yaygın eğitimin kaynaklardan yeterince yararlandırılmamasıdır.

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

4. YATIRIM ORTAMININ İYİLEŞTİRİLMESİ İLE BÖLGESEL TEŞVİK VE YARDIMLAR

Eğitim alanında son yıllarda bölgelerarası farklılıklar azaltılmaya çalışılmaktadır. Özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde kız çocukların okula gönderilmesini teşvik eden ve destekleyen “Haydi Kızlar Okula” kampanyası önemli bir etki yaratmıştır. Ayrıca, sadece bir bölgeye münhasır olmayan ve yıllık gelir düzeyi 1.500 Dolarının altındaki illere okul yaptırmak isteyen müteşebbislere, 5084 sayılı Kanun kapsamında bedelsiz arsa tahsisi konusunda sağlanan kolaylıklar, eğitim ortamının iyileştirilmesini sağlayacağı gibi, özel sektörün eğitime yatırımını da teşvik edecektir. Ancak daha önce de belirtildiği gibi, eğitim üzerindeki ağır vergi ve harçlar, özel sektörün rekabet ortamını sağlayacak uygun yatırım zemini bulmasını zorlaştırmaktadır. 2006 verilerine göre, eğitime bir yıl içerisinde vatandaşın sağlanan bağış ve yardımlar, 234.689.755TL'dir. Mevcut hükümetin ilk döneminde yaptırılan yaklaşık 100.000 adet dersliğin 20.540'ı “Eğitime % 100 Destek” kapsamında gerçekleştirilmiştir. (MEB İstatistikleri, Örgün Eğitim 2006-2007, s.174).

Bu yasadan önce eğitime katkıda bulunan müteşebbislerin, ancak %4'lük vergi indiriminden yararlanabildikleri hatırlanmalıdır.

4.1. SEKTÖRÜN YATIRIM ORTAMI

Eğitim alanında yatırım ortamının iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim kurumları her yerleşim ortamında açılmamaktadır. Bu nedenle sektörün gelişmesi için özellikle arsa tahsisi ve bina inşası bakımından desteğe ihtiyaç duyulmaktadır.

Yatırım ortamındaki onca olumsuzluğa rağmen mevcut yatırımların değeri: (MEB Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü verilerine göre 2011 yılı itibarıyla)

Özel Anaokulları Yatırım Maliyetleri: (Anasınıfları hariç) Özel anaokulu sayısı 1.317'dir. Ülke genelindeki anaokullarımızı ortalama 4 derslikli okullar olarak düşünürsek, bir anaokulunun bu şartlarda yönetici ve öğretmenler için ayrılan bölümler ile diğer birimler olmak üzere yaklaşık 10 odalı kurumlardır. Buna göre bir anaokulunun binası 200 m² civarındadır. Okulun, arazili olarak toplam kullandığı alan ise ortalama 400 m²'dir. Bu durumda özel anaokullarının arazi ve bina olarak yaklaşık toplam büyüklüğü;

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

Bina için : $1.317 \times 200 \text{ m}^2 = 263.400 \text{ m}^2$

Arazi için : $1.317 \times 400 \text{ m}^2 = 526.800 \text{ m}^2$ 'dir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı maliyet değerlerinden, III. sınıf B grubu yapıların m^2 birim maliyet fiyatı yaklaşık 498,-TL baz alınmıştır. Buna göre anaokulları için;

$263.400 \text{ m}^2 \times 498 \text{ TL/ m}^2 = 131.173.200 \text{ TL}$ bina bedeli olarak özel sektörde yatırım yapılmıştır.

Türkiye genelindeki ortalama 107 TL / m^2 arsa birim fiyatını esas aldığımızda ise;

$526.800 \text{ m}^2 \times 107 \text{ TL / m}^2 = 56.367.600 \text{ TL}$ 'lik bir arsa bedeli bulunmaktadır.

Anaokulu başına en az ortalama 53.708 TL 'lik demirbaş malzeme alınması durumunda;

$1.317 \times 53.708 \text{ TL} = 93.155.935 \text{ TL}$ 'lik demirbaş yatırımı gerçekleştirilmiştir.

Anaokulları toplam yatırımı;

$131.173.200 + 56.367.600 + 93.155.935 = 280.696.736 \text{ TL}$ 'dir.

(Bu rakama, ana sınıfları ile SHÇEK'e bağlı 1.585 adet kreş ve gündüz bakımevi dâhil edilmemiştir.)

Özel ilköğretim Okulları Yatırım Maliyetleri: Özel ilköğretim okulu sayısı 898, öğrenci sayısı 267.294

Okul başına düşen ortalama öğrenci sayısı: $267.294/898 = 297$

Özel ilköğretim okulları ortalama 16 derslikli olduğu varsayılarak, bir okulda derslik hariç en az 28 birim bulunduğu hesabı ile yürürlükteki Standartlar Yönergesine göre bir ilköğretim okulu için yaklaşık 2.200 m^2 'lik kapalı alan ve 2.500 m^2 'lik arazi kullanılmaktadır. Buna göre özel ilköğretim okullarının ortalama toplam bina ve arazi büyüklüğü;

Bina için : $898 \times 2.200 \text{ m}^2 = 1.975.400 \text{ m}^2$

Arazi için : $898 \times 2.500 \text{ m}^2 = 2.245.500 \text{ m}^2$ dir.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının belirlediği maliyet değerlerinden III. Sınıf B Grubu yapıların m^2 birim maliyet fiyatı olarak yaklaşık, 437 TL/m^2 taban alınır; Yapı Değeri:

$1.975.400 \text{ m}^2 \times 437 \text{ TL / m}^2 = 863.249.800 \text{ TL}$

Türkiye genelinde ortalama 107 TL / m^2 arsa birim fiyatı dikkate alındığında;

$2.245.500 \text{ m}^2 \times 107 \text{ TL/m}^2 = 240.685.500 \text{ TL}$ arazi değeri ortaya çıkmaktadır.

Her ilköğretim okulu için en az, ortalama 268.000 TL 'lik demirbaş malzemeye ihtiyaç vardır. Bu duruma göre de;

$898 \times 268.000 \text{ TL} = 240.664.000 \text{ TL}$ demirbaş bedeli ödenmektedir.

Bu değerlendirme sonucunda 907 özel ilköğretim okulu için;

$863.249.800 + 240.685.500 + 240.664.000 = 1.344.599.300 \text{ TL}$ 'lik yatırım yapılmıştır.

Ortaöğretim Yatırım Maliyetleri: Özel orta öğretim kurumu toplamı 799, öğrenci sayısı 130.397'dir. Liseler ortalama 10 derslikli okullar olarak hizmet vermektedirler. Standartlar yönergesine göre bir lisede derslik hariç en az 28 birimin bulunması gerektiği dikkate alındığında, faaliyeti için 1.900 m²'lik kapalı alan ve ortalama 2.500 m²'lik arazi kullanılmaktadır. Özel liselerin arazi ve bina olarak ortalama büyüklüğü;

$$\text{Bina için} : 799 \times 1.900 \text{ m}^2 = 1.518.100 \text{ m}^2$$

$$\text{Arazi için} : 799 \times 2.500 \text{ m}^2 = 1.997.500 \text{ m}^2 \text{ dir.}$$

Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2009 yılı için belirlediği maliyet değerlerinden, IV. Sınıf A Grubu yapıların m² birim maliyet fiyatı olarak 437 TL baz alınınca;

$$\text{Yapı değeri olarak } 1.518.100 \text{ m}^2 \times 437 \text{ TL} = 663.409.700 \text{ TL} ,$$

Türkiye genelinde ortalama 107 TL/m² arsa birim fiyatına göre 1.997.500 m² x 107 TL/m² = 213.732.500 TL arazi için yatırım yapılmıştır.

Lise başına ortalama 429.630 TL'lik demirbaş malzeme alınmaktadır. Buna göre;

$$799 \times 429.630 \text{ TL} = 343.274.370 \text{ TL} \text{ demirbaş değeri de dikkate alındığında}$$

Özel sektörün liseler için yapmış olduğu yatırımın,

663.409.700 TL + 213.732.500 TL + 343.274.370 TL = 1.220.416.570 TL olduğu görülmektedir. Her üç gruptaki özel okul türlerinin bina, arazi ve demirbaş olarak yatırım değerleri veya yatırım olarak ekonomiye katkıları;

TABLO-17
Tüm Özel Okulların Yatırım Maliyetleri

Anaokulları	280.696.736 TL
İlköğretim Okulları	1.344.599.300 TL
Ortaöğretim Okulları	1.220.416.570 TL
Toplam	2.845.712.606 TL

Kaynak: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile MEB verileriyle hesaplanmıştır

Hesaplamalar, "ortalama ve yaklaşık" değerlerle yapılmıştır. Amaç, genel çerçeveyi sunabilmektir. Okullar tek tek ele alındığında, daha düşük miktardaki yatırımlarla hizmete sunan özel okullarımız olmakla birlikte, Türkiye'nin en güzel yerinde hizmet veren sadece arsa ve binaları yaklaşık 700-800 milyon TL değerinde olduğu tahmin edilen özel okullar bulunmaktadır.

Halen hizmet vermekte olan özel okullardan en az 100 tanesinin her birinin arsa, bina ve demirbaş değeri olarak yaklaşık, 50 milyon \$ civarında olduğunu söyleyebiliriz. Durum bu yönleriyle ele alındığında özel okulların ekonomiye katkı değerlerinin daha da yüksek oranlarda olduğu görülmektedir.

Tüm özel öğretim kurumlarının yatırım maliyetleri özel okullar için belirlenen kıstasların diğer özel öğretim kurumları için de değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır.

TABLO-18
Tüm Özel Öğretim Kurumlarının Yatırım Maliyetleri

	Kurum Sayısı	Bir Kurumun Ortalama Yatırım Maliyeti TL	Toplam Yatırım Maliyeti TL
Özel Okullar	3.010	1.000.000	3.010.000.000
Özel Dershaneler	4.055	250.000	1.013.750.000
Sürücü Kursları	3.131	250.000	782.750.000
Muhtelif Kurslar	2.082	200.000	416.400.000
Rehabilitasyon Merkezleri	1.597	200.000	319.400.000
Etüt Merkezleri	530	150.000	79.500.000
Kreş ve Gündüz Bakımevi	1.585	150.000	237.750.000
Özel Öğrenci Yurtları	3.948	250.000	987.000.000
Toplam	19.938		6.846.550.000

Kaynak: Bayındırlık ve MEB verileriyle hesaplanmıştır

Sonuç: Özel öğretim kurumlarından sadece özel okullar 2011 yılı itibariyle yaklaşık 500.000 öğrenciye eğitim vermektedir. Yani özel okullar, yaptıkları yatırımlarla devleti her biri 500 öğrenci kapasiteli yaklaşık 1.000 okul yapmaktan kurtarmışlardır. Diğer özel öğretim kurumları da eğitim adına ülke insanına birçok alanda ek destek hizmetleri sunarak devletin yatırım yapmasına ihtiyaç bırakmamıştır. Bakanlık verilerine göre bir okulun devlete maliyeti 5.000.000 TL'dir. Özel sektör, yaptığı okul yatırımlarıyla ekonomimize $1.000 \times 5.000.000 = 5.000.000.000$ TL katkı sağlamıştır.

Yukarıda belirtilen miktardaki yatırımlar yapıldıktan sonra, kurumun açılışından itibaren kurum sahiplerinin İşletme Sermayesini de kendi imkânlarıyla temin ettikleri göz ardı edilmemelidir.

Diğer taraftan büyük yatırımlar yapılarak oluşturulan bu tesislerin, yarı kapasiteyle çalışıyor olması ciddi sorun oluşturmaktadır. Özel okullardaki yaklaşık 800.000 kapasiteye karşılık, yaklaşık 500.000 civarında öğrencinin eğitim görmesi 300.000 civarındaki kapasitenin atıl durumda olması mevcut yatırım yapmış olanları zor durumda bırakmıştır. Bu durum yeni yatırımcıları caydırmaktadır. Yatırım yapabilecek çok önemli bir kapasite eğitim alanından uzak durmaktadır.

Kanunla kurulmuş eğitim kurumları birkaç kurumdaki yanlışlıklar gerekçe gösterilerek sistem dışına itilmemeli, eğitim alanında kararlar verilirken yapılan yatırımlar yok

sayılmamalı, ne kadar yatırıma ihtiyaç duyulduğu, yatırımların ülkemiz için ne kadar değerli olduğu düşünülerek eğitim alanında yapılan her yatırımın ülke ekonomisine katkı unutulmamalıdır.

4.2. YATIRIM ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Başta özel okullar olmak üzere özel öğretim kurumları yatırımlarının önünde çok önemli engeller vardır. Bunlardan en önemlisi özel okulların arsa problemidir. Özel okul yapmak isteyen bir yatırımcının arsa temininde karşılaştığı problemler neredeyse yatırımı imkânsız hale getirmiştir gibidir.

Yatırım yeri engeli

Özel öğretim kurumlarının en önemli problemlerden biri, yatırım yerine ilişkin arsa bulunamamasıdır. Okul yapılması için hem çevrenin hem de yerin okul yapımına uygun olması şarttır. Eğitime yatırım yapmak isteyenler, uygun arsa aramaktadır.

İmar planlarında okul olarak ayrılmış bir yere okul yapmak istenirse;

Planlamalar resmi okul ihtiyacını karşılamak için yapıldığından, önce İlden o yerde okula ihtiyaç olmadığı konusunda yazı istenmekte ve aşağıdaki aşamalardan geçme zorunluluğu doğmaktadır.

- İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün bu yere ihtiyacın olmadığına ve özel sektöre verilebileceğine dair müfettiş göndererek rapor düzenlemesi,
- Valilik ve defterdarlıktan özel okula verilmesinde mazur olmadığı konusunda görüş alınması,
- Alınan görüşlerle Valilikten yerin verilmesi için İlk ve Orta Öğretim Genel Müdürlüğüne yazı yazmaya iknası ve onay alınması gerekmektedir.

Tüm bu aşamalarda herhangi bir birimin olumlu görüş bildirmemesi halinde ise, kimse sorumluluk almak istememekte o yer kişiye ait olsa bile kendi araziniz üzerine okul yapılmasına izni verilmemektedir.

İmar planlarında okul arsası olmayan bir yere okul yapmak istenirse;

Yerin durumuna göre;

- Kaplıcalara yakın yerler dâhil kültür ve turizm varlıklarına yakın yerler Kültür ve Turizm Bakanlığı,
- Belediye mücavir alanı içinde Belediye Meclisi,
- Tarım ve orman alanlarına yakın yerler için Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Askeriyeye yakın yerlerde ilgili birlikler,
- Organize sanayi bölgelerine yakın yerlerde ilgili sanayi birimleri,
- Hazine arazilerinde Millî Emlak Genel Müdürlüğü,

gibi resmi kurum ve kuruluşların onayı aranmakta, bu kuruluşlara ya da Millî Eğitim Bakanlığı Yatırım ve Tesisler Dairesine görüş sorulduğunda, çoğu sadece resmi kuru-

luşlara hizmet verecek şekilde planlandıkları için konuya olumsuz yaklaşmakta ve cevap retle sonuçlanmaktadır.

Mevcut Yatırımların Yarı Kapasiteyle Çalışmasının Oluşturduğu Engeller

Özel öğretim kurumlarına yatırım yapılmasının önündeki en büyük engellerden bir de mevcutların yarı kapasite ile çalışıyor olmasıdır. Bu durum yeni yatırımcıyı caydırmaktadır. Bilhassa bazı alanlarda Devletin oluşturduğu haksız rekabet ortamı ve karar vericilerin bir bölümünün kurumlara ön yargı ile bakmaları sorunların en önemli kaynağını oluşturmaktadır.

Örneğin; özel okullar, seçerek öğrenci alan ve sayıları hızla artan Devlet Fen ve Anadolu Liselerine üniversite girişte ayrıcalık tanınmasıyla devletin haksız rekabetiyle karşılaşmıştır.

Özel kurslar, belediyelerin, üniversitelerin, halk eğitim merkezlerinin İŞKUR gibi kamu kuruluşları, vakıf ve derneklerin açtıkları ya da masraflarını karşıladıkları kurslarla rekabet etmekte zorlanmaktadır.

Sürücü kursları verimli çalışma ortamının ortadan kaldıran uygulamalarla karşılaşmaktadır.

Ülkemizde uzun yıllar eğitimin devletçe yürütülmesinden dolayı, eğitimin devlet tarafından ücretsiz verilmesi gereken bir hizmet olduğu kanaati yaygındır. Bu yaklaşım özel öğretim kurumlarının gelişmesine dönük çalışmalarda sektörün önüne engel olarak çıkmaktadır.

Mali yükler

Türkiye’de eğitimin ağırlıklı olarak Devlet eliyle yapılması (ilk ve orta öğretimde %97) istenen kalitenin yakalanmasını engellemektedir. Dünyada gelişime açık alternatif yaklaşımlarla eğitime yatırım özendirilmiştir. Eğitim alanında gelir gider dengesinin tam kurulamamış olması, mevcut yatırımlardaki boş kapasite ile oluşmuş olumsuz hava yeni yatırımcıları caydırmakta ve geliştirebilecek bir sektörün önü tıkanmaktadır.

Yakınımızda yer alan Kıbrıs, ülkemiz dâhil birçok ülkeden öğrenci çekerek eğitim turizminden önemli gelir elde ederken, ülkemizde yukarıda sayılan hususlardan dolayı kurumlar sıkıntı yaşamaktadır.

Dünyada Almanya, Fransa, Hollanda, İspanya, Avustralya, Japonya, Danimarka, Norveç, İsveç, Lüksemburg, Hindistan, ABD vb. gibi birçok ülkede eğitim kurumları öğrenci ücretlerinin karşılanması, öğretmen maaşlarının ödenmesi, vergi muafiyeti, sosyal güvenlik primlerinin ödenmesi, masraflarının tümünün ya da bir bölümünün karşılanması, yatırımların ya da öğrenci ücretlerinin vergiden düşülmesi şeklinde destekler görmekte, bazı ülkelerde eğitimden hiç vergi alınmamaktadır.

Ülkemizde ise, eğitim sektörü diğer ticari sektörlerden biri gibi algılanmakta, aynı vergi ve prim ödemelerine muhatap olmaktadır. Personel maaşlarından; %15–35 gelir vergisi, %6 damga vergisi, %33,5 SSK primi, %3 işsizlik kesintisi ödenmektedir. Gelir vergisi en düşük dilimden (%15) alınsa bile personele ödenen net maaşın %60’ı, brüt maaşın %38’i kadar miktar vergi ve prim olarak devlete ödenmektedir. Bu oran yüksek dilimlerde

%5-10 artabilir. Net maaşı 1.100,-TL olan bir çalışan için en düşük dilimden çeşitli adlarla devlete 665,-TL ödeme yapılmaktadır.

İstihdamdaki yüklerin ağır olması sektörün sürdürülebilir olmasını engellemektedir. Kalkınmada öncelikli yörelerde istihdamı artırmak amacıyla yapılan düzenlemelerle 1.100 TL'lik maaş için devlete yapılan 665,-TL'lik ödeme 325,-TL gibi makul bir düzeye, net maaşın %60'ından %30'una indirilmiştir. 50 personeli olan bir kurumda örnekteki maaş ortalama alınırca devlete toplam ödeme 33.250TL'den 17.000TL'ye düşmektedir.

Özel öğretim kurumlarında Maliye Bakanlığı'nın ve SGK'nın ilgili tebliğleri gereği; sosyal yardım kapsamındaki aile, çocuk, yemek yardımı gibi ödemelerin 40,-TL'sinin vergi, 130,-TL'sinin prim kapsamı dışında olması, verilen rakamların üstündeki ödemelerin kayıt dışılığa itilmesine yol açacak bir uygulamadır. Bazı kurumlar 500,-TL civarındaki sosyal yardım kapsamında planlanan ödemelerini bu sınırlandırmalardan dolayı yapamadıklarını ifade etmektedir.

Resmi okullarda ek derslerden, sosyal yardımlardan herhangi bir vergi ve prim kesilmemektedir. Özel öğretim kurumlarında sözleşmelerde yer alan haftalık 6, 15, 20 gibi ek ders ücretinden vergi ve prim kesilmektedir. Ek ders tutarı aylık 80 saate kadar ulaşabilmektedir. Ders saat ücretinin net 6,5 TL'den hesaplanması durumunda öğretmene 520,-TL'ye, Devlete 200,-TL'ye kadar ek ücret ödenebilmektedir. Sözleşmelerde daha yüksek ücretle anlaşma yapılabilir. Örneğin saati net 15,-TL'den anlaşılırsa kişi başı 460,-TL'ye, 50 öğretmenli bir kurum için devlete aylık 23.000,-TL'ye kadar çıkabilecek ek ödeme yapılması gerekecektir. Sözleşmede yer alan ders saati tutarını Devletin takip etmesi mümkün değildir. Kurumlar bu ek yükten kurtulma yollarını ararken kayıt dışılığa itilmektedir.

Özel öğretim kurumlarının çoğunda yaz döneminde en az iki ay gelir getirici faaliyet yapılmamaktadır. Nisan, Mayıs ve Haziran ayında tahsilâtları iyice azalan gelir gider dengesi bozulan kurumların çoğu yaz döneminde maaşları karşılayamamakta, vergi ve primlerini ertelemekte ve yıla 3-4 aylık borçla başlamaktadır. Kurumlar, öğrencilere yenilikler sunması gereken dönemde harcamaları kısarak borç ödemeyi seçmektedir. Kurumların bir kısmı yaz döneminde vergi ve prim ödemediği kurtulma yolları aramaktadır. Öğretmenlerle yapılan sözleşmeler yaz döneminde feshedilmekte, her sezon başı yeniden öğretmen atama süreçlerinin yaşanmasına yol açmaktadır. Bu durum Valiliklerde işlem hacmini artırdığından Bakanlık ayrılanları 6 ay aynı yere geri dönemeyeceği şeklinde bir sınırlama getirmiştir. 6 aydan önce dönen öğretmen bazen 3-4 ay ataması yapılamadan kayıt dışı çalışma zorunluluğu ile karşı karşıya kalmaktadır.

Özel öğretim kurumları diğer iş yerleri gibi ticari bir yer olarak değerlendirilmemelidir. Bürokratik işlemler bakımından, vergi, harç, muafiyetler gibi mali konular yönünden makul bir tolerans sağlanmalıdır.

4.3. ALTYAPI VE ÜSTYAPIYA İLİŞKİN İHTİYAÇLAR

Dünyada birçok ülkede eğitim adına yatırım yapmak isteyenlere; ücretsiz arsa, bina verilmesi, bina tadilatı ve tefrişinin yapılması gibi alt yapı hizmetlerinin götürülmesi gibi katkılar yapılmaktadır. Yürürlükteki kalkınmada öncelikli yörelerde yatırım yapmak isteyenlere uygulanan ücretsiz arsa tahsisi işlemi, eğitim yatırımları için hem hazineye hem

de belediyeye ait arazileri kapsayacak şekilde tüm yurt genelinde yaygınlaştırılmalıdır. Ücretsiz ya da teşvikli olarak arsa tahsis edilmeli, yatırım indirimi verilmelidir.

Mevcut planda hangi amaçla olursa olsun özel öğretim kurumu olarak açılacak kurumlara belediyece imar değişikliği kolaylığı sağlanmalı, eğitim yatırımı yapacaklara pozitif ayrıcalık tanınarak, hazine arazilerinin tahsisi veya satışında öncelik verilmeli, hazine arazilerinin tahsisine ilişkin prosedür kolaylaştırılmalı, imar durumlarındaki belirsizlikler satış öncesinde belirginleşmeli ve yatırıma elverişli hale getirilmelidir. İşgal altındaki hazine arazilerinden uygun olanlar eğitim amaçlı yatırımlara tahsis edilmelidir. Resmi-özel okul ve tesislerinin etrafında bulunan kamu arazilerinin spor ve oyun alanı olarak kullanılmak üzere çevresindeki eğitim kurumlarına 49 yıllığına tahsisi ya da yıllara yayılarak satışı için prosedür oluşturulmalı, özellikle büyük kentlerde eğitim için arsa üretimine yönelik planlama yapılmalıdır.

Sektörün görüşleri alınarak yeni turizm geliştirme bölgeleri ilan edilmelidir. Bu kapsamda özellikle termal turizm, sağlık turizmi, doğa turizmi, eğitim turizmi nispeten bakir olan alanlara yeni yatırımların yönlendirilmesine yönelik tedbirler alınmalı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler ve turizm sektörünün ortak çalışma yürüterek özellikle büyük kentlerde kongre turizmüne ve spor tesislerine, eğitim kampusları ile entegre tesislere yönelik geniş alanlar hazırlanmalıdır. Orman vasfını yitirmiş 2B arazilerinin turizm ve eğitim yatırımlarına açılması sağlanmalı, mevcut tahsisli tesislerin mülkiyet sorunları çözümlenmeli, tarla olarak görülen bir yerin eğitim tesisi yapılmak istendiğinde kadastro ve tapu işlemlerinin hızlı biçimde yapılabilmesi için gerekli düzenleme yapılmalı, konut olan yerlerin eğitim faaliyeti için kullanılmak istenmesi durumunda, engeller kaldırılmalı, il ve yerel yönetimlerde bürokratik yazışmalar azaltılmalıdır.

İmar planları, kent merkezlerinde yapılacak eğitim hizmeti yatırımlarına elverişli şekilde düzenlenmeli ve bu amaca uygun olarak yeterli alanlar tahsis edilmelidir. Ayrılan alanlar ileride plan tadilatına yol açmayacak biçimde çok amaçlı olarak tanımlanmalı (kentsel servis alanı gibi), plan notlarında ayrıntılara yer verilmelidir. Mevcut planlarda, bu amaçlar için ayrıldığı halde kamuya tahsisli alanların, özel-resmi ayırımı kaldırılarak, özel öğretim yatırımlarına da tahsisi için izin verilmelidir. Ayrıldığı alan için planlanan süre içinde kullanılmayan arsaların özel öğretim kurumlarına tahsisi için Belediyelerce imar planı değişikliği kolaylığı sağlanmalıdır.

Özellikle kent merkezlerinde imar planları, değişime ayak uydurabilecek esneklik ve nitelikte olmadığından okul alanı olarak ayrılmış yerler, çağdaş bir eğitimin ortamının gereği olan kampus uygulamasına olanak sağlayacak vasıfta değildir. Eğitim yatırımı yapmak isteyen yatırımcılara, (özellikle büyük kentlerde) birçok ülkede olduğu gibi çok sayıda eğitim kurumunun bir arada bulunabileceği, ulaşım kolaylığı sağlanmış ve alt yapısı tamamlanmış geniş kampus alanları oluşturulmalıdır.

İmar planlarında ayrılacak eğitim alanlarının tahsisinde özel öğretim kurumlarının arsa ihtiyaçları da mutlaka dikkate alınmalıdır. Özel öğretim kurumları standartlar yönergesi esas alınırca ihtiyaç duyulan arsa alanları;

1000 kişilik özel okul binası, sosyal tesisleri ve bahçe alanı için;

Okul Öncesi Eğitim Kurumu : 5.000 m²

Özel İlköğretim Okulu : 15.000 m²

Özel Ortaöğretim Okulu	: 20.000 m ²
Özel Meslek Lisesi	: 20.000 m ² + uygulama alanları
1000 kişilik kurumlar için;	
Özel Dershaneler	: 1.000 m ²
Özel Kurslar	: 1.000 m ²
Motorlu Taşıt Sürücü Kursları	: 1.000m ²
Özel Etüt Eğitim Merkezleri	: 1.000m ²
Rehabilitasyon Merkezleri	: 1.000m ²
Hizmet İçi Eğitim Merkezleri	: 1.000m ²
Özel Vakıf Üniversiteleri için en az 200.000m ² alan ayrılmalıdır.	

Yürürlükteki mevzuat gereğince, "daha küçük bir arsaya da özel öğretim kurumu yapılması mümkündür" hükmü aynen korunmalıdır. Ancak genel eğitimimiz içinde halen % 3 oranında olan özel okulluğun, istenilen seviyeye ulaşabilmesi daha geniş kitlelere kaliteli ve düşük bedelle eğitim hizmeti sunabilmek için özel okulların ve özel öğretim kurumlarının kampus şeklindeki yerleşkelerde açılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Kampuslarda öğrencilerin ve çevrenin yararlanabileceği akademik, sosyal ve sportif etkinliklerin yapıldığı kültür merkezleri, spor, tiyatro, sergi salonları, hobi alanları, kafeteryalar gibi ortak kullanım alanları, sürücü kurslarında ise ortak pist alanları ayrılmalıdır.

Okul arsaları ile ilgili yatırım yeri tespitlerinde, resmi kurum - özel kurum ayrımı yapılmaması, eğitim için ayrılmış alanların özel sektör tarafından talep edilmesi durumunda ise kolaylık sağlanarak özel sektöre verilmesi yönündeki görüşler ilgili Kurumlara iletilmiştir.

Bu kapsamda, gerek planlama sahasında gerekse arazi edinimi safhasındaki düzenlemelerde sadece "eğitim kurumu alanı" ifadesi kullanılmalı veya eğitim için ayrılan bir alanın, her tür eğitim kurumu ve öğrenci yurdu için kullanılabilmesine dair mevzuata hüküm konmalıdır. İmar planlarında okul olarak ayrılmış alanların, resmi veya özel okul ayrımı yapılmadan özel sektöre de tahsis edilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasına acilen ihtiyaç bulunmaktadır.

Özel öğretim kurumlarının açacakları ilave tesis ve bölümler için yakın binalardan yararlanma imkânı verilmelidir. Bu ilave bölümler için standartlar ve açış işlemleri kolaylaştırılmalıdır. Özel öğretim kurumlarını açacak olan kişileri işin başında bıktırان işlemler azaltılmalı (beyan esas alınmalı), daha sonra beyanın doğruluğu gerekirse tahkik edilmelidir. Arsa tahsisi işlemlerinde keyfilik önlenmeli, özel öğretim kurumu açacaklar için arsanın eğitime tahsisi, özel kurumlara verilmesi işlemleri kolaylaştırılmalıdır. Aynı binada farklı kurum ve program açma şartları kolaylaşmalı, bilgi vermeleri yeterli kabul edilmelidir. Aynı binada, kampuste bulunan her bir kurum ve program için yeni müdür atama zorunluluğu kaldırılmalı, müdür yardımcıları ile yönetim sağlanmalıdır.

Özel öğretim kurumlarının binalarının yapılacağı arsaların temininde, elektrik, su, kanalizasyon, doğalgaz, haberleşme gibi alt ve üst yapı ihtiyaçlarının mahalli yönetimlerce karşılanması, özel sektörü eğitim alanına yatırım yapmaya teşvik edecektir.

4.4. ENGELLERİN KALDIRILMASI İÇİN ÖNERİLER

Sektör temsilcileri ile birlikte yapılacak çalışmalar doğrultusunda gerekli yasal düzenlemelerin acilen yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Eğitim sektöründe en büyük gider kalemi gelirin %50-60'ıyla personel giderleridir. Ülkemiz turizmde olduğu gibi eğitim turizminde de diğer ülkelerle yarışacak seçkin kurumların ortaya çıkması ve bu sektörün sürdürülebilirliğinde personel giderlerinden başlamak suretiyle maliyetlerin düşürülmesi önemli rol oynayacaktır. Milli Eğitim Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıklarıyla yapılacak düzenlemelerle maliyetler düşürülebilir, kayıt dışılıklar önlenebilir.

Yatırım yeri problemi çözülmelidir.

Eğitim yatırımları için ücretsiz ya da teşvikli olarak arsa tahsis işlemi hem hazineye hem de belediyeye ait arazileri kapsayacak şekilde tüm yurt genelinde yaygınlaştırılmalıdır.

İmar planlarında okul olarak ayrılmış alanların, resmi veya özel okul ayrımı yapılmadan özel sektöre de tahsis edilmesi için gerekli yasal düzenlemeler acilen yapılmalıdır. Eğitimde imar planlarında özel okul alanına dönüştürülmesi işlemleri kolaylaştırılmalıdır.

Eğitim alanındaki mali yüklerin azaltılması için;

- Özel öğretim kurumları eğitim alanındaki her türlü kitap ve yayın ile araç gereçlerde KDV %1'e düşürülmeli,
- Gelir Vergisi Kanunu'nun 20.maddesi ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 5.maddesinde belirtilen özel okulların işletilmesinden elde edilen kazançlara 5 yerine 10 yıl vergi muafiyeti getirilmeli,
- Hatta imkânlar nispetinde aşamalı olarak Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 4.maddesinde belirtilen "kurumlar vergisinden muaf kurumlara özel okul işletmeleri dâhil edilmeli" hükmü ile özel okullar tamamen vergiden muaf hale getirilmelidir.

Özel okullarda okuyan öğrencilere, resmidekilerin devlete maliyeti kadar katkıda bulunulmalı ya da 4842 sayılı Kanun ve ilgili Gelir İdaresi Tebliğinde "eğitim sağlık harcamaları indirim başlığı altında tüm Türkiye'de öğrenci velilerinin eş ve çocukları için yaptıkları eğitim harcamaları gelir vergisi ya da kurumlar vergisinden düşülmelidir" hükmü yer almalıdır.

5580 sayılı Kanunda "Özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlere ödenecek sosyal yardım kapsamındaki ödemeler ve ek ders ücretleri; her türlü vergi, SSK ve işsizlik kesintisinden muaf tutulmalıdır" hükmü yer almalı ve sosyal yardım kapsamındaki ödemelerin sınırı yükseltilmelidir.

Vergi ve SGK mevzuatındaki brüt ücreti 1.628,42 TL olan devlet okulu öğretmeni net 1.341,25 TL almakta iken, özel okulda çalışan aynı derecedeki bir öğretmenin net ücret 1.257,21 TL olmakta, resmi ve özel okul arasındaki bu fark kaldırılmalıdır.

Yaz döneminde 2-3 ay çalıştırılmayan personele maaş ödenmemesi, gelir olmadan vergilendirme yapılmaması için İş Kanunuyla 5580 sayılı Kanuna "Eğitimde sözleşmeler bir yıldan az süreyle yapılabilir" ya da, teşvik kapsamında "Özel öğretim kurumlarının temmuz ve ağustos aylarında ödediği maaşlardan vergi ve prim kesilmez" hükmü eklenmelidir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı olarak kurulan Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun tüm belgelendirme işlemlerinde hakem rolü üstlenmesi, ülkede belgeler ve kazanılacak becerilerin iş dünyasının ihtiyaçları dikkate alındıktan sonra belirlenerek, belge verme işlemlerinin herkesçe kabul edilebilir şekilde, belli aralıklarla denetlenen bir ya da birkaç ölçme değerlendirme birimince yürütülmesi sağlanmalıdır.

Ayrıca eğitim sektöründe yatırım yapmak isteyen müteşebbislere uzun süreli ve faizsiz kredi olanakları sağlanmalı, eğitim ve yurt yatırımları için yapılacak her türlü bağış ve yardımlar vergiden düşülmeli, eğitim ve yurt yatırımlarında yatırımcı yatırıma başlarken yatırım tamamlandığında ruhsat iskân alırken damga vergisi ve harçlardan muaf tutulmalı, eğitim öğretim faaliyetleriyle ilgili olarak düzenlenen kâğıtlardan damga vergisi ve harç alınmamalı, eğitim kurumları her yıl ruhsat harcı belediyeye ödenen ilan reklam ve vergilerinden muaf tutulmalı, özel okullardan emlak vergisi alınmamalıdır. Dünyadaki eğitim sektörlerindeki gelişmeleri yerinde görme amacıyla yapılacak yurtdışı seyahatlerin finansmanı devletçe desteklenmelidir. Ayrıca, özel okullardaki yabancı dil öğretimini teşvik amacıyla yurtdışına düzenlenen gezi, kurs, eğitim öğretim ve konferans gibi etkinliklerine devlet finans desteği vermelidir.

4.5. BÖLGESEL TEŞVİK VE YARDIMLAR

Bilkent Üniversitesinde ve beş ilde açacağı okullarda çalışanlar için 25 yıllığına özel kanunla vergi istisnası getirilmiştir. Haksız rekabetin önlenmesi için "5084 sayılı Kanun" kapsamında "Kalkınmada öncelikli yörelerdeki maaşlardan kesilen gelir vergisi ve SGK primi işveren hissesi %80'lik kısmının devlet tarafından ödenmesi" hükmü, eğitim sektöründe tüm Türkiye geneline uygulanmalı, aynı şartları yerine getirmeleri halinde isteyen kurumlara Bilkent Üniversitesi'nin kanunla aldığı ayrıcalıklar tanınmalıdır.

4842 sayılı Kanunda ve ilgili Gelir İdaresi tebliğinde belirtilen okul-yurt yapım harcamaları indirimi ile yatırım indirimi "okul ve yurt inşası için yapılan harcamaların %100'ü, yatırımlarının %40'ının gider olarak gösterilmesi" uygulaması ve eğitim sağlık harcamaları indirimi, özel öğretimde tüm Türkiye'yi kapsayacak şekilde öğrenci velilerinin, eş ve çocuklarının eğitimi için yaptıkları ödemeler gelir, kurumlar vergisi ve muhtasardan düşülür" hükmü eklenerek özel öğretim kurumları desteklenmelidir.

Eğitim yatırımcısının arsa probleminin çözümü için, kalkınmada öncelikli yörelerde uygulanan ücretsiz arsa tahsisi işlemi, eğitim yatırımları için ülke genelinde hazine, katma bütçeli kuruluşlar, belediyeler, il özel idarelerine ait arazileri kapsayacak şekilde uygulanması sağlanmalıdır. Bazı bölgelerde yatırımı özendirmek amacıyla teşvik kapsamındaki 5084 Sayılı Kanun ve ilgili tebliğ yeniden düzenlenerek, eğitim sektöründe tüm

Türkiye geneline uygulanabilecek şekilde yürürlüğe girmelidir. Eğitim sektöründe yatırım yapmak isteyen müteşebbislerin, yatırım yeri tahsisi konusundaki tüm engelleri kaldırılmalı, aday öğretmenler, öğretmen yardımcısı/mentörler, uzman ve usta öğreticiler için oryantasyon döneminde ilk yıl çıraklıkta olduğu gibi vergileri 3308 sayılı Kanun"undaki "Çıraklara ödenen ücretler her türlü vergiden muaftır" hükmü ve çırakların sigorta primleri "İş Kanunu"ndaki ...asgari ücretin% 50'si üzerinden Bakanlık bütçesine konulan ödenekle karşılanır" hükmü kapsamında vergiden muaf tutulmalı, SSK matrahları devletçe karşılanmalı, 5510 sayılı yasa gereğince primini zamanında yatırına tüm çalışanlar için 5 puanlık prim teşvikinin özel eğitim kurumlarında çalışan personele 15 puan olarak uygulanmalıdır.

4.6. SEKTÖRDEKİ YATIRIM ORTAMI ENGELİNİN FARKLI ÜLKELERDEKİ RAKİPLERE KARŞI SEBEP OLDUĞU DEZAVANTAJLAR NELER? FARKLI ÜLKELERDE BU ALANDAKİ UYGULAMALAR NASIL?

Pek çok ülkede eğitim sektörüne yatırım yapan kişi ve kuruluşların öğretmen maaşları Devlet tarafından karşılanmakta, bu kurumlardan sembolik oranlarda vergi alınmakta, öğrenim gören öğrenci velilerine mali destek sağlanmakta veya öğrenci ücretlerinin tamamı ya da önemli bir kısmı Devlet bütçesinden karşılanmaktadır.

Örneğin:

ABD: Eyaletler arasında fark olmakla birlikte mesela, Teksas eyaletinde bir müteşebbis, özel okul projesi hazırlayıp sunabilir. Charter okulu olarak isimlendirilen bu tür bir okulun tüm araç gereçleri, kirası, öğretmen maaşları belde yönetimi tarafından ödenir ve öğrenci başına değişen miktarda nakdi yardım yapılır. Bu dönem rakam 8 bin dolardan başlamaktadır.

Almanya: Alternatif okullara finansal destek anayasal hükme bağlanmıştır. Eyalet, personel ve materyal için gerekli olan kaynağı sağlamayı garantileyebilir. Okul finansal ihtiyaçlarının belli bir yüzdesini alabilir. Ders kitabı, eğitim maliyetleri ve öğretmen maaşları, yerel yönetimler tarafından karşılanabilir. Mesela Kuzey Ren Vestfalya ve Hessen eyaletlerinde özel okullar, personel gideri ve okullar temel giderleri için devletten toplam giderlerinin % 75'i kadar maddi yardım alabilir. Ayrıca özel öğretim okullarına inşaat, tamirat ve genişletme masrafları için % 50 ila % 80 oranında devlet katkısı sağlanır. Bavyera eyaletinde okul giderlerinin % 80'i, öğrenci masraflarının ise tamamı devlet tarafından karşılanmaktadır.

Danimarka: Tüm özel okullar kayıt ettikleri öğrenci sayısına bağlı olarak harcamalarının yaklaşık %80-85'ini kapsayan devlet desteği alır.

Finlandiya: Özel öğretim kurumlarının çoğunluğu devletten maddi destek alır. Mali kaynakların çoğunu kamu kaynaklarından aldıklarından, özel kaynakların oranı kısmen azdır.

Fransa: Tüm özel okullar, kamudan fon alabilirler. Kolej ve genel liselerin binalarına kaynak sağlama konusunda yerel yönetimlere yetki verilmiştir. Ancak bu, tüm masrafın yüzde 10'unu geçmez. Devlet ve yerel örgütler, maaşların ödenmesi, işverenlerin sosyal

güvenliği ve öğretmenlerin sürekli eğitimini üzerine alır. Ayrıca belirli öğretim masraflarını üstlenir ve eğitim öğretim personeli olmayan kişilerin maaşlarını öder. Belediyeler de bölgelerinde bulunan okullara sınıf maliyetlerinde yardımcı olurlar.

Hindistan: Özel okullara öğrenci başına devlet tarafından ücret verilir.

Hollanda: Hem devlet hem de özel sektör okulları için yüzde 100 kaynak sağlanmaktadır. Devlet yetkilileri öğretmenlerin ve teknik personelin ücretlerini her okulun uzman yetkilisine öder.

İngiltere, Galler, Kuzey İrlanda ve İskoçya: Vakıf okulları, okul yönetim organına ya da mütevelli heyetine aittir. Ama topluluk okullarıyla benzer şekilde yerel çevrelerden destek görür. Gönüllü kurulan okullar, ya mütevelli heyetine ya da bir kuruma aittir. Bu okullar, kendi aralarında gönüllülerin kontrol ettiği ve gönüllülerin yardım ettiği olmak üzere ikiye ayrılır. Her iki tür okul da harcamaları için tam bir mali destek alırken, gönüllülerin yardım ettiği okulların masrafların % 15'ini karşılaması beklenir. İngiltere ve Galler'de öğrencilerin (ailesinin gelir durumu göz önüne alınarak) giderlerinin bir kısmı ya da tamamı devlet tarafından karşılanabilir. İrlanda'da özel öğretmenlerin hemen hemen tüm masrafları, okul teçhizatı maliyetinin % 90'ı ve öğrenci başına düşen kredi miktarı karşılanır. İskoçya'da ise veliler destek alır.

İspanya: Özel okullar Devlet yardımı alır. Her sınıf için ayrılan fon miktarı kadar, kredi destekli okulların finansmanına devletin yardımcı olması gerekmektedir. Yönetici kadronun ve hizmet veren personelin maaşları, diğer harcamalar, olağan masraflar karşılanır. Tüm bu harcama miktarları hükümetin yıllık ulusal mali bütçesince ve otonom topluluklar yönetmeliğince belirlenir.

İsveç: Belediyeler ulusal öğretim ajansı tarafından belirlenen okullara finans sağlamak zorundadır. Bu destek her okul döneminde o okuldaki öğrencilerin sayısı ile bağlantılıdır.

İtalya: Fakir ailelere kredi verilir. Devlet organları okulların masrafları için ciddi oranda mali destek sağlar. Destekler, öğrenci sayısına, okuldaki şube sayısına, parasız öğrenci sayısına, okulun başka gelirine, bölgenin sosyoekonomik durumuna, okulların dağılımlarına ve harcamalara göre verilir.

Japonya: Resmî ya da özel okulların hepsi ücretlidir. Devam eden öğrenciler, karşılıksız ya da geri ödemeli burslar alabilirler. Özel okullara okul binası yapılması, arsa tahsisi, vergiden muaf tutma, cari harcamaları destekleme, ödeme güclüğü çekenlere karşılıksız burs verme gibi devlet destekleri sağlanmaktadır. Dershanelere devam eden öğrencilere devlet bursu verilmekte, ayrıca dershanelerden gelir ve kurumlar vergisi alınmamaktadır.

Portekiz: Devletin öğretim sistemini destekleyen özel okullara, devlet tarafından, kuruluş harcamalarını karşılamak, etkinlikleri artırmak, teçhizat satın almak ve ekstra etkinlikleri desteklemek için sözleşmelerde belirtilen destekler dışında özel destek verilebilir. Özel okul ve kooperatif okullarının kuruluşu için düşük faizli kredi verilir. Özel okullarda okuyan öğrenciler, resmî okullarda okuyanlarla aynı sosyal olanaklardan yararlandırılır.

Norveç: Onaylanan özel okullar eyaletten destek alırlar. Kanun gereği ilk ve ortaöğretim düzeyinde masraflarının % 75-85'ini alırlar.

Rusya: Özel okul açmak isteyen yatırımcıya protokol karşılığı binayı hazır olarak vermektedir. Tadilat masraflarını üstlenmekte, kendi öğretmenlerine verdiği kadar öğretmen maaşını karşılamakta, elektrik, su ve doğalgazı ücretsiz olarak vermektedir.

Slovenya: Özel anaokulları için devlet bütçesinden pay ayrılır. Özel okulda maaşlar, kamu okulunda çalışanların maaşını geçmezse devlet bütçesinden finans alır.

Yunanistan: Özel okulların öğretmenleri, Devletten aylık alır. Kâr amacı gütmeyen örgütlere ait özel ortaokullar Eğitim Bakanlığı'nın genel bütçesinden yararlanır. Desteğin miktarına yasalara uyularak Bakan tarafından karar verilir.

Lüksemburg: Özel okul işletenler vergiden muaf tutulmuştur. Özel Devlet finansları; eşit statülü okullar, devlet okulları ve üst ortaokul eğitiminde ailelere bağış yolu ile verilir. Öncelik fakir ailelerdedir ve bu bağışlar bölgesel hükümetin diğer yardımlarına ek olarak yapılır. Kamu ve özel anaokullarının masrafları için mali destek sağlanır. Mali destekler; kayıtlı öğrenci sayısına göre öğretim ücreti, yemekten ücretsiz yararlanacak öğrenci sayısı, okulun diğer gelirleri, çevrenin sosyoekonomik şartları ve yapılan harcamalara göre belirlenir.

Birçok ülkede eğitim amaçlı faaliyetlerin tümü hiçbir ayırım yapılmadan ülkenin geleceğine yatırım olarak görüldüğü için desteklenmekte bu sebeple oranları yükselmektedir. Aşağıda bazı ülkelerdeki özel okul oranları verilmiştir.

TABLO-19
Bazı Ülkelerde Özel Öğretim Oranları (%)

Ülke	İlkokul	Ortaokul	Lise
Arjantin	19,8	22	29,1
Brezilya	8,2	9,4	13,9
Şili	48,4	44,8	51,1
Mısır	-	5,4	-
Hindistan	16,7	33	54,5
Endonezya	16,1	36,2	54,3
Ürdün	29,2	19,2	9,2
Jamaika	4,8	1	2,9
Malezya	0,9	3	4,1
Paraguay	15,6	20,6	32,6
Tunus	0,9	1,4	7
Filipinler	7,1	19,7	23,5
Avustralya	28,3	34,3	26,7
Belçika	54,6	56,8	57,9
Çek Cum.	1,1	1,8	12,6
Danimarka	12,8	23,1	2,5
Finlandiya	1,2	4,2	10,4
Fransa	14,5	21,2	30,5
Almanya	2,7	7,1	7,5
Macaristan	5,3	6,3	14,1
İtalya	6,8	3,4	5,4
Japonya	0,9	6,0	30,2
Kore	1,3	20,6	51,8
Meksika	8,0	12,6	21,6
Hollanda	68,7	76,2	92,2
Yeni Zelanda	2,1	4,5	5,5
Portekiz	10,5	11,3	18,2
Norveç	1,8	2,2	9,9
İspanya	33,4	32,8	23,1
İngiltere	4,9	6,8	73,1
ABD	10,8	9,2	9,1
Türkiye		1,5 (ilköğretim)	1,7

Kaynak: OECD ve Unesco 2003 rakamları oranlar yarı devlet destekli özel okullarla tam bağımsız özel okulların toplamıdır.

Ülkemizde özel okullar, uluslararası faaliyet yapan özel okulların Türkiye’de okul açmaları halinde rekabet etme şanslarının olmayacağını düşünmekte ve yabancıların okul açmasını engelleyen hükümlerin korunmasını istemektedirler. Bu durum kurumların kendilerini yabancılarla rekabete hazır hissetmediklerini göstermektedir. Özel okulların gelişmesi yönünde adımlar atılması halinde, dışarıdaki akranlarıyla yarışacak marka değeri olan okullar ortaya çıkacak ve bazı sivil kuruluşların yaptığı gibi uluslararası faaliyete hazır kurumlar oluşacaktır.

Ayrıca ülkemizde uluslararası geçerliliği olan bir akreditasyon sisteminin olmaması mevcut özel okulları uluslararası geçerli bir diploma arayışına yöneltmektedir. Özel okullardan bazıları Bakalorya Diploması (IB) gibi bazı diplomaları vermek için uluslararası kuruluşlara başvurular yapmaktadır. Mesleki eğitimde belgelerinin akredite olmaması bazı uluslararası akreditasyon kurumlarıyla kurumları anlaşmalara itmektir. Özel okullar denk diploma vermek için Bakanlığın çizdiği çerçeveye bağlı kalmak zorunda bırakılmıştır. Yaptıkları ek çalışmaların belgelenememesi dünya çapında yarışa girmelerini engellemektedir.

TÜRKAK’ın akreditasyonla ilgili şartlarının ağır oluşu eğitim alanında faaliyet yapan kuruluşları uluslararası akreditasyon kurumlarına yöneltmektedir.

5. SEKTÖRDE YENİ YÖNELİMLER

Dünyada eğitim alanında yeni gelişen anlayışlarda artık diploma değil, işverenin beklentilerine cevap verilmesi ve eğitim çıktıları dikkate alınmaktadır. AB sürecinde uygulanan kredi transfer sisteminin işgücü için de gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Bunun için ulusal/uluslararası akreditasyon ve meslekî yeterlilik sistemi ile insan ve işgücünün serbest dolaşımı sağlanarak, eğitimde uluslararası geçerlilik imkânı yaratılmalıdır.

Birçok AB üyesi ülkede, meslekî yeterlilikler, ilgili işveren kuruluşlarıyla ortaklaşa belirlenmekte ve sektörün talep ve beklentileri ön planda tutulmaktadır. Son yıllarda gündeme gelen MEB'in yeniden yapılanması gerçekleştirilirken, özel sektör temsilcilerinin Bakanlık bünyesinde yer alması ve yapılacak düzenlenmelerde özel sektörün de görüş ve önerilerinin dikkate alınması sağlanmalıdır. Bu tür bir girişim, sivil toplum kuruluşlarının yetki ve sorumluluk paylaşımını da sağlayacaktır. Bugün dünyada birçok örneğini gördüğümüz benzeri uygulamalar, eğitimin kalitesini yükseltmeyi ve yönetim ve denetimde şeffaflığı ön plana çıkarmaktadır. Söz gelimi İngiltere'de, Eğitim Bakanlığı bünyesindeki teftiş kurulu lağvedilerek, yerine her yıl bakanlığın açtığı ihale ile bu görev, özel danışmanlık firmaları tarafından yürütülmektedirler.

Eğitim sektörü, Avrupa Birliği ve Bologna sürecinde "Avrupa Yükseköğretim Alanı" gibi sadece ülkemizin değil, küresel çaptaki eğitim ortamının bir parçası olarak hazırlanmak zorundadır. Diploma ve kredi denklikleri ile öğrenci, öğretmen hareketliliği, uluslararası standartlara ve kaliteye uygunluk sağlamakla mümkündür. 2001'de dâhil olduğumuz Bologna sürecinin gereklilikleri konusunda hazır olduğumuz söylenemez. Bu yönde eğitim reformlarının gerçekleştirilebilmesi için kurumsal özerklik oldukça önem taşımaktadır. Ülkemizde eğitime ve bilhassa yükseköğretime artan talebi karşılamak üzere üniversite, fakülte ve bölüm çeşitliliğine büyük ihtiyaç duyulmaktadır.

Giderek kitle eğitiminin önem kazanması, sürekli eğitim ve hayat boyu öğrenme modellerinin hızla yaygınlaşmasını şart kılmaktadır. Bilgi teknolojilerinin hızla yenilenmesi neticesinde, eğitimi bir diplomadan ibaret gören geleneksel anlayışın yerine, eğitim çıktıları, sertifika, belge ve yeni meslekî kazanımlarının sürekliliği ön plana çıkmıştır. Özellikle yükseköğretimde mezunların çok az bir kısmının eğitim gördükleri alanda mesleklerini sürdürmeleri, öğrencilere farklı seçenek ve kabiliyetlerin kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır.

Eğitim ortamlarını sadece örgün eğitim ortamları olarak görmekten vazgeçilmeli, öğrenmenin her ortamda yapılabileceği ve tüm öğrenilenlerin belgelenebileceği yapılar kurulmalıdır.

Öğrenme faaliyetleri çeşitlendirilmeli, Fatih projesinde öngörülen elektronik ortamın eğitim amaçlı kullanılacağı zengin bir e-içerik oluşturulmalı, özel sektörün üreteceği e-içeriklerin isteyenler tarafından bedelle kullanılabilmesi için e-içerik ortamı oluşturulmalıdır.

5.1. SEKTÖRDEKİ TEKNOLOJİ KULLANIM DÜZEYİ

Özel öğretim sektörünün kaliteli ve etkin bir hizmet verebilmesi için eğitim alanında kullanılabilen bütün teknolojik imkânlardan yararlanması mecburiyeti bulunmaktadır. Bu bakımdan "teknolojiyi en etkin ve başarılı kullanan sektör" dır demek yanlış olmaz.

Eğitim alanında faaliyet yapan özel okullar ve özel dershanelerin çoğu fatih projesinin bir ayağı olan akıllı tahtaya çoktan geçmiştir. Özel okullar hitap ettikleri kesimin gelir düzeyine uygun olarak yenilikleri en kısa sürede uyum sağlamak durumundadır. Öğrencilerine sundukları imkânlar itibarıyla en yeni teknolojileri getirme yarışını içindedirler.

Özel dershaneler henüz Bakanlığın hiç kullanmadığı birçok alternatif eğitim yöntemini sisteme kazandırarak birbirleriyle yarışmaktadır. Sundukları alternatifler yol ve yöntemlerle genel eğitim sisteminin önüne geçtikleri eğitim camiası tarafından kabul görmektedir. Sektör neredeyse tüm faaliyetlerini bilgi teknolojilerini kullanarak yürütmektedir.

5.2. DÜNYADAKİ GELİŞMELERE AYAK UYDURMA KAPASİTESİ

Özel öğretim kurumlarının çalışma usul ve esasları (resmi okullardaki uygulamalarda dikkate alınarak) Bakanlıkça belirlenen kurallar çerçevesinde yapılmaktadır. Sektör dünyadaki gelişmelere en kısa sürede uyum sağlayabilen bir sektördür. Rekabet şartları içinde kurumlar birbirleriyle yarışırken hep daha güzelini ve iyisini yapmaya gayret etmektedirler.

Mesela özel okullardan bazıları dünya çapında geçerli diploma vermeyi taahhüt ederken bazıları eğitimlerinin bir bölümünü yurt dışına taşımayı vaat etmişlerdir. Özel dershanelerin bazıları yayınlarını elektronik ortamda sunarken bazıları bir kısım Uzakdoğu ülkelerinde olduğu gibi TV dershaneciliği projeleri üzerinde çalışma yapmaktadır. Bazı dersane ve okullar marka değeri oluşturup isim hakkı vererek zincirler kurmuş ve potansiyel büyüklüğün sinerjisini eğitime kazandırmıştır. Yarışa ortak olmak için gönüllü birlikteliklerle ortaya konan güzel uygulamalar görülmektedir. Bazıları isim hakkı verenlerin yayınlarını kullanarak öne çıkmaya çalışmaktadır. Gelişmelere ayak uyduramayan kurumların yaşama şansı giderek azalmaktadır.

5.3. ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞBİRLİĞİ

Sektörün üniversitelerle ve sanayi ile bağlantısı sınırlı düzeyde kalmıştır. Özel okullar proje bazlı çalışmalarda, olimpiyat yarışmalarında, sempozyum ve panellerde üniversitelerden ve akademisyenlerden yardım alma ihtiyacı duymaktadır. Bunda akademik kadronun çekimsiz tavrı olduğu kadar sektörün imkânlarının sınırlı olması da etkili olmaktadır.

Üniversiteler de yapılacak birçok araştırma çalışması için özel öğretim kurumları ortamları kullanılabilmesi gibi, özel öğretim kurumlarının ihtiyaç duyduğu birçok konuda da üniversitelerden yararlanmaları mümkündür. Bilhassa özel kurumların hem kendileri

hem de ülke geleceği açısından yapacakları Ar-Ge çalışmalarında üniversitelerden yararlanılmalı, büyük kuruluşlar teknokentlerde birimler kurarak daha profesyonel çalışmalar yapmalıdır.

Aynı durum kurumların sanayi ile bağlantısı açısından da söylenebilir. Özel öğretim kurumları, kuruluş aşamasında sanayi ve inşaat sektörüne başvurmakta sonra imkân ve ihtiyaca bağlı olarak ilişkiye geçilmektedir. Kurumlar ortaya koydukları yeni projeleri sanayi ile ortak geliştirebilir, daha verimli hale getirilebilir.

2011 AB ilerleme raporunda, Türkiye'nin bilim ve araştırma alanındaki hazırlıkları iyi durumdadır. Avrupa araştırma alanına gelecekteki entegrasyon ve yenilikçilik birliğine yönelik hazırlıklar bakımından iyi düzeyde ilerleme sağlamıştır. Ancak AB araştırma programlarındaki mükemmeliyet koşulunu ve rekabetçi katılımı karşılamak için daha fazla çabaya ihtiyaç bulunmaktadır. TÜBİTAK, yeniliği teşvik etmek için, il düzeyinde bilimi, teknolojiyi ve yenilik kapasitesini geliştirmek amacıyla, kamu kurumları, yerel üniversiteler, sanayi ve sivil toplum kuruluşları dâhil, yerel paydaşlardan il düzeyinde yenilik stratejileri ve eylem planları geliştirmeleri için yenilik platform oluşturmalarını istediği vurgulamıştır.

5.4. PATENT, FAYDALI MODEL VB. KONULARDAKİ GELİŞMELER

Özel öğretim kurumlarının ad, unvan ve patentleri hakkında; Türk Ticaret Kanunu, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükümünde Kararname ve diğer ilgili Mevzuat hükümleri uygulanmaktadır.

Özel öğretim kurumlarınca verilmiş isimler ile Özel Öğretim Kurumları Kanunu gereği koruma altına alınmış bir kurum tarafından kullanılan ismin bir başka kurum tarafından ilgili kurumla sözleşme yapmaksızın kullanılmasına izin verilmemektedir. Bu yolla tüm kurumların isim hakkı özel öğretim kurumları kanununun koruması altına alınmıştır.

Özel öğretim kurumlarından eğitimde farklı model geliştirenler, marka değeri oluşturmuş ve markalarının isim hakkını alarak marka değerlerini koruma altına almışlardır. Bazı kurumlar yukarıda da belirtildiği gibi ülke çapında markalarını talepte bulunduranlara kullandırmak suretiyle markalarının ülke genelinde yayılmasına muvaffak olmuştur.

Dünyanın birçok ülkesinde Türk girişimcilerce açılan okullar da ortaya koydukları marka değeri ile buldukları ülkelerin en beğenilen okulları konumuna gelmeye başlamış, ülkemiz Avrupa, Amerika, dâhil birçok ülkede oluşturduğu modellerle eğitimde kendine yer edinmiştir.

Ayrıca özel okullarda öğrencilerin ulusal ve uluslararası yarışmalar için hazırladıkları yeni buluşların ve projelerden uygulanabilir olanlarına firmalar sahip çıkmaya ve patent almaya başlamıştır.

5.5. SEKTÖRDE AR-GE KULLANIMININ ULUSLARARASI KARŞILAŞTIRMALARI

Özel öğretim alanında ulusal ve uluslararası düzeyde Ar-Ge çalışmalarının yapılması; kaliteli bir eğitim, güçlü rekabet ve kurumun devamlılığının sağlanması açısından zorunludur. Bu bağlamda özel öğretim kurumları ve üyesi buldukları sivil toplum kuruluşları tarafından Ar-Ge birimleri oluşturulmuştur.

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

Sektörde Ar-Ge kullanımı sınırlı düzeydeki firma için geçerlidir. Kurumsal yapılarını tamamlamış büyük kurumlar ya da marka değeri oluşturmuş isim hakkı kullandıran kuruluşların bir kısmı Ar-Ge'ye önem vermekte bu yolla sürekli gelişmektedir. Ancak sektörde henüz Ar-Ge'nin önemini kavramış çok az sayıda kurum bulunmaktadır. Yurt dışında eğitim çalışmalarını takip eden az sayıda kuruluş uluslararası fuarlara ve uluslararası oluşumlara katılarak kendini geliştirmektedir.

Kurumlardan bazıları tek başlarına Ar-Ge çalışması yapacak gücü kendilerinde hissetmeyince bu çalışmaları yapacak birlikler ve dernekler kurmuşlardır. Dernekler üyeleri adına bu tür çalışmaları yapmakta ve sonuçlarını üyeleri ile paylaşmaktadır.

Her sektör türünde Türkiye çapında hizmet sunan toplam 10 civarındaki dernekten bir kaç Ar-Ge çalışmalarıyla üyelerine hizmet sunmayı başarabilmektedir. Devletin Ar-Ge çalışmalarında geldiği yer 2011 AB ilerleme raporunda şöyle ifade edilmiştir:

"2009'da 62 olan, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından onaylanan özel sektör Ar-Ge merkezlerinin sayısı 87'ye çıkmıştır. Bu merkezlerde istihdam edilen Ar-Ge personelinin sayısı 13.000 tam zamanlı çalışana ulaşmış ve toplam yatırımlar 2,2 milyar Avro tutarındadır. Bu, araştırma harcamalarındaki özel sektör payının % 50'yi aştığını göstermektedir.

6. SEKTÖRÜN DIŞ PİYASALARDAKİ DURUMU

Sektörün ihracat ve ithalat rakamlarına göre dünya sıralamasında nerede yer aldığı, en çok hangi ülkelerle ticari ilişkiler kurduğu gibi bilgiler ne yazık ki çok net olarak bilinmemektedir. Ancak yurt dışındaki Türk eğitim yatırımlarını ihracat kapsamında değerlendirmek mümkündür. Ayrıca ülkemizden Orta Asya ve Ortadoğu ülkeleri başta olmak üzere, pek çok ülkeye ders araç ve gereçleri ihraç edilmektedir. Sağlıklı bir istatistik sistemimizin olmamasından dolayı, özel öğretim sektörünün net rakamlarını ortaya koymak kolay değildir. OECD istatistiklerine göre, dünyadaki genel durumu (ancak 2004 yılı rakamları ile) ve devlet ile özel sektörün eğitim paylarını şöyle gösterebiliriz:

TABLO-20
Eğitimde Ülkelerin Özel Sektör Payları

Ülkeler	Özel Sektörün Eğitimdeki Payı (%)
Kore	39.5
ABD	31.6
Avustralya	27
Japonya	25.8
Meksika	19.5
Yeni Zelanda	19.3
Almanya	17.7
İngiltere	16.1
Slovakya	12.9
İspanya	12.9
Çek Cumhuriyeti	12.7
Türkiye	7,4

Kaynak: OECD raporları

Eğitim sektörünün dünyadaki durumu ve OECD ülkelerinin % 13'lük ortalaması, ülkemizde bu alanın ihmal edildiğini göstermektedir. 2007 rakamlarına göre çok az değişen bu durum (www.oecd.org/edu/eag2007), ülkemiz açısından, yükseköğretimdeki oran hariç tutulmak üzere, düşük bir orandır. Özel sektörün geliştirilmesi, çeşitli teşvik ve kolaylıklarla bu alanın daha nitelikli bir eğitim altyapısıyla hizmet vermesinin sağlanması, ülkemizin öncelikleri arasında olmalıdır.

6.1. SEKTÖRÜN İHRACAT VE İTHALAT RAKAMLARINA GÖRE DÜNYA SIRALAMASINDA YERİ

Sektör genel yapısı itibariyle bir hizmet sektörüdür. Bu yüzden ihracat sadece sektörü ilgilendiren alt sektörler itibariyle ele alınabilir. (Alt sektörlerde ihracat ve ithalat rakamları daha önceki bölümde ele alındığı için burada konuya dahil edilmemiştir.) Eğitimde sadece yayın ve ders araç gereci alanında ihracat karşılaştırılırsa bilhassa yabancı dil alanındaki yayınların ve üniversite kaynak kitaplarıyla ansiklopedilerin ithalat ve ihracatında Türkiye henüz bir pazar konumundadır. Bu konuda tek ithalat yabancı dile çevrilen az sayıdaki eserle ve Türkçe öğretimi için hizmet sunan Türk topluluklarındaki merkezler ve Türk okulları aracılığıyla yapılmaktadır. Uzun vadede Türkçenin yaygınlaşması ve üretilen eserlerden kayda değer olanların diğer dillere çevrilmesinde sayının artması ile belki denge kurulabilir.

Yine ders araç gereci üreten firmaların küçük çaplı işler yaptıkları söylenebilir. Bunların işlem hacmi hakkında veri yoktur.

6.2. EN ÇOK TİCARİ İLİŞKİ KURULAN ÜLKELER

Eğitim alanında Türk ve akraba topluluğu ülkeleri, Balkanlar, Türk işçilerinin yoğun olduğu AB ülkeleri ile belli düzeyde ilişkiler kurulduğu söylenebilir. Bunun dışındaki ülkelere eğitim hizmeti veren küçük çaplı ticari ilişkilerden bahsedilebilir.

Sayılan ülkeler dışında dünyadaki birçok ülke ile eğitim alanında ilişki yokken, açılan Türk okulları sayesinde ülkemizden bu ülkelere öğretmen ve ders araç gereci gönderilmekte, bu okullar aracılığıyla ticari ilişkiler kurulmaktadır. Ayrıca Türk okullarında okuyan öğrencilerden başarılı olanlar yüksek öğretimlerini Türkiye'de yapmak istemesi ülkemizde eğitim turizmi açısından bir potansiyel dönüşüm üzeredir.

6.3. YENİ PAZARLARA YÖNELİK ÇEŞİTLENMELER

Özel okulculuğun gelişmesi için Bakanlıkça yapılacak düzenlemeler özel okulların her alanda başarılı örnekler sunması için zemin oluşturacaktır. Zorunlu eğitimin 12 yıla çıkması halinde derslik açığını karşılamada özel sektör her zaman yatırıma hazırdır. Okul öncesinin zorunlu eğitim kapsamına alınması okul öncesine yatırımı cazip hale getirecektir.

Bakanlığın özel sektörün imkânlarını kullanıp kiralama yoluyla kampus okullar yapma konusundaki projesi eğitimde yeni bir anlayışın gelişmesine yol açacaktır. Kampus okul yaparak kira geliri elde etmek isteyen yatırımcılar için yeni alan açılacaktır.

Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun sektör bazında yaptığı, yeterlilik belirleme ve ölçme merkezi kurma çalışmaları tamamlandıkça belgeye dayalı hizmet veren kurumlar açısından herkes tarafından geçerli belgeye dayalı hizmet fırsatları doğacaktır.

Genel lise diğer adıyla akademik lise sayısının azaltılması yönündeki çalışmalar, hem özel meslek okullarının hem de özel liselerin gelişmesine yol açacağı tahmin edilmektedir.

6.4. FARKLI ALT SEKTÖRLERE VE ÜRÜNLERE YÖNELİK ÇEŞİTLENMELER

Yukarıda alt sektörler başlığı altında verildiği gibi eğitim sektörü, yayıncılık, okul kıyafetleri, okul servisleri, yemek hizmetleri, kantin ve büfe hizmetleri, temizlik sektörü, ders araç gereçleri, okul donanım malzemeleri gibi birçok sektörü harekete geçirmektedir. Bu sektörlerde ve bugünlerde gündemde olan eğitimde elektronik içerik konusunda bilhassa ders içeriği üreten yayıncı kuruluşlar yeni düzenlemelerle kendilerine alan açılmasını beklemektedir.

Bir dönemde okullarda standart kıyafet uygulamasının kaldırılacağı şeklindeki düzenlemeler okul kıyafeti üreten firmalar açısından zarara yol açacaktır. Ancak bu düzenleme şimdilik ertelenmiş görünmektedir.

Bakanlığın Talim ve Terbiye Kurulu'nun rolünü değiştirmesi, bilhassa yayın sektörü açısından yeni gelişmelere sebep olabilir. Bu güne kadar yardımcı ders kitabı ve diğer ders araç kullanımına getirilen sınırlamalar kaldırılır, ticari ilişkiye girilmeden öğretmenlerin özgürce seçim yapacağı ortam oluşturulursa, başarılı yayın üretenler açısından yeni gelişmeler yaşanacaktır. Belirtildiği gibi eğer kampus okul yaptırma projesi hayata geçerse inşaat sektöründe çalışan yatırımcı firmalar açısından eğitimde yeni bir iş alanı ortaya çıkacaktır.

Sektörümüzce büyük şehirlerden başlamak suretiyle imar planlarında özel öğretim kurumları için altyapı hizmetleri tamamlanmış bölgelerde kampus alanları oluşturulursa Japonya ve benzeri ülkelerde olduğu eğitim alanında çok farklı seçeneklerin sunulacağı fırsatlar ortaya çıkacaktır.

6.5. İHRACATTA KARŞILAŞILAN HAKSIZ REKABET

Sektörümüz açısından bilhassa Çin'in uygulama farklılıklarının ortaya çıkardığı sorunlar yaşanmaktadır. Kırtasiye malzemesi, okul kıyafetleri, ders araç gereci ve benzeri alanlarda üretim yapan firmalar Çin'le yarışmakta zorlandığından Çin'e gidip orada üretim yaptırmayı tercih etmektedir. Bu durum ülkemizde üretimi azaltmakta, okul çantalarından okul kıyafetlerine, defter ve kaleme, laboratuvar malzemesi ve benzerini üreten birçok yan sektör açısından problem oluşturmaktadır.

6.6. FARKLI ÜLKELERİN TİCARET POLİTİKALARININ SEKTÖR ÜZERİNDE OLUMSUZ ETKİLERİ

Farklı ülkelerde görev yapan ülkemiz elçilik mensuplarının (ticari alandaki personelin), desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Özel sektörün bu ülkelere eğitim yatırımı yapmaları yönünde yardımcı olmaları, hatta bu yönde bazı araştırmalarda bulunmaları gerekmektedir. Bu yaklaşım, sektörümüzün önünü açacağı gibi eğitim alanındaki açılımlara da önemli katkı sağlayacaktır. Ayrıca ülkelerde uygulanan ticari politikaların ortaya çıkardığı gelişmeler sürekli gözlenmeli ve ülkemizdeki yatırımcılara rekabet edebilecekleri imkânlar sunulmalıdır.

6.7.YENİ PAZAR POTANSİYELİ

Mali destek verilmesi halinde yeni pazar bulunması mümkündür. Bu yönde yapılan Ar-Ge çalışmaları, sektörün yeni pazarlar için potansiyel oluşturacağı yönünde güçlü tespitler oluşturmuştur.

Sektörün gelişmesi için, eğitim Devletin işidir, ücretli eğitim faaliyetleri fırsat eşitliğini bozuyor gibi anlayışlar terk edilmeli, eğitim kim tarafından yapılırsa yapılsın ülke kalkınmasına katkıda bulunur anlayışı yerleşmelidir. Kaynakların sadece resmi ve örgün eğitime ayrılması mantığı terk edilmeli, yaygın eğitim ve özel öğretim faaliyetlerinin de en az resmi ve örgün eğitim kadar desteklenmesi gerektiği anlayışı yerleştirilmelidir.

Sektörün gelişmesini engelleyen düzenlemeler ortadan kaldırılırsa, bu alan daha fazla yatırım çekilebilir. Bilhassa 12 yıllık zorunlu eğitim okul öncesinin zorunlu olması gibi düzenlemelerde ortaya çıkacak büyük derslik açığı şartlar uygun olursa özel sektör tarafından karşılanabileceği unutulmamalıdır.

Özel okul açanların aşamalı olarak özel üniversite açma eğilimi eğitimdeki özel sektör yatırımlarını artıracaktır. Şirketlere özel üniversite açma izni verilmesi halinde bu alana yatırım daha da hızlanacaktır.

6.8. YENİ ALANLARA AÇILMADA TEMEL ENGELLER

Özel okullar açısından en önemli engel, Devletin en başarılı öğrencilere ayrı okullarda ücretsiz eğitim hizmeti sunmakla oluşturduğu haksız rekabettir. Buna özel okulların resmi okullara benzemek zorunda bırakılması da eklenince önceleri seçerek öğrenci alan özel okullar yerini, bulabildiği öğrenciyi alan okullara dönüştürmüştür.

Özel dersaneler, yaptıkları ileri düzeydeki eğitim faaliyetinin belgelenmesi halinde daha başarılı olacakları alanlara kayacaktır. Özel kurslar verdikleri belgelerin ulusal düzeyde kabul göreceği belgelendirme sistemi kurulursa yaptıkları faaliyetlerin ayrıcalıklı olduğuna toplumu inandırabilecektir. Sürücü kursları rekabetten kaynaklanan yanlışlıklar önlenirse ve sürücü belgeleri süreli verilirse daha verimli çalışabilecektir. Özel eğitim alanında çalışma yapan kuruluşlara, devletle aynı statü kazandırılırsa ve hizmetlerine sağlık hizmetlerine tanınan ayrıcalıklar tanınırsa gelişecektir. Etüt merkezleri çalışan ebeveynlerin çocuklarının kazandığı becerileri görmeleri halinde ilgi odağı olacaktır. Uzaktan eğitim ve hizmet içi eğitim faaliyetleri, her düzeyde ulusal ölçme faaliyetleri başlatılırsa, merkezi ölçme faaliyetleriyle alınan belgelerin iş yerlerinde değerlendirilmesi halinde gelişecektir.

Eğer sistem yeniden kurgulanırken yaygın ve özel tüm eğitim öğretim faaliyetlerinin ülkede insan kaynağını geliştirerek ülke kalkınmasına yol açacağı düşüncesi hâkim olursa, sektör yeni alanlara açılacak ve gelişme kaydedecektir.

Bu konuda dünyadaki iyi örneklerden yararlanılmalıdır. Örneğin ABD’de bazı eyaletlerde özel firmalar okullardaki başarı düzeyini artırmak için öğrencilere takviye kursu vermekte ve maliyeti eyalet bütçesinden karşılanmaktadır. Hollanda’da gibi bazı ülkelere özel öğretim faaliyetleri devletin eğitim yükünü üstlenme olarak algılandığından kurumların masrafları devlet bütçesinden karşılanmaktadır.

7. SEKTÖRÜN YAPISAL SORUNLARI VE ÇÖZÜM YOLLARI

Özel öğretim kurumları, MEB'e bağlı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü ile muhatap olmaktadır. 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu yakın bir zamanda çıkarılmış olup ilgili yönetmelikler üzerinde çalışmalar devam etmektedir. Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğiyle ilgili çalışmalarında, eğitim alanında faaliyet gösteren dernek, vakıf, birlik vb. kuruluşlarla görüş alışverişinde bulunmaktadır. Ancak bu konuda ilgili birimleri aşan bir takım engeller söz konusudur. Bu tür sorunların çözümü, ancak MEB'in yeniden yapılandırılmasında sistemin buna göre planlanmasıyla aşılacaktır.

Özel öğretim kurumlarını ilgilendiren ve eğitimin temel konularının görüşüldüğü Talim ve Terbiye Kurulu'nda özel öğretim kurumlarının temsil edilmesi için kurulda özel sektöre yer verilmelidir. Özel öğretim kurumları mali konularda ticari müessese gibi görülerek yüklenen vergi ve prim yükleri problem oluşturmaktadır.

Özel sektörün yapısal sorunları ve çözümü, kurum türlerine göre şöyle özetlenebilir:

Özel Okullar:

Mevcut Durum:

- 8 yıllık kesintisiz eğitimden sonra, ortaöğretim kurumlarına 6. 7. ve 8. sınıf öğrencisi alınamamaktadır.
- Anadolu Liseleri sayısının hızla artmasından sonra özel ortaöğretim okulları başarılı öğrencilere ulaşmakta zorlanmaktadır.
- Üniversiteye girişte AOBP ile başarılı öğrencilerin toplandığı okullarda okuyanlara, ek puanı verilmesi uzun süre haksız rekabete yol açmış bu dönem ağırlıklandırmanın kaldırılacağı duyurulmuştur.
- Özel mesleki orta öğretim kurumları, uzun dönem üniversite sınavında (katsayı adaletsizliği sebebiyle) başarısızlığa mahkûm edilmiş, bu durum yeni ortadan kalkmışsa da henüz toplumdaki algı kaldırılamamıştır.
- Özel okulların sorunlarının çözümünde her alanda merkezi ölçme ve değerlendirme faaliyetinin yapılmasına ama ortaöğretimde yerleştirmenin merkezi olmaktan çıkarılmasına ihtiyaç vardır. Ortaöğretimde velilerin okulların yaptıkları

tüm eğitim öğretim etkinliklerinin yer aldığı veri tabanına bakarak okulları kendilerinin seçeceği yerleştirme yöntemi seçilmelidir. Ayrıca mevcut yatırımların sürdürülebilir olması için mali konularda yukarıdaki bölümlerde verilen önerilerin uygulanması ile kurumlardaki masrafların devletçe karşılanması konusunda adımlar atılmalıdır.

- Özel dershanelerin ve kursların yaptıkları her etkinlik hayat boyu öğrenme kapsamında değerlendirilerek merkezi ölçme faaliyetleri ile akredite edilmeli, belgelendirilmeli, bu yolla dershaneler ve kurslar bir üst okula hazırlık dâhil birçok alanda faaliyetlerini çeşitlendirmeli ve tüm bu eğitim faaliyetlerinin desteğe değer olduğu bilinmelidir.
- Sürücü belgeleri süreli olmalı ve sürücüler belli aralıklarla yeniden eğitimden geçirilerek kurslardaki faaliyetlerin daha etkin olması sağlanmalıdır.

Eğitim ve özel öğretim kurumları hakkında özel okullardan başlayarak yapısal sorunlar şöyle özetlenebilir:

Okul öncesi eğitim Mevcut durum:

Ülkemizde okul öncesi eğitim hizmetleri, kreşler, anaokulları ve ana sınıflarında verilmektedir. Okul öncesi eğitimin genel oranı çağ nüfusu içinde yaklaşık %20 civarındadır. Bu oran birçok Avrupa ülkesinde % 100 rakamına ulaşmıştır. Okul öncesi eğitim, isteğe bağlı olarak alınan bir hizmettir. Ancak burada aileye servis ve yemek gibi ek yük yüklenmediği için, ilköğretimdeki başarı oranı yakalanamamıştır.

Sorunlar:

- Büyük şehirlerde okul öncesi eğitim oranı, diğer yerleşim birimlerine göre yüksek olmakla birlikte, ülke genelinde hedeflenen düzeye ulaşamamıştır.
- Ailelere okul öncesi eğitimin önemi yeterince anlatılamamıştır. Çocuğun karakter gelişimi ve öğrenme becerisi açısından çok önemli olan bu dönem, lüks bir hizmet olarak görülmektedir.
- Okul öncesinden ilköğretime geçişle ilgili genel bir sistem geliştirilememiştir.
- Okul öncesi hizmetleri için yeterli eleman yetiştirilememiştir. Bu alanda ağırlıklı olarak usta öğreticilerle hizmet verilmektedir.
- Özel sektörün, okul öncesi eğitim alanındaki yatırımlarının, gelişmiş ülkelere göre yetersiz olduğu görülmektedir.

Öneriler:

- Okul öncesi eğitimin bir yılı zorunlu eğitim kapsamına alınmalıdır.
- Zorunlu okul öncesi eğitim alanında hizmet veren özel kurumlara devam edecek çocukların yemek ve servis giderleri devlet tarafından karşılanmalıdır.
- Eğitim ve uygulanacak programlar konusunda esnek bir yapı kurulmalı, yeni metod ve teknikler denenebilmelidir.

- Okul öncesi eğitime devam eden öğrencilerin oranı artırılmalı ve bu kurumlar ülke genelinde yaygınlaştırılmalıdır.
- Gerekli mevzuat düzenlemeleri yapılarak vergi indirimi, mali destek sağlanması, hizmet satın alınması, arsa tahsis edilmesi gibi desteklerle özel sektör okul öncesi eğitim kurumu açmaya teşvik edilmelidir.
- Okul öncesi eğitim hizmeti veren özel sektör kuruluşlarında çalışan personelin, SGK primleri (diğer ticari sektörlerde kalkınmada öncelikli yörelerde uygulandığı gibi) devlet tarafından karşılanmalıdır.

İlköğretim

Mevcut durum:

- İlköğretim okulları zorunlu eğitim kapsamında olup 8 yıllık bir süreyi kapsamaktadır.
- Kademeler arası geçişte Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu -Öğretmen Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesine girişte Seviye Belirleme Sınavı (SBS)'de alınan puanlar ve tercihlere göre sıralama yapılarak öğrenci geçişi sağlanmaktadır.
- Genel lise ve meslek liselerine sınava bağlı olmaksızın öğrenci ve veli isteği dikkate alınarak geçiş yapılmaktadır.
- İlköğretim sonrası yapılan sınav zorunlu değildir. Ancak geçerlilik ve güvenilirlik açısından her kesimce kabul edilen başarılı bir sınav konumundadır.

Sorunlar:

- İlköğretim sonrası yapılan sınavın akademik beceriyi ölçmede başarılı olduğu, buna ek olarak öğrencinin ilgi, yetenek ve diğer becerilerini ölçmede, süreci ölçmede yeni yöntemlerin geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.
- Öğrencilerin çoğunun meslekî eğitime yönelmesi öngörülürken, daha çok genel eğitime yöneldikleri gözlenmektedir.
- Ülke genelinde kariyer planlaması yapılamamakta öğrenciler, becerileri ve ilgileri doğrultusunda yeterince yönelimde zorlanmakta, meslekî dağılım rastgele şekillenmektedir.
- İlköğretimin 8 yıl ve kesintisiz uygulanması, yabancı dil öğretimine, mesleki eğitime zarar verdiği görüşleri ifade edilmektedir.
- Yaş grubu özellikleri farklı olan 1.-4. ya da 1.-5. sınıf öğrencileri ile 5.-8. ya da 6.-8. sınıf öğrencilerinin aynı ortamlarda eğitim görmesinin oluşturduğu zorluklar yaşanmaktadır.

Öneriler:

- Daha sık aralıklarla her alanda merkezi, bölgesel ve il çapında ölçme ve değerlendirme faaliyetiyle eğitim ve öğretimde süreç daha çok gözlenmeli, elde edilen

bulgular eğitimin geliştirilmesinde kullanılmalı, sistem sınav merkezli olmaması için sınavların durum tespiti dışında başka amaçlarla kullanılmadığı izlenimi oluşturulmalıdır

- Ortaöğretime geçişte başarıyla uygulanan merkezi sınav yanında yerleştirmede alternatif ölçme yöntemleri de kullanılarak sürecin de gözlenebileceği ek verilerle veli tercihlerinin ihtiyaçlara göre şekillenmesi sağlanmalıdır.
- Öğrencilerin okul seçiminde ilgi, istek ve okulun performansına göre yönelmesini engelleyen hükümler kaldırılmalı, kişisel tercihleri göz ardı etmeden doğru rehberlik hizmetleriyle okula yönelimin normalleşmesi sağlanmalıdır.
- Meslekî eğitimi özendirici önlemler alınmalı, meslekî eğitimin sonunda işsiz kalınacak kaygısı ortadan kaldırılmalıdır.
- Zorunlu 8 yıllık ilköğretim 4+4 ya da 5+3 şeklinde ayrılmalı, 3-4 yıllık ikinci kısım ilköğretim veya ortaöğretim okulları bünyesinde ya da müstakil olarak açılmasına imkân tanınmalı, bu yolla isteyen okulların yabancı dil hazırlığı daha erken vermesinin, isteyen velilerin çocuklarını meslek eğitime erken başlatmasının önü açılmalıdır.
- Özel ilköğretim okullarının ders çizelgeleri daha esnek olmalı, öğrencilere ilgi duyacakları alanlarda ek çalışma alanları açılmalıdır. Bu yola özel okulları resmîye benzetmeden uzaklaşılmalı, velilerin özel okula gönderdim şu farklar ortaya çıktı diyecekleri ortam sağlanmalıdır. Özel sektörü daha fazla ilköğretim okulu açmaya yöneltecek düzenlemeler yapılmalıdır.

Ortaöğretim

Mevcut durum:

- Ortaöğretimde meslekî eğitime devam eden öğrenci sayısı, genel liselere devam eden öğrenci sayısının yarısı kadardır.
- Merkezî sınavla öğrenci alan okullar dışındaki ortaöğretim kurumlarına kayıt; öğrenci ve veli isteğine bağlı yapılmaktadır.
- Öğrenci yönelimleri, ilgi ve yeteneklere göre değil, iş imkânı ve üniversite sınavına göre olmaktadır.
- Meslekî eğitim kurumlarından mezun olanlar, kendi alanlarının devamı niteliğindeki meslek yüksek okullarına sınavsız geçişle kontenjan dâhilinde yerleştirilmektedir.
- Fen lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi ve Anadolu Meslek Lisesi dışındaki öğrencilerin (bilhassa genel lise ve meslek lisesi) yüksek öğretime geçişte başarısız oldukları algısı yaygındır.

Sorunlar:

- Meslekî eğitim uzun süre kan kaybetmiş yeniden eski konumuna gelmeyi beklemektedir.

- Başarılı öğrenciler, yüksek öğretime devamlarının engellenmediğini düşündükleri alana genel ortaöğretime yönelmektedir.
- Genel liselerde istenilen/beklenen kalitede bir eğitim öğretim gerçekleştirilememektedir.
- Üniversite sınavlarında başarısızlık genel lise öğrencilerinin okula ilgileri azalmıştır.
- Meslekî eğitim kurumları sınavlarda hiçbir yere girememiş, başarısız öğrencilerin toplandığı kurumlara dönüşmekte, önu kapalı kurumlar olarak görülmektedir. Meslek yüksek okullarına sınavsız geçiş hakkı verilmesi öğrenci ve velilerini tatmin etmemiştir.
- Üniversite sınavında uygulanan farklı katsayı, meslek lisesi öğrencilerinde ikinci sınıf vatandaş uygulaması gibi algılanmaktadır.
- Ortaöğretim kurumları üniversite sınavına göre şekillenmektedir.
- Genel liseden fark derslerinden sınava alınarak meslekî eğitime geçiş, yapılabılırken meslek lisesinden genel liseye geçiş yapılamamaktadır.

Öneriler:

- Meslekî eğitimde ciddi kan kaybına neden olan ve hâlâ üniversiteye giriş sınavlarında uygulanan okula göre farklı katsayı uygulamasından vazgeçilmesi olumlu bir adımdır. Ancak toplumdaki algının değişmesi için zamana ihtiyaç vardır.
- Okulun genel başarısına göre öğrencinin başarısını değiştiren Ağırlıklı Orta Öğretim Başarı Puanı (AOBP) vazgeçilmesi olumlu bulunmaktadır. Ancak aynı düzenleme okullarda notla ilgili tartışmalara yol açabilen ortaöğretim başarı puanı OBP için de düşünülmelidir.
- 1998 yılında alınan kararlardan sonra ortaya çıkan öğrencilerin meslek lisesine yeteri kadar ilgi duymama sebepleri incelenmeli ve bu sebepleri tümüyle ortadan kaldıracak adımlar atılmalıdır.
- Doğru yönelim sağlama kaynak israfını önleme hedeflenerek yapılan ancak tam tersi sonuç veren her basamaktaki sınırlandırıcı, zorlayıcı hükümler ortadan kaldırılmalı, yöneltme isteğe bağlı hale getirilmelidir. Her düzeyde nakil ve geçişlere izin verilmeli nakil ve geçişleri sınırlandıran hükümler kaldırılmalıdır.
- Gerekli yasal düzenlemeler yapılarak özel sektörün, öncelikle meslek ve teknik eğitim alanında olmak üzere, ortaöğretim okulları açmaya teşviki sağlanmalıdır. Bu amaçla özel orta öğretim kurumlarında ders çizelgeleri esnek olmalı, öğrenci velinin ihtiyaç duyduğu birçok farklı alanda dersler verilebilmelidir. Denklik için gerekli asgari dersler iyice azaltılarak ilgi ve ihtiyaç duyulan daha farklı derslere yer verilebilmelidir.
- Okullarda verilen her türlü ek çalışma ve etkinlik merkezi ölçme araçlarıyla ölçülerek diploma ekleri ile ülke çapında akredite edilmeli belgelendirilmeli, bu yolla okulların resmiden farklı yapacakları uygulamalar çeşitlendirilmelidir.

Özel Dershaneler:

- Uzun dönem Meslek Liselerinin, Meslek Yüksek Okulu ve Teknik Eğitim Fakülteleri dışındaki okullara girememelerinin katsayıyla engellenmesi, meslek liselerinin dershanelere ilgisini ortadan kaldırmıştır. Bu uygulama yeni kaldırılmış ama algılar henüz değişmemiştir.
- Genel lise öğrencilerinin AOBP ile Fen ve Anadolu Liselerinin karşısında dezavantajlı konuma itilmeleri genel lise kaydını iyice azaltmıştır.
- Altıncı ve yedinci sınıflardaki SBS'nin kaldırılması ilköğretim düzeyinde hizmet sunan dershanelerde öğrenci sayısını etkilemiştir.
- Dershanelerin her yıl yeniden öğrenci bulmak zorunda olması dezavantaj oluşturmaktadır.
- Dershanelerin genelde bir üst okul sınavlarına hazırlık yapması kurumlardaki eğitimin sadece sınav sırasında gerekli olduğu düşüncesiyle ülke eğitimine katkı yapmadıkları zannı hâkimdir.
- Bakanlığın stratejik planlarında dershanelerin aşamalı olarak özel okula dönüşmesinden bahsedilmektedir. Bu teklif mevcut özel okulların tam kapasite çalışmadığı düşünülürse rasyonel bir teklif değildir.
- Bütün bu sorunların aşılmasında dershanelerde verilen eğitimlerin belgelendirilmesi ve her düzeydeki eğitimin merkezi bir sınavla akredite edilmesi dershaneleri bir üst okul hazırlık dâhil birçok alanda çalışmalarını şekillendirecektir.

Özel Kurslar:

- Belediyeler, üniversiteler ve halk eğitim merkezlerinin açtığı ücretsiz kursların oluşturduğu haksız rekabet, sektörü olumsuz yönde etkilemektedir.
- Çeşitli kursların verdiği sertifika ve belgeler, alanda ciddi kirlilik oluşturmaktadır.
- Resmi okullarda çalışan öğretmenlerin birikimlerinden yararlanma imkânı engellenmektedir.
- Mesleki eğitim veren tüm birimlerin koordinasyonunu yapacak bir kurul sayesinde eğitim veren kurumlar arasında iş bölümü sağlanabilir. Bu yolla özel sektörün mesleki eğitimde daha fazla rol alması sağlanabilir.

Etüt Merkezleri:

- Mevzuatın dar tutulması ve öğrencileri bir üst eğitim sürecine yetiştirmede karşılaşılan engeller, etüt merkezlerinin varlığını olumsuz yönde etkilemektedir.
- Resmi okullardaki öğretmenlerin etüt merkezlerinde çalışmalarını yasaklandığı için, sektörde kalite ve maliyet olumsuz yönde etkilenmektedir.
- Etüt merkezlerinde ortaya çıkacak problemlerle ilgili tedbirler sektör temsilcilerinin görüşleri doğrultusunda önceden alınarak ders verilmesi ve resmi okuldan öğretmen çalıştırılması yolu açılmalıdır.

Sürücü Kursları:

- Resmi okullardaki uzman ve öğretmenlerden yararlanılamamaktadır.
- Pratik eğitimlerle ilgili alanların ortak kullanılması kısıtlanmıştır.
- Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na, sürücü kurslarında görevlendirilecek öğretmen ihtiyacı bildirilmesine rağmen, bugüne kadar henüz bir sonuç alınamamıştır.
- Sürücü kurslarındaki eğitimlerin önemi topluma arzu edilen seviyede anlatılamamıştır. Eğitim almadan ehliyet alıp sürücü olmanın doğurabileceği sıkıntılar tam anlatılamamıştır.
- Sürücü belgelerinin süreli olması ve belge alanların belli aralıklarla eğitimden geçirilmesine ihtiyaç vardır.

Ders Kitapları ve Ders Araç Gereçleri:

- Devletin matbaacılık faaliyeti göstermesi ile özveriyle hizmet vermeye çalışan yayınevleri kapasitelerinin çok altında çalışmak zorunda kalmaktadır.
- Ders kitaplarının Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanması sürecinde sık sık kural değişikliklerine gidilmesi ve yüksek telif ücretleri ödenerek hazırlanan kitapların ani kararlarla "sonradan değiştirilen kriterlere uymadığı" gerekçesiyle dikkate alınmaması ciddi bir emek ve sermaye kaybına yol açmaktadır.
- Eğitim araç gereci alımlarında yaşananlar (ihale şartlarına uygunluk getirilen malzemelerin taşınması gereken özellikler) bu alanda faaliyet gösterenleri sıkıntıya sokmaktadır.
- Bakanlığın okullardaki ders kitabı ve yardımcı ders araç gereci seçimindeki tekeli kaldırılmalı geçmişte yaşanan mahzurlar dikkate alınacak bir düzenleme ile seçim işlemi beldeye, okula hatta öğretmemelere bırakılacağı bir yapı kurulmalıdır.

Tüm bu konulardaki görüş ve öneriler, Milli Eğitim Bakanlığına farklı platformlarda iletilmiştir. Bakanlığın Teşkilat Kanunu'nda yapılan yeni düzenlemeler paralelinde hazırlanacak Eğitim Kanunu, yönetmelik ve diğer mevzuat çalışmalarında özel öğretim kurumları temsilcilerine yer verilmeli, eğitim öğretim faaliyetlerinin ülke geleceğine yatırım olduğu düşüncesiyle örgün yaygın resmi özel demeden tüm eğitim öğretim faaliyetlerinin eşitlik içinde desteklenmesi gerektiği anlayışı yerleştirilmelidir. Ders program ve ders çizelgelerinde denklik için asgari şartlar azaltılarak özel okullar için azami esneklikler tanınmalıdır. Okullar, dershaneler, kurslar ve diğer eğitim öğretim faaliyetlerinin tamamı merkezi ölçme faaliyetleriyle değerlendirilip belgelendirilmeli, alınan tüm belgelerin ülke genelinde kabul edileceği bir mantık geliştirilmelidir.

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

8. SEKTÖRÜN AB UYUM SÜRECİNDE GELDİĞİ NOKTA, KARŞILAŞTIKLARI UYUM SORUNLARI

AB'nin 2011 Türkiye İlerleme Raporu'nda, AB müktesebatı ve standartları ile uyum sağlamaya devam edildiği, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yeniden yapılandırıldığı, AB düzeyinde kriterlerin belirlendiği, Türkiye'nin tüm alanlardaki performansının arttığı ancak yetişkinlerin hayat boyu öğrenime katılım oranları bakımından hâlâ AB ortalamasının altında olduğu 2012-2013 öğretim yılında zorunlu hale gelecek okul öncesinde artış görüldüğü, üniversite sayısının artmaya devam ettiği toplamda 162'ye ulaştığı, ancak öğretim kadrosunun sayısı ve altyapı bakımından önemli ölçüde farklılıklar gösterdiği, öğrenme çıktılarına dayanan kapsamlı bir ulusal yeterlilikler çerçevesinin geliştirilmesine devam edildiği, Kalite Güvencesi ve Akreditasyon Ajansı'nın kurulması gerektiği, Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemi'nin oluşturulmasındaki ilerleme kaydedildiği ancak Avrupa'dakini temel alan bir ulusal yeterlilikler çerçevesi henüz oluşturulmadığı, mesleki eğitim alanında da ilerlemeler kaydedildiği, Türkiye'nin, AB programlarına katılımının ve bu programlara ilgisinin arttığı, kültür alanında bazı ilerlemeler kaydedildiği belirtilmiştir.

2009 yılında 310 milyon Avro olan Ar-Ge bütçesini, 2010 yılında 340 milyon Avroya çıkarmıştır. Toplamda Ar-Ge payı, 2008 yılında GSYH'nin % 0,73'üne tekabül ederken, 2009 yılında GSYH'nin %0,85'ine ulaşmıştır.(AB 2006 Türkiye İlerleme Raporu, s.19 ve 2011 Türkiye İlerleme Raporu s. 96).

AB raporunda, özel sektörün eğitim sorunları ele alınmamıştır. Oysa AB üyesi ülkelerde eğitimde özel sektör payı oldukça yüksek seviyelerdedir. AB sürecinde ülkemizin en önemli sorunlarından biri olan meslekî ve teknik eğitimin yeniden yapılanmasından en çok etkilenen kesim özel sektör olacaktır. Bu noktada meslekî ve teknik eğitimde özel sektörün daha aktif rol alması ve bu alanda yatırım yapması için tedbirlerin alınması şarttır.

AB ile uyum sürecinde özel öğretim sektörü de bir sorun yaşamamıştır. AB uyum yasalari sektörümüz açısından herhangi bir zorluğun yaşanmasına sebep oluşturmamıştır. Sorun çıkması da beklenmemektedir.

2011 Türkiye Eğitim Meclisi Sektör Raporu

9. SEKTÖRÜN REKABET GÜCÜNÜN ARTIRILMASI VE VERİMLİLİK

Özel öğretim kurumları sektörü 5580 sayılı Kanun ve bu kanundan kaynaklanan diğer mevzuat hükümleri kapsamında hizmet vermektedir. Bakanlığın denetimi ve gözetimi altında yürütülen faaliyetler belirli kural ve prensipler içinde yürütülmek zorundadır. Ancak bazı kurum ve kuruluşlar (Belediyeler, şirketler, üniversite v.b. kuruluşlar) standartları belirlenmemiş ortamlarda eğitim faaliyetinde bulunarak özel öğretim kurumlarına karşı, haksız rekabet oluşturmaktadır. Bu gelişmeler Bakanlıktan izin alınarak faaliyet gösteren kurumların gelişmesini hatta ayakta durmasını güçleştirmektedir.

Diğer taraftan devlet özel öğretim kurumlarını ticarethane gibi görerek vergi alanında herhangi bir kolaylık sağlamamaktadır. Kurumlar için arsa tahsisi veya diğer teşviklerden yararlanma yönünde bir destek bulunmamaktadır. TOBB'un resmi makamlar nezdinde ki desteği sektörümüzün gelişimi açısından çok yararlı olmaktadır.

Sektör, devlet kurumu, belediye veya vergi muafiyeti olan kurs ve sertifika programlarından dolayı haksız rekabetle karşı karşıyadır. Meslekî Yeterlilik Kurumu'nun kısa zamanda akreditasyon mekanizmasını işleterek kaliteyi esas alan kurumları belirlemesi, haksız rekabeti ve eğitimdeki kaliteyi ve seviyeyi de arttıracaktır. Bu konuda, bazı resmî kurumların da akreditasyonu gündeme gelecek ve özel sektörle aynı şartlar içerisinde hizmet vermeleri gerçekleştirilecektir.

Özellikle sektörde kayıt dışılığı tetikleyen ve maliyetleri itibariyle özel sektörün yerine getirmesi gereken bazı mükellefiyetlerden muaf tutulan bu tür kurumların denetim altına alınması şarttır. Buna karşılık, özel öğretim kurumlarından alınan vergi ve KDV oranları oldukça yüksek bir seviyededir. Bilhassa kurslardan farklı adlar altında tahsil edilen vergi ve harçların tek ad altında birleştirilmesi ve makul bir düzeyde tutulması şarttır. Sektördeki rekabet gücünün arttırılması için, KDV oranlarının % 8'den %1'e indirilmesi şarttır. Yeni açılan özel okullardan gelirler vergisi istisnasının 5 yıldan önce on yıla çıkarılması sonra aşamalı olarak kaldırılmalıdır.

Sektörün gelişmesi ve eğitime özel sektör desteğinin sağlanması için, 5084 sayılı Kanun kapsamında, yıllık gelir düzeyi 1.500 Doların altındaki illerde özel okul yaptırmak isteyen müteşebbislere tanınan bedelsiz arsa tahsisi uygulamasının, bütün illeri kapsayacak şekilde yaygınlaştırılması büyük önem taşımaktadır.

Öğrenci maliyetlerinin yüksek olması ve kaliteli bir eğitim ortamı için gerekli olan yatırım ve harcamalar dolayısıyla zor günler yaşayan özel öğretim sektöründe, başka hiçbir örneği olmayan uygulamalara rastlanmaktadır. Diğer bütün sektörlerde ruhsat harcı ilk açılış sırasında alınırken, özel öğretim kurumlarında ruhsat harcı her yıl alınmaktadır. Yatırım indirimlerinin % 100 olması ve özel sektörün eğitim yatırımları teşvik edilerek eğitimdeki % 3'lük payın artırılması için esaslı bir düzenlemeye ihtiyaç vardır. Bunun için; sosyal güvence sahibi olanların (memur ve işçi gibi) çocuklarından özel okulda okuyanlar için ödenen eğitim ücretlerinin tamamı gelir vergisinden düşürülebilir. Aynı şekilde, özel okullarda okuyan öğrencilere okudukları öğrenim süresi kadar faizsiz kredi imkânı sağlanabilir. Yapılacak yasal değişikliklerle, özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin ücretlerinin tamamının veya bir kısmının tespit edilecek esaslara göre eğitim ücretinin vergi iadesi olarak veliye ödenebilir veya bu miktar velinin gelir vergisinden düşürülebilir. Daha önce gündeme getirilen ve öğrencilerin devlete maliyeti miktarındaki ücretin özel öğretim kurumlarına ödenip hizmet satın alınması hususu ya da özel okulların masraflarının bir bölümü ya da tamamı devletçe karşılanması hususları yeniden tartışmaya açılmalıdır. Devlet, eğitim kurumlarına bağışlanan eğitim araç ve gereçlerini KDV'den muaf tuttuğu halde, bu malzemelerin özel sektör için satın almasını aynı kapsamda değerlendirmektedir.

Özel sektör sorunlarının mali yönü kadar, idarî yönü de yeniden değerlendirilmelidir. Özel öğretim kurumlarının idarî özerkliği oldukça sınırlıdır. Okul yönetimleri gelir sağlama, proje ve teşviklerle kaynak temin etme, veli ve mezunların imkânlarını değerlendirme konularında daha rahat hareket edebilmelidir.

Sektörün problemlerinden biri de denetim konusudur. Bakanlık tarafından gerçekleştirilen denetimlerin rehberlik amaçlı olması şarttır. Denetim kurullarında özel öğretim kurumlarının oluşturduğu sivil toplum kuruluşlarından da temsilciler bulunmalıdır. MEB'in denetim anlayışı özel sektörün kendi iç denetiminden farklı olmalıdır. Sözelimi, demirbaş kayıtları, işverenin denetleyeceği bir husus olduğu halde, MEB veya YÖK denetimlerinde, yatırımcının kendi imkânlarıyla satın aldığı veya temin ettiği demirbaş kayıtlarını inceleyebilmektedirler.

MEB, özel sektöre ait eğitim yatırımlarını, devlet kurumları gibi değerlendirdiği için denetlemede problemler yaşanabilmektedir. Bu anlamda, bina, program, müfredat, malî ve idarî yapılarda kurumlar arasında farklılıkların olması adeta imkânsız hale gelmektedir. Verimlilik ve rekabetin gereği olarak daha farklı anlayışların denenmesi ve eğitimde uygulama ve idarede çeşitliliğin oluşturulması şarttır. Mevzuat, yönetmelik ve yönergelerin buna göre yenilenmesi ve çağın gerektirdiği bir anlayışla tekrar ele alınması gerekmektedir. Bölgesel farklılık ve ihtiyaçlara göre, bilhassa meslekî ve teknik eğitimde program esnekliği ve farklı uygulamalara önem verilmelidir.

Belediyelerin, kamu kurum ve kuruluşlarla bazı devlet üniversitelerinin açtıkları kurs, dersane ve sürekli eğitim merkezlerinin oluşturduğu haksız rekabet ortamı, sektörü olumsuz yönde etkilemektedir. Birçok muafiyet ve ayrıcalıklarla açılan bu tür kurs ve dersanelerin özel sektör kurumlarını olumsuz yönde etkiledikleri ortadadır. Çeşitli yasal güvence ve mevzuata dayanan bu tür kurumların oluşturduğu sorunlar bir an önce ortadan kaldırılmalıdır.

10. SEKTÖREL YAPILANMA

Sektörde, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanuna göre kurulmasına izin verilen özel okullar, özel dershaneler, özel kurslar, sürücü kursları, etüt eğitim merkezleri, uzaktan eğitim merkezleri hizmet içi eğitim merkezleri, özel özel eğitim okulları, rehabilitasyon merkezleri ile öğrenci yurtları, SHÇEK'e bağlı açılmış kreşler ve eğitim yayıncıları yer almaktadır.

Özel okullar, okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarından oluşmaktadır. Özel okul öncesi eğitim kurumları, anaokulları, ana sınıfları ve SHÇEK'e bağlı açılmış kreşlerden oluşmaktadır. Kreşler ve ana sınıfları dâhil 3.223 özel okul öncesi eğitim kurumlarında yaklaşık 100.000 öğrenci öğrenim görmekte, 10.000 civarı öğretici görev yapmaktadır.

- Özel ilköğretim okulları 8 yıllık okullar olup yaklaşık 800 ilköğretim okulunda 267.000 öğrenci öğrenim görmekte ve 30.000 öğretmen görev yapmaktadır.
- Özel ortaöğretim okulları 4 yıllık genel ve mesleki orta öğretim kurumlarından oluşmaktadır. Yaklaşık 800 özel orta öğretim kurumunda 130.000 öğrenci öğrenim görmekte ve 20.000 öğretmen görev yapmaktadır.
- Özel dershaneler ilk ve ortaöğretim düzeyindekilere ve memuriyet sınavlarına hazırlık amaçlı programlar uygulayan kurumlardır. 4.056 özel dershanede 1.250.000 civarı öğrenci öğrenim görmektedir.
- Özel kurslar yabancı dil, bilgisayar, giyim, sanat ve benzeri birçok muhtelif alanda belgeye dayalı ya da belgeye dayalı olmayan eğitimler veren kurumlardır. 2.084 kursta 300.000 civarında kursiyere eğitim verilmektedir.
- Sürücü kursları ülkemizde sürücü eğitimlerinin verildiği kurumlardır. 3.131 kurumda yaklaşık yılda 2.000.000 adaya hizmet verilmektedir.
- Rehabilitasyon merkezleri, özür grubuna göre engelli bireylere eğitim vermek üzere faaliyet yapan özel özel eğitim kurslarıdır. Yaklaşık 1.600 kurumda 190.000 civarında kursiyer eğitim görmektedir.
- SHÇEK'e bağlı açılan kreşlerde 36-60 aylık çocuklara dönük faaliyet yapılmaktadır. 1.600 civarındaki kreşte 40.000 öğrenciyeye hizmet verilmektedir.
- Etüt merkezleri çalışan ya da çocuklarına planlı çalışma alışkanlığı kazandırmak isteyen ailelerin çocuklarına hizmet vermek üzere açılmıştır. 530 etüt merkezinde 16.000 öğrenciyeye hizmet verilmektedir.

- Son Kanun değişikliği ile gündeme gelen hizmet içi eğitim merkezleri ve uzaktan eğitim merkezleri henüz çok yeni olduğundan yaygınlaşmamıştır.
- Öğrenci yurtları ilköğretim ikinci kademe, ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerinin barınma ihtiyacını karşılamak üzere hizmet vermektedir.4.000 civarında ki özel yurttaki 190.000 civarında öğrenci barınmaktadır.
- Yayıncılar eğitim yayını üreten kuruluşlardan oluşmaktadır. Bu alanda faaliyet gösterenler başta ders kitabı olmak üzere yardımcı ders kitabı ve ders araç gereçleri üzerinde çalışmaktadır.

Sektörün oluşturduğu birliktelikler ise;

Özel okullar alanında, Türkiye çapında üyesi bulunan iki büyük dernek bulunmaktadır. Türkiye Özel Okullar Birliği Derneği, Özel Öğretim Kurumları Derneği, ayrıca Ege Bölgesi Özel Okullar Derneği, Batı Anadolu Özel Öğretim Kurumları Derneği, Ankara Özel Okullar Derneği gibi bölgesel veya iller bazında özel okul dernekleri bulunmaktadır.

Özel dershaneler alanında, Türkiye çapında üyesi bulunan üç büyük dernek kuruluş sırasına göre ÖZDEBİR, GÜVENDER, TÖDER, bölgesel ve iller çapında dernekler bulunmaktadır. TÖDER bünyesinde özel kurs ve özel okul da bulunmaktadır.

Özel kursları alanında, Türkiye çapında hizmet sunan tek dernek ÖZKURDER'dir. Etüt merkezleri de ÖZKURDER bünyesinde yer almaktadır.

Sürücü kursları alanında, bölgesel ya da ülke genelinde üyesi bulunan dernekler, derneklerin oluşturduğu federasyonlar, federasyonların meydana getirdiği konfederasyon bulunmaktadır. Bunun yanında müstakilen hizmet veren dernek ve federasyonlar da bulunmaktadır.

Özel özel eğitim alanında, özel özel eğitim okulları ve özel eğitim kursları alanlarında ülke çapında faaliyet gösteren iki dernek bulunmaktadır.

Yayıncılık alanında, İstanbul'da ve Ankara'da iki dernek ve İstanbul merkezli iki meslek birliği bulunmaktadır. Meslek birlikleri birleşerek YAYFED adında bir federasyon oluşturmuşlardır.

Derneklerle oluşturulan birlikteliklerin yanında, illerde özel öğretim kurumları platformları oluşturarak bir araya gelmekte, il çapında birliktelikler oluşturmaktadır. Ayrıca Ticaret ve Sanayi Odalarının teşkilatlandığı illerde eğitim alanında faaliyet yapan tüm kuruluşlar eğitim meslek komiteleri bünyesinde bir araya gelmektedir.

TOBB Türkiye Eğitim Meclisi, tüm bu oluşumların çatı kuruluşudur. Meclisimiz, eğitim alanında faaliyet yapan 25.000 civarındaki firmanın üst kuruluşu konumu haline gelmiştir. Yukarıda sayılan tüm oluşumlardan gelen öneriler doğrultusunda hazırlanan gündemle iki ayda bir toplanan Meclisimiz sektörle ilgili çalışmalarda önemli görevler üstlenmektedir.

Meclisimizde görüşülen konulardan iletilmesi gerekenler, Başkanlık divanı aracılığıyla ilgililere götürülmektedir. Ayrıca ülke çapında üyesi olan 8 Sivil Toplum Örgütü Başkanlarından oluşan komite üst düzey görüşmelerde birlikte hareket etmektedir.

11. GENEL DEĞERLENDİRME

Özel öğretim kurumlarının çoğu, hiçbir devlet yardımı almadan gelişmiş ve gelişmeye açık kurumlardır. Bu alana yatırım yapmaya hazır çok sayıda yatırımcı vardır. Ancak yatırımı özendirme ve bunun için gerekli altyapıyı hazırlama konularında ciddi eksiklikler bulunmaktadır. Birçok ülkede bireylerin aldıkları her tür eğitim devletin gelişmesine katkı sağlayacağı düşüncesiyle desteklenirken, ülkemizde bu sektör diğer ticari sektörlerden biri gibi değerlendirilerek aynı vergi ve prim yüklerine muhatap olmaktadır. Devletin eğitim yükünü paylaşarak alanda kalite ve rekabeti hedefleyen eğitim sektöründe istihdam üzerindeki yükler fazladır. İstihdamdaki yüklerin fazlalığı bazı kurumları kayıt dışılığı itmektedir. Devlet, her durumda vergi alarak "risksiz kâr ortağı" olmaktadır. Özel sektörün, eğitim alanında ciddi yatırımlar yapması için mutlaka istihdam üzerindeki vergilerin azaltılması sağlanmalı, SSK matrahı düşürülerek muhtasar vergisi azaltılmalıdır.

Eğitimde bütçe kaynakları resmi ve örgün eğitime göre düzenlenmekte, özel sektör imkân ve fırsatlarından yeterince yararlanılmamakta, özel sektörün kullanabileceği esnek eğitim ortamları tam oluşturulamamaktadır. Bu gibi sebeplerle özel öğretim kurumları kapasitelerini tam kullanamamaktadır. Bakanlıkta karar alma süreçlerine özel sektör temsilcilerinin de katılması sağlanarak durum özel sektör lehine düzeltilmelidir.

Son yıllarda devletin eğitime ayırdığı bütçe payı artırılmış ancak özel sektörün eğitimdeki payını artırma yeterince gündeme alınmamıştır. Planlamalarda sadece özel okulların payını artırma hedeflenmiş eğitim adına yapılan diğer faaliyetlere pay ayırma hiç gündeme alınmamıştır. Dünyada birçok ülkede özel okulların masraflarının tamamı ya da bir bölümü karşılanarak eğitimdeki payı artırılmışken bizde özel okullar için hiçbir girişim yapılmamış özel okullar adına yapılacak her katkı kuşkulu yaklaşımların kurbanı olmuştur.

Özel sektörün eğitim yatırımlarını artırmış ülkelerde elektrik, su yakıt diğer masrafları tamamı ya da bir bölümü başarı, yatırım, kalite ve maliyetler dikkate alınarak, Devlet tarafından karşılanmaktadır.

Uluslararası eğitim standartlarına uygun olarak formel eğitim dışında öğrenilen bilgilerin de belgelendirilebileceği bir yapı oluşturulmalı, böylece bireylerin, hayat boyu edindikleri birikimlerini belgelendirebilmeleri sağlanmalıdır. Hayat boyu eğitimi özendirmek için kişilere her düzeyde kendilerini yeniden değerlendirilmelerini sağlayacak esnek yatay ve dikey geçiş olanakları sunulmalıdır.

Hayat boyu eğitim konusunda teşvik ve yatırımlar desteklenmelidir. Yaşam boyu öğrenmenin bir hayat tarzı haline getirilmesi, özel sektörün bu alanda yapacağı özendirici çalışmaların teşvik edilmesi, üretimini pazarlayabilecek sistemler kurulması, her bireyin ilgi alanı ile boş zaman etkinliklerini üretime dönüştüreceği yolların geliştirilmesi, hiçbir bireyin ülkeye ekonomik katkıdan uzak kalmayacağı yöntem ve mesleki eğitimler tasarlanmalıdır.

5580 sayılı Kanun özel öğretim kurumlarının birkaç sorunu için çözüm içerse de ihtiyaca cevap vermekten uzaktır. Bu haliyle kurum açma, personel çalıştırma, kurum kapatma, personele verilecek cezalar, kurumların denetim ve gözetimi, mali desteklerle ilgili hükümlerde eski metnin tekrarı gibidir. Yönetmeliklerdeki özel öğretim kurumlarının işini güçleştiren hükümler kanunda yer aldığı gerekçesiyle çıkarılamamaktadır. 5580 sayılı Kanun ve ilgili yönetmelikler Bakanlığın yeni yaklaşımları esas alınarak basitleştirilmeli ve sadeleştirilmelidir.

Tüm dünyada özel öğretim kurumları esneklikleri kullanarak gelişmeye çalışırken, ülkemizde alınacak personelden, ücret tespitine, ondan uygulanacak programlara kadar birçok konu mevzuatın dar kalıplarına bırakılmıştır. Açılacak binalarda aranacak şartlar, standartların yükseltilmesi gerekçesiyle sürekli artırılmakta ve kurum açacakların önüne yeni engeller oluşmaktadır. Hâlbuki bazı ülkelerde özel öğretim kurumu açmak için devlete başvuru şartı bile yoktur. Gelişmiş ülkelerin bazılarında özel öğretim alanındaki kontrol, tamamen rekabet şartlarına bırakılmıştır.

Özel öğretim kurumlarının denetimleri, oluşturulacak bağımsız denetçilere bırakılmalıdır. Kurum açma işlemleri beyan esasına göre yapılmalı, kapasite artırma, yerleşim değişikliği, kurum nakli, kurum devri gibi işlemler kurucu tarafından yapılmalı ve ilgili makama bilgi verilmesi yeterli olmalıdır.

Kurumlar yakın binalarda eklenti yapabilmeli, devlet ya da özel sektöre ait spor tesisi, laboratuvar, atölye ve benzeri tesisleri kira usulüyle kullanabilmeli ya da bir kuruma ait tesis, programı dâhilinde birden fazla kurum tarafından kullanılabilirdir. Sanal kütüphane kurulabilirdi, kitaplarda kurul onay şartı aranmamalı, özel kurs ve dershanelerin yatılı olarak faaliyet göstermeleri sağlanmalı, bünyelerinde yurt açılabilirdi, aynı kurucuya ait aynı kampustaki kurumlar tek müdür tarafından yönetilebilirdi, yönetimleri birleştirilen kurumlarda evraklar, defterler, dosyalar, kurullar ve komisyonlar özellik arz edenler hariç tutulmak suretiyle birleştirilebilirdi, aynı kurucuya ait olup aynı il sınırları içinde faaliyet gösteren kurumlara öğretmen ataması merkezi bir sistemle yapılabilirdi ve öğretmenlerin aynı bünyede istihdam edilmeleriyle ilgili tasarruf kurucunun inisiyatifine bırakılmalı, dersane, kurs, etüt eğitim merkezlerinde, rehber öğretmen şartı kaldırılmalıdır.

TÜRKİYE ODALAR VE BORSALAR BİRLİĞİ
Dumlupınar Bulvarı No: 252
(Eskişehir Yolu 9. Km.) 06530 Çankaya / ANKARA

w w w . t o b b . o r g . t r